

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙ ΟΔΙΚΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

Ἐκδίδεται δις ἡ
ἡμέρα τοῦ μηνός.

Τιμὴ ἑτησία Ἀρ. 24
ἑξαμηνιαία 12

(Πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται παιδεία. Σαλ. ΓΓ. 18.)

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 30 Ἀπριλίου 1836.

ΤΜΗΜΑ Α΄.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προσωδίας
καὶ παραθέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν νέαν.

Ὅσον ἡ καλλιπέεια, ἡ ἔμπνευσις καὶ τῆς φαντασίας ὁ
πλοῦτος μᾶς θίλγουν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ποιητῶν τῆς
ἀρχαίας Ἑλλάδος, τοσοῦτον ἡ ἀκώλεια τῆς ῥυθμικῆς αὐ-
τῶν προσωδίας εἶναι δι' ἡμᾶς λυπηρὰ καὶ ἀναγινώσκον-
τες τ' ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς, εἴμεθα ὡς
τὸν κωφὸν τὸν εἰς μελόδραμα παρακαθήμενον ἢ τὸν φυσιο-
λόγον τὸν ζητοῦντα τοῦ κάλλους τὰ ἴχνη εἰς γυμνοῦ κρα-
νίου ἀναλογίας. Ὅποιαν ἄραγε τροφὴν προσέδοντο οἱ εὐδαί-
μονες ἄνδρες τῶν χρυσοῦν ἐκείνων αἰώνων, ἀκούοντες τὴν πλή-
ρη τῶν Ὀμηρικῶν ἰσῶν καὶ τῶν Πινδαρείων ᾠδῶν ἁρμονίαν;
Ἐστέρησε δι' ἡμᾶς ἡ κοιμητικὴ Κασταλία, ἡ οὐκ αἰσθηθεὶς μας
ἠμθλύθησαν πρὸς αὐτήν; Τὰ κύματα τῶν αἰώνων ἐκοίλυσαν
ὅπως ἡμᾶς τῆς Ἀθηνῶν τὸν ἀδλόν· δεχθὶ εἰς τὸ στόμα μας, ὡς
εἰς τοῦ Μαρσούου τὸ στόμα, ἐκφέρει φωνὰς παραμούτους; Ἀπὸ
τ' ἀκέραια μέλη τῆς μηχανῆς, κειμένης ἀκινήτου ἐμπρὸς μας
τὴν σήμερον, δὲν δυνάμεθα ἄραγε νὰ συμπεράνωμεν τῆς κινή-

θεώς της τούδε νόμου, και κληρονόμοι γνήσιοι τῶν Ἑλλήνων, διατηρήσαντες σχεδόν ἀβλαβῆ τῆς γλώσσης των τὸ κειμήλιον, πρέπει ν' ἀπελπισθῶμεν ὅτι εἰς τὴν φύσιν τῆς γλώσσης αὐτῆς και εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀκοήν μας δὲν θέλομεν ἀνακαλύψει τὸ μυστήριον τῆς παλαιᾶς ἀρμονίας. Τὸ ἀντικείμενον τοῦλάχιστον μᾶς φαίνεται σπουδῆς και τιμῶν παρατηρήσεων ἀξίον.

Ἡ προσωδία εἶναι πάθος φωνῆς, ἀντικείμενον ἔχον τὴν ἀκοήν, ἐπομένως ἀδελφὴ τῆς μουσικῆς δευτερότοκος, και θυγάτηρ τῆς κοινῆς μητρὸς ἀρμονίας. Ἡ ὕλη ἐφ' ἧς ἐργάζεται εἶναι ἡ λαλουμένη ἐκάστου ἔθνους γλῶσσα, ἐνῶ ἡ μουσικὴ ἔχει στάδιον ὅλην τῶν ἔθνων τὴν ἔκτασιν και τὴν ποιικιλίαν, ὥστε ἐνῶ θέτει νόμοι διέπουν μόνοι αὐτῆν, ἡ προσωδία ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς γλώσσης, εἰς ἀνθρωπίνους κανόνας, ἀπερρόγιας ὅμως ἐκείνων πάντοτε, και ἔχοντας πρὸς αὐτοὺς ὡς τὸ περιεχόμενον πρὸς τὸ περίεχον. Ἀπὸ τὰ εἰς ἐκάστην λοιπὸν γλῶσσαν ἐνυπάρχοντα ἀρμονικὰ ἢ μουσικὰ στοιχεῖα ἐξυφαίνεται ἡ ποιητικὴ προσωδία, εἰς ἄσμα τῶν μὴ ἀδόντων, και εἶναι τόσῳ πλουσιωτέρα και λαμπροτέρα, ὅσῳ αὐτὰ εἶναι μᾶλλον ἐπαισθητὰ και διακεκριμένα. Ἄν γνωρίσωμεν ἤδη ποῖα εἶναι τὰ ἐνυπάρχοντα εἰς τὰς γλώσσας μουσικὰ ταῦτα στοιχεῖα, θέλομεν κατανοῆσαι εἰς τὴν ἰσχάτην τῆς προσωδίας ἀνάλυσιν, και εὑρεῖ τὸν ὅρον τῆς ἀναλογίας, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας μετρικῆς και τῆς νέας.

Ἡ κίνησις ἡ μᾶλλον ὁ καλμὸς τοῦ ἀέρος παράγει τὸν ἦχον, ἀλλὰ τῆς κινήσεως κατηγορούμενα εἶναι, πλὴν τῆς διευθύνσεως, ἕξις εἰς τὸν προκείμενον λόγον, ἡ ταχύτης και ἡ διάρκειαι. Ὅσοῦ συνεχίστεροι εἶναι εἰς ἴσην διάρκειαν χρόνου οἱ καλμοὶ τοῦ ἀέρος, τόσῳ ὀξύτερος ἀκούεται ὁ γεννώμενος ἦχος, και τόσῳ βραύτερος, ὅσῳ σπανιώτεροι οἱ καλμοί. Ἔστω ὅτι χορδὴ κρουμένη ἀποτελεῖ 100 καλμοὺς ἐντὸς ἐνὸς δευτέρου λεπτοῦ. Ἡ τοιαύτη τανυομένη εἶτι πλίον, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ 200 καλμοὺς ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ χρόνου, θέλει παράξει ἦχον

διπλασίως ὀξύτερον, χαλαρωθεῖσα δὲ, ὥστε τῶν καλμῶν αὐτῆς ὁ ἀριθμὸς νὰ εἶναι ὅο μόνον εἰς τὸ διάστημα τοῦ δευτέρου, θέλει παράξει διπλασίως βαρύτερον τόνον. Εἰς τὸν αὐτὸν ἔρα χρόνον, κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καλμῶν τοῦ ἀέρος, ὁ παραγόμενος ἦχος εἶναι ἢ βαρύτερος ἢ ὀξύτερος. Ἀλλ' ἂν μία μὲν χορδὴ παράγῃ 100 καλμοὺς εἰς ἕν τι χρόνον διάστημα, ἄλλη δὲ εἰς διπλάσιον τοῦτου διακοσίους, ὁ ἀφ' ἑκατέρας ἀφιόμενος ἦχος εἶναι μὲν ὁ αὐτός, ἀλλὰ τῆς δευτέρας ὁ χρόνος εἶναι διπλάσιος τοῦ τῆς πρώτης. Ταχύτης και διάρκειαι τοῦ ἦχου, τόνος και χρόνος, ἰδοὺ οἱ δύο και μόνοι μίτοι, οἱ καμποικίως συμπλεκόμενοι κ' ἐξυφαίνοντες τὸ μαγικὸν τῆς μουσικῆς τεχνουργημα, τῆς ἐπιστήμης τῶν ἠχων, και οὗτοι μίτοι, ὄχι ἄλλοι, εἶναι τ' ἀπαντώμενα εἰς τὰς γλώσσας μουσικὰ στοιχεῖα. Αἱ περιέχουσαι πλουσιώτερον αὐτῶν μέρος εἶναι ὡς τὰ ἐντελῆ μουσικὰ ὄργανα, ἀρμονικώτεραι ἐνταυτῶ και στιχουργικώτεραι γλῶσσαι, ἐν ῶ αἱ ἐιδείσεται μιμουῦνται τὴν μοιδοτονὸν μουσικὴν τοῦ τυμπάνου, τὴν εἰς μόνον τοῦ χρόνου τὸν ρυθμὸν ὑποκειμένην, ἄλλαι δὲ μὴ μετέχουσαι οὐδενός, εἶναι, ὡς ἡ Γαλλικὴ, εἰς τὴν ἀληθῆ ἀρμονίαν ζῆναι, και ἀκατάλληλοι πρὸς τὴν στιχουργίαν. Ἐφαρμόζοντες ἤδη τὰ ρηθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, θέλομεν ἐρευνῆσαι ποῖον τῶν δύο στοιχείων μετεχειρίζετο εἰς τὴν ἀρχαίαν, και ποῖον εἰς τὴν νέαν προσωδίαν, και κατὰ ποῖον τρόπον εἰς ἑκατέρην, ὥστε ἐκ τῆς συζητήσεως ταύτης θέλει γίνεαι καταφανὴς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο στιχουργικῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ γραμματικὴ τινὰ μὲν τῶν φωνέντων ὀνομάζει εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεώς των, εἴτε ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἄλλα στοιχεῖα θέσεως αὐτῶν, μακρὰ, τινὰ δὲ βραχέα. Ἐκ τῆς ἐπικλήσεως ταύτης και μόνης εὐκόλως συμπεραίνεται ὅτι τὰ μὲν ἐκροφέροντο κατὰ χρόνον μακρὸν τὰ δὲ κατὰ βραχύτερον. Ὅμοίως ἡ μακρὸν φωνῆν περιέχουσα συλλαβὴ ἦτον μακρὰ, ἡ δὲ βραχὺ, βραχέα, ὥστε και τὴν σήμερον ἀκόμη, ἂν και προφέρονται ἀδιαφόρως τὰ στοιχεῖα κατὰ τὸν χρόνον, ὀνομάζομεν μακρὰ και μακρὰς συλλαβάς, ὁμοίως και βραχέα και συλλαβάς βραχείας, ὅσας και οἱ ἀρ-

χαῖοι. Ἀναγινώσκοντας τὰς ἀρχαίας ποιήσεις, ρυθμὸν μὲν δὲν
 γωόμεν οὐδένα, ἀλλ' εἰς τὸν μηχανισμόν τῶν στίχων, προσ-
 ἔχοντες εἰς τὴν ὀρθογραφίαν, παρατηροῦμεν κανόνας τινάς,
 στηριζομένους εἰς μόνην τὴν ἀξίαν τῶν ἀλλήλας ἀκολουθουσῶν
 συλλαβῶν, ὡς ἐκ τῶν φωνηέντων αὐτῶν. ὥστε λέγομεν κοι-
 νῶς ὅτι ὁ χρόνος ἦτον ἡ βᾶσις τῆς παλαιᾶς στιχουργίας,
 καὶ τὸ μουσικὸν στιχεῖον τὸ μόνον ἀφ' οὗ ἐξαρτάτο ἡ ποιητικὴ
 τῶν Ἑλλήνων προσῳδία. Τοῦτο μέχρι τοῦδε εἶναι εὐκρινές
 καὶ εὐληπτόν.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων
 ἀπαντῶμεν καὶ ἄλλο φαινόμενον. Ἐφ' ἐκάστης λέξεως τίθεται
 ἐν τῶν τριῶν τούτων σημείων, τῆς ὀξείας ('), τῆς βαρείας
 (`), τῆς περισπωμένης (~). Ἀληθές ὅτι ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων
 χειρογράφων τὰ τοιαῦτα σημεῖα δὲν φαίνονται. Ἄλλ' ἔφευρε-
 θέντα κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ (ὑπὸ Ἀριστοφά-
 νου τοῦ Κριτικῆς), φυσικῶ τῷ λόγῳ εἶναι ἰσχυροῦς ὑπάρχοντος
 τινὸς πάθους περὶ τὴν προφορὰν, μαρτυρουμένου ἄλλως τε καὶ
 ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλην καὶ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀπὸ ἄλλου.
 Τὸ πάθος τοῦτο, φαινόμενον ἀναγκαῖον εἰς ἐκάστην λέξιν, δια-
 κρίνον μίαν μεταξὺ τῶν λοιπῶν συλλαβῶν, κατὰ μέρος μὲν
 ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸν χρόνον τῶν συλλαβῶν, κατὰ μέρος δὲ
 ὑποτασσόμενον εἰς ἐκεῖνον, ὅπως δὲ ἄσχετον μὲ τὴν στιχουρ-
 γικὴν προσῳδίαν, ποῖον τί εἶναι; Κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἂν
 δὲν εἶναι τὸ ἐν, ἔσται τὸ ἕτερον κατηγορούμενον τῆς φωνῆς,
 ἀφ' οὗ δὲν εἶναι ὁ χρόνος ἔσται ὁ τόνος. Καὶ τῷ ὄντι τὰ ση-
 μεῖα ταῦτα τόνου ὀνομάζονται καὶ τὴν σήμερον, τόνου ἰλέγοντο
 καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀπὸ τοῦ τείνω, διότι κατὰ τὸν
 Πορφύριον. « Τόνος ἐστὶν ἐπίτασις, ἢ ἄνεσις, ἢ μεσότης συλ-
 λαβῶν εὐφωνίαν ἔχουσα. Ἔστι γὰρ ἡ μὲν ὀξεῖα, ποιότης συλ-
 λαβῆς ἐπιτεταμένην ἔχουσα φθόγγον, ἡ δὲ βαρεῖα ποιότης
 συλλαβῆς ὑφειμένην ἔχουσα φθόγγον, ἡ δὲ περισπωμένη, ποι-
 ὄτης συλλαβῆς συνημμένην (ἐκ τῆς ὀξεῖας καὶ βαρείας), ἡ περι-

κεκλασμένην (διὰ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἀνεξίαν καὶ κατένεξιν τῆς
 φωνῆς) ἔχουσα φθόγγον. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς γραμματικαῖς καλεῖται
 περισπωμένη, παρὰ δὲ τοῖς μουσικοῖς μέση. » Καὶ ἡ ἄνω θεω-
 ρία μας, πηγάζουσα ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν φύσιν, ἀνδρὸν ἐπιθε-
 τὸν ἀναγνώστην, αἱ λέξεις αὐταὶ τοῦ Πορφυρίου δὲν ἐπιτρέ-
 πουν ἀμφιβολίαν. Εἰς τὸ Χιρδικὸν σύστημα τῶν ἀρχαίων, ἡ
 πρώτη ἡ ὀξυτάτη χορδὴ ὀνομάζετο ὑπάτη, ἡ ἐσχάτη ἡ
 βαρυτάτη, ἡ νήτη, καὶ ἡ τὸν μεταξὺ τῶν δύο τόνων ἐκπέμ-
 πουσα, μέση. Αὕτη εἶναι τοῦ Πορφυρίου ἡ παρὰ τοῖς
 μουσικοῖς μέση, παρὰ δὲ τοῖς γραμματικοῖς
 περισπωμένη. Ὡστε κατὰ τοῦτο ἡ ὀξεῖα ἀντιστοιχεῖ
 πρὸς τὴν ὑπάτην, καὶ ἡ βαρεῖα πρὸς τὴν νήτην, ὅλον δὲ τὸ
 τονικὸν σύστημα ἀντιπροσωπεῖ εἰς τὴν προσῳδίαν τὴν μουσικὴν
 κλίμακα. Γλῶσσα περιέχουσα τόσον ἀφθόγως ἀμφοτέρω τὰ
 μουσικὰ στοιχεῖα, εἶναι θεθαίως μουσικὴ γλῶσσα, ἀξία νὰ
 λαλῆται ἀπὸ τὰς χάριτας. Ἄλλ' ἡ ἀπαγγελία αὐτῆς, σύμφω-
 μα οὔσα τόνων καὶ χρόνων, ἔπρεπε ἀναγκαίως νὰ ἐξοκειλῆ εἰς
 ἄσμα, καὶ οἱ πρόγονοι μας διαλεγόμενοι ἔπρεπε νὰ ἀδῶσιν ὡς
 οἱ ἥρωες τῶν σημερινῶν μελοδραμμάτων, ἀνδρὸν ὑποθέσωμεν
 ὅτι τῶν τόνων αὕτη ἡ διαφορὰ ἦτον μικροτάτη καὶ σχεδὸν ἀνε-
 παίσθητος. Ἡ μικροτέρα διαφορὰ τόνων γνωστὴ καὶ ἐπαισθητὴ
 εἰς τὴν σημερινὴν ὀργανικὴν καὶ φωνητικὴν μουσικὴν εἶναι ἡ
 χρωματικὴ δίσσις, ἡ τὸ ἡμίτονον. Ἄλλ' ἡ λεπτοτέρω
 ἴσως ἀκοὴ τῶν ἀρχαίων ἰδέετο (ὡς καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ
 Ἀσιατικὴ μουσικὴ), καὶ τὴν εἰς τέταρτον τοῦ τόνου διαίρεισιν
 ἢ τὰς ἐναρμονικὰς λεγομένας δίσσεις, καὶ ἐπομένως
 καὶ τοῦ τετάρτου τούτου μικροτέρα καὶ ἀνεπαίσθητοτέρω ἔπρεπε
 νὰ εἶναι τῶν τόνων ἡ διαφορὰ εἰς τὴν ἀπλὴν ἀπαγγελίαν, διότι
 ἄλλως ἄθελεν ἀποτελεῖ ἄσμα τοῦ ἐναρμονικοῦ γένους.

Παρατηρήσαμεν καὶ ἀνωτέρω ὅτι εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς
 Ἑλληνικῆς προσῳδίας ὁ τόνος δὲν εἶναι πάντῃ ἄσχετος πρὸς
 τὸν χρόνον, εἰ ἐναντίας ἐκφράζονται αἱ σχέσεις ἀμφοτέρων

διὰ τῶν ἑξῆς γραμματικῶν κανόνων: 1. Ἀήγουσα οὐδέποτε ὀξύνεται, εἰμὴ ἔπεται στίξις ἢ ἐγκλινομένη λέξις. 2. Μακρᾶς οὐσης τῆς ληγούσης τόνος οὐ τίθεται ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης (ἐξαίρουνται μόνον τὰ Ἀττικὰ: Μενέλαος, πόλεως κτλ.) 3. Ἐπὶ βραχείας συλλαβῆς περισπωμένη οὐ τίθεται. 4. Ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης αἰὲ ὀξεῖα τίθεται. 5. Μακρὸν πρὸ μακροῦ οὐ περισπᾶται, καὶ 6. Μακρὸν πρὸ βραχείως περισπᾶται. Ἄν θεωρήσωμεν ἤδη, ὅτι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γραφὴν, σωζομένην ἀκόμη εἰς τινὰ σπανιώτατα καλλιὰ χειρογράφα, ἐπὶ πάσης συλλαβῆς μὴ ὀξυνομένης ἢ μὴ περισπωμένης ἐπιγράφετο ἡ βαρεῖα, θέλομεν νοήσει ὅτι ἡ βαρεῖα ἦτον ἡ βάσις τοῦ τονικοῦ συστήματος, καὶ ὅλων τῶν συλλαβῶν ἡ προφρᾶ ἦτον βαρεῖα, πλὴν ἐκείνων ὅσαι ἔφερον τῆς ὀξεῖας τὸ σημεῖον ἢ τῆς περισπωμένης. Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ κατὰ τὸν πρῶτον τῶν ἄνω ἐκτεθέντων κανόνων, λέξις τις ὡς π. χ. ἀγαθός, τονισμένη τὴν σήμερον εἰς τὴν ληγούσαν, ἐγράφετο τὸ πάλαι ἀγαθός ὥστε ἠμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς καντάπκσιν ἀτόνιστος, ἢ ὕπερ εἶναι τὸ αὐτὸ, ὡς πανταχοῦ βαρυτόνιστος, χωρὶς νὰ διακοίναται συλλαβὴ συλλαβῆς κατὰ τόνον. Ἄλλ' ἂν εἰς μίαν βραχείαν συλλαβὴν ἀνήκει εἰς τόνος (βαρεῖα ἢ ὀξεῖα), μία μακρὰ συλλαβὴ ἔπεται νὰ λαμβάνῃ δύο, διότι ἐπέχει σχεδὸν δύο βραχείων τόπον. (οὕτως δε, φῶς = φῶς). Ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ἀκόμη ὅτι κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν προσοφδίαν, ὀξεῖα, ἀφ' ἐνός μὲν, κατὰ τὸν πρῶτον πάλιν κανόνα, οὐδέποτε ἴσταται μόνη, καὶ μὴ συνεπισύρουσε μεθ' ἑαυτὴν βαρεῖαν (πλὴν πρὸ στίξεως) δηλ. ἡ ἄρσις κατὰ τὰς βάσεις τῆς ἀρμονίας συναπαιτεῖ ἀφύκτως καὶ θίσειν. Ἀφ' ἐτέρου δὲ οὐδέποτε συνφέρει περισσοτέρας τῶν τριῶν βαρειῶν, καὶ ταύτας ὄχι εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἐν ᾧ οἱ δύο τόνοι ἀνήκουν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν μακρὰν συλλαβὴν, ἐπομένως ἔχουν αἰξίαν πραγματικῶς μικροτέραν δύο διακεκριμένων τόνων, ἢ συλλαβῆ αὕτη εἶναι ὄχι ἡ ἐσχάτη, ἀλλὰ ἡ ἀμείσως μετὰ τῆς

ὀξυνομένην, περίστασις ἣτις σμικρύνει τὴν αἰξίαν τῆς ἐπιπλέον, ὡς τοῦτο διὰ πολλῶν παραδειγμάτων δύναται νὰ δειχθῇ, πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ διὰ τῶν Ὀμηρικῶν ἑοῦλεται ἀντιβοῦληται, ἐγείρομεν ἀντι ἐγειρωμεν, κτλ. ἔπου ἢ μακρὰ διὰ τὸν προηγούμενον τόνον συστέλλεται εἰς βραχείαν καὶ αἰ δύο αὐτῆς βαρεῖαι κατανοῦν ἐπομένως μία. Κατὰ τὰ ῥηθέντα ὀξύνεται ἢ προπαραλήγουσα ἔταν ἢ ἀμφοτέραι αἰ ἐπομέναι εἶναι βραχεῖαι, ἢ ἡ προπαραλήγουσα μόνη εἶναι μακρὰ, διότι ἄλλως ἢ ἄρσις μακρύνεται πολὺ ἀπὸ τὴν θέσιν, καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐξασθενεῖ. Διὰ τοῦτο ὁ δεύτερος κανὼν, ὅτι μακρᾶς οὐσης τῆς ληγούσης, ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης οὐ τίθεται τόνος, διότι τότε ἡ ὀξεῖα ἤθελε συνεφέλκει σχεδὸν τρεῖς βαρεῖας, καὶ τοῦτο δὲν συγχωρεῖται. Ἡ περισπωμένη εἶναι εὐθεσις ὀξεῖας καὶ βαρεῖας, περιέχει ἄρα τόνους δύο, καὶ δύναται ἐπομένως νὰ τεθῇ μόνον ἐπὶ συλλαβῆς ἰσοδυναμούσης μὲ διπλοῦν χρόνον (οὕτω πῶς = πῶς). Διὰ τοῦτο ὁ τρίτος κανὼν ὅτι ἐπὶ βραχείας συλλαβῆς περισπωμένη οὐ τίθεται. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον μετὰ τὴν περισπωμένην μία μόνη βαρεῖα δύναται ν' ἀκολουθῇ, διότι ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι τὸ αὐτὸ ὡς ἂν εἶποντο μετὰ ὀξεῖαν τρεῖς ὅλαι βαρεῖαι, καὶ τοῦτο δὲν ἐπιτρέπεται. Ὅθεν ὁ τέταρτος καὶ πέμπτος κανὼν, ὅτι ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης αἰὲ ὀξεῖα τίθεται, καὶ ὅτι μακρὸν πρὸ μακροῦ οὐ περισπᾶται. Μία μακρὰ ὀξυνομένη, ἐπέχει δύο βραχείων ὀξυνομένων τόπον. (ὡς πρῶτους = πρῶτους) Μία τοιαύτη ἐπέκτασις τῆς ὀξύτητος ἤθελεν ἀντιβαίνει εἰς τὴν ἀρμονοκὴν τῆς γλώσσης ὕψην, ἂν δὲν ἐμετράζετο διὰ δύο βαρειῶν ἐπομένων ἀμείσως. Διὰ τοῦτο μετὰ μακρᾶν ὀξυνομένην πρέπει νὰ ἔπωνται ἢ δύο βραχεῖαι, ἢ ἄλλη μακρὰ. Ἄλλ' ἂν ἔπεται μία βραχεῖα καὶ μόνη, μὲ μίαν ἐπομένως βαρεῖαν, τότε ἢ μία τῶν ὀξεῖων τῆς μακρᾶς χαλάται εἰς βαρεῖαν, καὶ ἡ διπλῆ ὀξεῖα μεταβάλλεται εἰς περισπωμένην. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἑναρμόνιον καὶ μουσικώτατον τονικὸν

τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σύστημα, ὅποιον μᾶς ἀποκαλύπτειται εἰς τὰ γραπτὰ αὐτῆς ὑπομνήματα καὶ εἰς τῶν ἀρχαίων γραμματικῶν τοὺς κανόνας, τοιαύτη ἡ ποιητικὴ προσωδία τῆς ἐπὶ τῶν χρόνων στηριζομένη καὶ παραμελλοῦσα τοὺς τόνους, ὡς ἀναγκαῖον ἐκείνων παρακολούθημα, ὡς ἔξωραϊσμὸν ἐκ τοῦ περισσοῦ, ὡς βοηθοῦντας, διὰ τὴν μουσικὴν τῆς γλώσσης φύσιν τοὺς χρόνους ὑποχρεωτικῶς, καὶ ποικίλοντας διὰ κανόνων ἀνεξαρτήτων ἀπὸ αὐτῆν τοὺς στίχους ἐπὶ τὸ ἀσματικώτερον. Τοιαύτη ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ θεωρία τῆς Ἑλληνικῆς προσωδίας ὅποιαν ἐν ἡμῶν ἐννοοῦμεν, νομίζοντες ὅτι περὶ τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς δὲν θύλομεν κατηγορηθῆναι ὡς παραφερθέντες ἀπὸ πνεῦμα κενολογίας, διότι ἐβαδίσσαμεν εἰς τὰς ἀπταιστοὺς ἀρχὰς τῆς ἀρμονίας ἐν γένει, συνάρχους μὲ τοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Ἄς μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς νέας Ἑλληνικῆς προσωδίας, καὶ ἀναζητήσαντες τὰς βάσεις αὐτῆς ἀντιπαρθεύσαμεν αὐτὰς εἰς τὰς ἤδη ἐκτεθείσας τῆς παλαιᾶς, ἴσως ἐκ τῆς ἀντισταθμίσεως ἀνακαλιψόμεν τὸ μυστήριον, πῶς μία καὶ ἡ αὐτὴ γλῶσσα, ὑπὸ τὸ αὐτὸ σχῆμα ἐκφερομένη, ἄλλοτε παρῆγεν ἀρμονίαν, ἤδη δὲ οὐδεμίαν, πῶς ὁ αὐτὸς ἐξάμετρος ἄλλοτε εἶχε στίχου ρυθμὸν καὶ ἤδη μένει ψυχρὰ φράσις λογογραφικῆ, καὶ παλλάκις ὄχι ἐκ τῶν ἱμμελεστέρων!

Ὅχι μόνον εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, ἀλλ' εἰς οὐδεμίαν τῶν ἤδη λαλουμένων γλωσσῶν δὲν εὐρίσκωμεν τὸ διπλοῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐναργῶς ἀποδεικνυόμενον στοιχεῖον τῆς ἀρμονίας. Οὐδὲ εἰς αὐτὴν τὴν Λατινικὴν, τὴν θυγατέρα ἐκείνης, δύναται νὰ μαρτυρηθῆ εἴτε διὰ παραδόσεων, εἴτε δι' ἄλλων ἀξιοπιστῶν πηγῶν. Ἐκ τῶν νεωτέρων τινὲς μὲν δὲν ἔχουν οὐδὲν τῶν δῶν, ὡς ἀνωτέρω ἀναφέραμεν τὴν Γαλλικὴν, αἱ δὲ ἄλλαι ἔλαβον ἢ μόνον αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ ἐν τούτῳ ποῖον εἶναι; ὁ τόνος ἢ ὁ χρόνος; Μ' ὄλον ὅτι τὰς νομίζομεν τονιζόμενας συνήθως, καὶ ὁμιλοῦμεν ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν περὶ τῶν τόνων των. μ' ὄλον τοῦτο μικρὰ τῆς ἀκοῆς προσοχὴ θέλει μᾶς πείσει, ὅτι εἰς τὰς

διακρινόμενας τῶν λέξεων αὐτῶν συλλαβὰς, δὲν ὀξύνομεν, ἀλλὰ παρεκτεινομένον ἢ μηκύνομεν τὴν φωνὴν ἐπ' ὑλίγον, ἐκφέροντες ἄλλως εἰς τὴν καθαρὰν ἀπαγγελίαν ὅλας τὰς συλλαβὰς ἐπὶ τῆς αὐτῆς βαθμίδος τῆς τονικῆς κλίμακος. Ὁ τόνος διατηρεῖται ἀδόκη κατὰ μέρος ἴσως εἰς τὰ στόματα τῶν χυδαίων μόνον ἐκάστου ἔθνους, τῶν ἐχόντων τὸ γαλλιστὶ λεγόμενον accent. (accentus ab accinendo, quod sit quasi quidam cujusque syllabae cantus. Diomed.) Τινὲς τῶν γλωσσῶν τούτων νομίζονται κοινῶς ἐξαιρούμεναι ἀπὸ τὴν ῥηθεῖσαν κατηγορίαν, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ Γερμανικὴ, μμουμένη ἀκριβῶς τῶν ἀρχαίων τὰ μέτρα. Ἀλλ' ἡ ἀνάλυσις τινῶν στίχων τῆς θέλει ἀποδείξει εὐκόλως τὸ ἐναντίον. Οὕτω π. χ. εἰς τὸν ἐξῆς ἐξάμετρον.

Höre mich, Gott, der du Chrysa mit silbernem Bogen beherrschest »

Εἰς τὴν λέξιν Höre ἡ πρώτη συλλαβὴ εἶναι ἢ κατὰ τὴν κοινῶς ὑπάρχουσαν περὶ τῶν ἰδεῶν, θεωρουμένη ὡς τετονωμένη, ἀλλ' αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸ μέτρον μακρὰ. οὕτω καὶ αἱ λοιπαὶ ὅλας αἱ εἰς τὴν συνήθη προσωδίαν καλούμεναι τετονωμέναι, εἶναι αὐταὶ τῆς μετρικῆς αἱ μακρὰ, ὥστε ὀρθώτερον, τονισμὸς εἰς τὴν Γερμανικὴν δὲν ὑπάρχει, ἡ δὲ λέξις τόνος καταχρηστικῶς εἰσεχώρησεν εἰς τὴν γλῶσσαν, σημαίνουσα τὸν χρόνον αὐτὸν, ὅσαςκις πρόκειται περὶ πείου λόγου. Τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν ἀρχαίων καὶ νέων, περὶ τῶν ὁποίων ἐπικρατεῖ ἡ αὐτὴ πρόληψις. Καὶ πρὸς παράδειγμα τὸ ἐξῆς δίστιχον, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν πρῶτος στίχος εἶναι Περσικὸς, ὁ δὲ δεύτερος Ἀραβικὸς.

« Μτι μπερ εἰ σαμπά περὶ μί με γκιουλ ἐξ φ γανί
μπουλ μπουλ.

Βε ἰδὲ σουίλτε μίνι, φικεμά βεἰ ἐνὶ κούλ. »

Καὶ ἐνταῦθα φαίνεται ἐναργέστατα ἡ ταυότης τοῦ γρόνου μὲ τὸν τόνον, ἢ μᾶλλον ἡ ἀπουσία τοῦ τόνου, ὡς τὸν εὐρίσκαμεν ἀνωτέρω. Ὅτι δὲ καὶ εἰς αὐτὰς, καὶ εἰς τὴν γερμανικὴν

καὶ εἰς ἄλλας, τινὲς μακρὰι συλλαβαὶ εἶναι ἄλλων μακρῶν μακρότεραι, (ὡς εἰς τὸ α περγιάμι μπέ γκιούλ ο τὸ γὰ καὶ τὸ μί μακρότεροι τοῦ γ κ ι ο υ λ, καὶ εἰς τὸ Heurath τὸ Heu μακρότερον τοῦ rath, τοῦτο εἶναι διαφορὰ κατὰ μᾶλλον καὶ ἤϊτον, μὴ μεταβάλλουσαι τὴν φύσιν τῆς προτάσεως.

Ἄλλ' ἐπανερχόμενοι εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν, ἀμέσως ἐξ ὑπαρχῆς ἀπαντῶμεν τόνους, καὶ τὴν ἐπίκλησιν ἔχοντας, καὶ γραφομένους, καὶ τὴν αὐτὴν κατέχοντας εἰς τὰς λέξεις θεοῖν ὅποιαν τοῦλάχιστον πρὸ δισχιλίων ἑ-ῶν κατεῖχον. Τοῦτο φαίνεται ἀνατρέπον τὰ προῤῥηθέντα. Ἄλλ' ἀ μὴ συγχύσωμεν τὰς ἰδέας. Ἐξετάζοντες τοὺς τόνους τῆς σημερινῆς γλώσσης, μ' ὅλην τὴν φαινομένην αὐ-ῶν ταυτέτητα μετὰ τῶν ἀρχαίων, θέλομεν εὐκόλως πληροφρηθῆναι ὅτι τὸ σχῆμα μόνον καὶ τὴν θέσιν ἔχουν κοινὰ μὲ αὐτοὺς, ποσὶ δὲ καὶ τὴν προφορὰν καὶ τὰς λοιπὰς ιδιότητας. Δὲν ἀπαιτεῖται μακρὰ παρατήρησις διὰ τὴν γίνῃ κατάδηλον ὅτι αἱ τὴν σημερινὴν τονίζουσαι συλλαβαὶ οὐδ' ἐμὴν ἐξέτητα προσλαμβάνουσι, ἀλλὰ μόνον καὶ ἀπλῶς μικρύνονται, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας συγγρόνους μας γλώσσας, ὥστε καὶ ἡ σημερινὴ προσηδία δὲν βυθμίζεται ἀληθῶς εἰμὴ κατὰ χρόνον, τὰ δὲ σημεῖα τὰ καλυπόμενα τόνοι, ἐπίκεινται μόνον διὰ τὴν ἐμφανίωσιν ποταί-τω συλλαβῶν πρέπει μακρῶς νὰ προφέρονται καὶ ποικί-λλαι βραχυῶς. Ναί, ἡ χρησις τῶν τοιούτων σημείων ἦτον διαφορὸς ἄλλοτε. Ἄλλ' ἂν ἄλ-καὶ λως θεωρήσωμεν ὅτι οἱ τόνοι εἶχον ἐξευρεθῆναι μόνον καὶ μόνον πρὸς παράστασιν τῆς μεταξὺ τῶν ὄξυνομένων καὶ βαρυνόμενων συλλαβῶν διαφορᾶς, τὴν σήμερον δὲ ὄξυνομένων, βαρυνόμεναι κα περισπόμεναι προφέρονται ἀπαρᾶλλάκτως, (κακὸς, κακῶ) μένει ἀμφιβολία ὅτι ἐξέλειπε τοῦ τόνου ἢ δυνάμεις, καὶ τῶν σημείων αὐτοῦ ὅτι μεταβλήθη ἢ γρῆσι; καὶ δὲν δυναμέθα πεπειθῶμεν νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀπεδειγμένον, ὅτι ὁ χρόνος εἶναι τὸ μόνον ἀρμονικὸν στοιχεῖον τῆς σημερινῆς γλώσσης; μαί, ἐμπαίνόμενον μὲ τὰ παλαιὰ τοῦ τόνου σημεία

Ἄλλ' ἐδῶ γενᾶται ἄλλη ἐρώτησις: Πῶς οἱ τόνοι ἀπὸ ἄλλην εἰς ἄλληλῃν χρῆσιν ἐξέπεσαν, καὶ πῶς ὁ χρόνος μετηνεχθῆ ἀπὸ ἄλλας συλλαβὰς εἰς ἄλλας; ἐδῶ δυναμέθα ἀρκοῦμενοι εἰς τὴν βεβαιότητα τῆς ὑπάρξεως τοῦ φαινομένου, ν' ἀποφύγωμεν τῆς ἐξηγήσεως αὐτῆς τὴν ἔρευναν, περικαλυπτομένης εἰς τὸν αἰῶνα τὰ σκότη. Προκαλοῦμενοι ὅμως, θελομεν ἀναγκασθῆ ὡς οἱ ἐρμηνευταὶ τῶν ἀερμηνεῦτων μυστηρίων τῆς φύσεως, νὰ καταφύγωμεν εἰς εἰκασίας καὶ ὑποθέσεις.

Ἔπομεν ἀνωτέρω ὅτι διὰ τὴν μὴ κατανθῆ ἢ ἀπαγγελία φῶμα, ἡ διαφορὰ τοῦ ὄξεως πρὸς τὸ βαρὺ ἐν αὐ-ῇ ἔπρεπε νὰ εἶναι μικροτάτη, μικροτέρα ἐνδὸς τετάρτου τόνου, καὶ μόλις ἐπαισθητή. Προσθέτομεν ἀκόμη ὅτι ὁ χρόνος τῶν μακρῶν συλλαβῶν, αἵτινες ὡς ἐστίαί τῆς προφορᾶς συνεκέντρωνον ἐν ἐ-υταῖς ὅλων τῶν λοιπῶν τὴν δύναμιν, ἔπρεπε νὰ τὴν καθιστᾶ ἔτι ἀσθενεστέραν. Τέλος ὅτε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, μακροθεῖσα τοῦ μητρικοῦ τῆς ἐδάφους, διεδόθη εἰς λαοὺς ξένους μετέβη εἰς τὴν Ἡπειρον, εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐκεῖθεν εἰς τὴν Περσίαν, τέλος ἐπολιτογραφήθη εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν αὐλήν, μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ῥώμην καὶ τὸ Βυ-άντιον, ἢ πλάνησιν τῆς αὐ-ῆ, ἢ θεθήλωσιν τῆς διὰ στομάτων βαρβαροφθόγων, ἕως ἀκόμη ἢ ἀνάπτυξιν τῆς εἰς σφίτην πλατυτέραν, καὶ ἢ εἰς θόνους λαμπροῦς ἀνάβασιν τῆς τὴν ἐστέραν, ὡς τοῦτο καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὰς γλώσσας παρατηρεῖται, τοῦ ἀρχαίου τόνου τῆς, καὶ τὴν κατέστησαν εὐπροφορωτέραν καὶ ἕως κατὰ τι ἐμβρυεστέραν, ἂν καὶ ἤϊτον ἀρμονικὴν. Καὶ τοῦ μὲν τόνου ἢ προφῶν ἀπωλέσθη τοιοῦτοτρόπως. Ὁ δὲ χρόνος, ὅσον καὶ ἂν δυσανασχεθῶμεν πρὸς τὴν ἰδέαν, ἀνάγκη καὶ ἀνάγκη σιδηρᾶ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι μεταπήδησεν ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἔδοας τοῦ καὶ ὑπετάχθη εἰς τὰ σημεῖα τῶν τόνων, τὰ παραμεινάντα ἄχρηστα ἐπὶ τῶν συλλαβῶν, ὅπου το πρῶτον ἐξετέλουν ἄλλην ὑπηρεσίαν πάντη διαφορῶν. Ἀρκεῖ ν' ἀναγνώσωμεν ἕνα μόνον

στίχον τοῦ Ὀμήρου διὰ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι οἱ παλαιοὶ ἄλλας συλλαβὰς ἐμήκυνον ἀφ' ὅσας ἡμεῖς μῆκνυομεν (τὸ καταχρηστικῶς τὸ ν ἰ ζ ο μ ε ν, ἀπὸ τῶν σημείων τῶν καλωμένων τ ὄ ν ω ν. Ἐκθυμούμεν ὁ ἀναγνώστης νὰ συνηθίσῃ τὴν τοιαύτην μας ἔκφρασιν.) διὰ νὰ διακρίνωμεν ἄρμονίαν. Ἀρκεῖ νὰ προσέξωμεν ὅτι σήμερον τὸ ἀτόνιστον ω ἀπὸ τὸ ἀτόνιστον φ οὐδεμίαν ἔχει διαφορὰν προφερόμενον, καὶ ὅτι ἐξ ἐναντίας εἰς τὴν λέξιν ὦν, τὸ τονισμὸν ὁ προσέρεται μακρότερον τοῦ ἀτονίστου ω, καὶ δὲν θέλομεν δυνηθῆ νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι τὸ ν καὶ ω, καὶ αἱ δίφθογγοι, καὶ τὰ πρὶ δῶω συμφώνων κείμενα φωνήεντα, δὲν εἶναι τὴν σήμερον μακρὰ διήμας, ἀλλ' ἀπολύτως ὅλα καὶ μόνον τὰ τονιζόμενα φωνήεντα. Ἄν ᾖναι ἀνάγκη ὑποθέσεως διὰ τὴν τριῶντι παραδοξὸν καὶ δυσεξηγήτην ταύτην μετὰπτωσιν τοῦ χρόνου καὶ τῆς προφορᾶς, ἴσως δυνάμεθα νὰ ὑποπιεῦσωμεν ὅτι τὰ ἐπὶ τῶν συλλαβῶν παρεμείναντα σημεῖα τῶν τόνων, ἀφ' οὗ ἡ προφορὰ αὐτῆ τῶν τόνων ἐξέλιπεν, ὠδήγησαν τοὺς μεταγενεστέρους νὰ μεταθέτουν εἰς αὐτὰς τὸ κέντρον ἢ τὴν ἐστίαν τῆς προφορᾶς τῆς λέξεως. Ἄλλ' εἰς τοιαύτην περίπτωσιν, ἡ παραφθορὰ αὕτη γινομένη ἐξ αἰτίας τῆς γραφικῆς γλώσσης, ἔπρεπε φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ ἐνεργῆται ἀπὸ τὸ ἀναγινώσκον μέρος τοῦ ἔθνους, καὶ ἀπ' αὐτοῦ νὰ κατέρχεται κατ' ὀλίγον εἰς τὸ χυδαιότερον. Ἴσως τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην προφορὰν, διατηρηθεῖσαν εἰς περισσύτερον καιροῦ διάστημα εἰς τὸν λαόν, ὑποδεικνύσι τὸ ἀ ν θ ρ ῶ π ο ι, τὸ αἰ χί ν ο ι καὶ ἄλλα, προφερόμενα χυδαίως ἀ ν θ ρ ῶ π ο ι, ἀ χ ι ν οῖ, καὶ τὰ τζακονικὰ ἐ φ ι λ ἦ κ α, ἐ π ο ι ἦ κ α, ἀντὶ ἐφίληκα ἔποιηκα (Thiersch, über die zakonische Sprache). Ἡ παραφθορὰ αὕτη θεβαίως εἰσήχθη κατὰ μικρὸν, καὶ ὅση μῆλλον λέξις ἀπαρχαίουμένη ἔμεινεν εἰς τὰ βιβλία, τοσοῦτον καὶ παρεστρέφετο. Οἱ μόνον ἐγγυώμενοι εἰς ἡμᾶς περὶ τῆς διαρκείας τῆς ἀρχαίας προφορᾶς, εἶναι οἱ μεγάλοι καὶ πρωτότυποι ποιηταί, ὥστε ἡ ἔλλαψις τοῦ τόνου ἴσως καὶ νὰ εἴναι σχεδὸν σύγχρονος μὲ τὴν εὐρεσιν τῶν σημείων αὐτοῦ, καταστα-

θέντων ἀναγκαίων διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν λησμονουμένην ἴσως ἤδη προφορὰν. Διότι ἂν καὶ ἀπαντῶμεν ἀκόμη μετὰ χριστὸν ποιητὰς τινὰς κατὰ τὸ ἀρχαίον ποιούντας, ἀλλὰ τὰ γενήματα τῶν φέρουν τὸν τύπον τῆς μιμήσεως, καὶ ἴσως ἔδανειζοντο ἀπὸ τ' ἀρχαῖα πρωτότυπα τῶν μέτρων καὶ γλώσσης, ἢ ὅποια οὐδ' ἐλαλεῖτο οὐδ' ἐπροσέρετο πλέον ὡς τὴν ἔγραφον. Κατὰ τοὺς 1050 μ. χ. ὁ Ψάλτης ἔγραφεν εἰς στίχους πολιτικούς, θεβαία ἀποδείξει ὅτι ἡ μεγάλη μεταβολὴ ἦτον πολὺ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς προγενεστέρων, καὶ μ' ὅλον τοῦτο περὶ τὰ τέλη ἀκόμη τοῦ 12 αἰῶνος ἔγραφεν ὁ Ἰ. Τζέτζης σχοινοτενῆ καὶ ἀνούσια ποιήματα κατὰ τῶν ἀρχαίων τὰ μέτρα.

Ἀνακεφαλαιώνοντες λέγομεν ὅτι τῶν ἀρχαίων ἡ προσοδία συνέκειτο ἀπὸ χρόνον καὶ τόνον, χρόνον μὲν καταμετρῶντα τὸ μήκος ἢ τὴν βραχυτέτα τῶν συλλαβῶν, τόνον δὲ τὴν ὀξύτητα αὐτῶν. ὅτι ὁ τόνος ἐξέλιπε παντάπασι τῆς νεωτέρας γλώσσης καὶ ἔμεινεν εἰς αὐτὴν ὁ χρόνος μόνος, καὶ τρίτον ὅτι ἔπαυσαν νὰ προφέρωνται ὡς μακρὰ αἱ συλλαβαὶ ὅσας ἡ παλαιὰ ἐθεώρει τοιαύτας, καὶ μακρὰ πραγματικῶς εἶναι σήμερον αἱ διατηρησάσαι τὰ σημεῖα τοῦ τόνου. Παραδεχθέντες τὰς προτάσεις ταύτας, καὶ ἀποδείξαντες αὐτὰς ἐκ τῶν προτέρων, μεταβαίνομεν ἤδη εἰς δεῖξεις ἐκ τῶν ὑστέρων, ὡς εἰς ἐλέγχους τῶν πρώτων:

Ἄν ὁ χρόνος εἶναι ἡ βάσις ἀρτοτέρων τῶν στιχουργειῶν, ἀνάγκη αἱ δῶω στιχουργαὶ νὰ εἶναι μία· ἂν εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν διαθετοῦν αἱ μακρὰ καὶ βραχεῖαι (αἱ καλούμεναι τονισμέναι καὶ ἀτόνιστοι) κατὰ τοὺς νόμους τῆς παλαιᾶς μετρικῆς, ἀνάγκη νὰ ἠχῆσῃ εἰς τὴν ἀκοήν μας ἡ παλαιὰ ἄρμονία, καὶ νὰ τέρψῃ τὴν ψυχὴν μας ὡς ἔτερπε τὴν τῶν προγόνων μας. Ἐν ἀνάπαλιν, ἂν διὰ τὴν μετὰπτωσιν τοῦ χρόνου (τοῦ σήμερον καταχρηστικῶς τόνου) ἡ προφορὰ αὐτοῦ μετενεχθῇ εἰς τὰ ἀρχαῖα ποιήματα ἀπὸ τὰς συλλαβὰς εἰς αἰ. συγκεντροῦται σήμερον, εἰς τὰς συλλαβὰς ὅσαι τὸ πάλαι ἐθεωροῦντο μακρὰ,

δσον κακώχον τὸ τοιοῦτον ἤθελε φωνῆ εἰς τ' ἀσυνήθιστα ὄν-
 τα μας, ἀνάγκη ἂν τὰ ριζέντα ἔχου ὀρθῶς, νὰ γνωρίσωμεν
 τὴν εἰς αὐτὰ ἐμφωλεῖουσαν ἀρμονίαν, ν' ἀνακαλύψωμεν ἴσως
 εἰς αὐτὰ καὶ πολλοὺς τῶν νέων ρυθμῶν μὲν, διότι μᾶλλον ἢ
 πιθάνον εἶναι, πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἀρμονιῶν ν' ἀντηχοῦν ἀκό-
 μη ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τὸν ὅποιον τὸ πρῶτον ἠκούσθησαν, καὶ
 νὰ κινῶν ἀκόμη τὰς καρδίας αἰ ὅποια δὲν μετεβλήθησαν Πιθανόν
 καὶ σήμερον ν' ἀποκομιζόμεν τὰ βρέφη μας με τῶν ἀρχαίων τὰ
 μυνηρίσματα, νὰ δεχώμεθα τοῦ νυμφίου με τοῦ αὐτοῦ ἐπι-
 θυλμίου, τὰ αὐτὰ ἐλεγεία νὰ ψάλλωμεν προευδοῦντες τοὺς
 ἀπερχομένους καὶ τοὺς αὐτοὺς ὀλοφύρουμες πρὸς τοὺς θνήσκοντας.
 Ἄλλὰ διατεινόμενοι περὶ τῆς ταυτότητος τῆς ἀρχαίας στιχοῦ-
 ρικῆς καὶ τῆς νέας, εἶναι δίκαιον, πολὺν προβῶμεν εἰς τὴν ἀντι-
 παράθεσιν αὐτῶν διὰ παραδειγμάτων, νὰ ὑποδείξωμεν μίαν καὶ
 μόνην πραγματικὴν μεταξὺ τῶν δύο διαφορὰν, ἣτις ἐπεκτείνει
 τῆς ἀρχαίας τὰ ὅρια λέγω τὴν συνεχῆ τῶν μακρῶν παρὰ τοῖς
 ἀρχαίοις χρῆσιν, μεγάλως παρ' ἡμῖν μετριασθεῖσαν. Ἀφ' οὗ
 οἱ χρόνοι μετέβησαν εἰς τῶν τόνων τὰς θέσεις, συνέβη ὥστε
 αἱ πολλὰς μακρὰς συλλαβὰς ἔχουσα λέξεις, διότι δὲν εἶχον
 εὐμὴ μίαν ὀξυνομένην ἢ περισπωμένην, ἔμειναν μὲ μίαν μόνην
 μακρὰν, καὶ ἄλλαι μὲ οὐδεμίαν. ὦ, αἱ μονοσυλλαβῶν δ, ἦ, ὦι,
 αἱ ὅποια δὲν εἶχον οὐδένα τόνον. Ἴδου πῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν μακ-
 ρῶν τῆς ἀρχαίας ἐλαττώθη κατὰ τὸ μέγιστον μέρος. Ἄλλὰ
 καὶ εἰς ἄλλην θλιβερωτέραν περίστασιν πρέπει ν' ἀποδώσωμεν
 τὴν αἰτίαν τοῦ φαινομένου τούτου: Τοῦ δουλικῆς ζυγοῦ, τοῦ
 σμικρύνοντος καὶ ταπεινοῦντος τὰ ἔθνη, τοῦ ἐξαχρειοῦντος τὸ
 φρόνημα, μένουσαν πάντα ἐ ἀπαρνηγώριστα ἔχην εἰς τὴν γλῶσσαν,
 ὡς τῆς ψυχῆς τὸ ἐναργέστερον ἀπεικόνισμα. Δυστυχῆς δούλοι
 Ὀθωμανῶν, δὲν εἶχομεν κεφαλὴν οὐδέ χεῖρα, οὐδέ πόδα πλέον,
 ἀλλὰ μόλις κεφάλιον, καὶ χεῖρον, καὶ ποδᾶριον ἐπροφέραμεν,
 καὶ ὡς νὰ ἐφοδῶμεθα καὶ δι' αὐτὰ τὴν φθόνον τῶν δυναστῶν μας
 τὰ ὑπεκονίζαμεν ἐν ὁμῇ εἰς κεφάλι, ποδᾶρι καὶ χεῖρ. Κατὰ τὴν

αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ πολλὰ μακρὰ συλλαβὰι, αἱ καθιστώσαι
 τὴν προφορὰν τομηραν καὶ ἀνδροδῆ ἐπρεπε νὰ ὀλιγοσταύω-
 σαι. Τοῦ τοιοῦτου ἀποδείξει ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους
 κωμωδοποιούς, οἱ ὅποιοι ἀστῆα καὶ ταπεινὰ πραγματευόμε-
 νοι εἰσῆγον εἰς τὰ μέτρα τῶν ἀρμονιῶν βαρῶν, ὅτε μὲν
 παρακλεισματικούς ἀντὶ ἱμβῶν, ὅτε δὲ ἀντὶ σπονδαίων
 ἀναπαίστους, καὶ ἄλλοτε συλλαβὰς μακρῶς παρὰ τοῖς πεπαι-
 δευμένοις ἐκφερομένας, οὗτοι βραχυῖοντες. Οὕτως αἱ συνε-
 χεῖς μακρὰ ἐξέλιπον ἀπὸ τὴν προσοδίαν, καὶ ἡ τῆς αὐτῆς
 στήρσις εἶναι πολλῶ ἐπαισθητοτέρα εἰς τὴν στιχοῦργίαν
 ἀπὸ τὴν τῶν τόνων, τοὺς ὅποιους ἡ ἀρχαία μετρικὴ παρέδω-
 πε, καὶ οἱ ὅποιοι ἐδύνατο, ὡς καὶ ὁ συριγμός, ἂν ὑπῆρχεν,
 ἢ πᾶν ἄλλο τοιοῦτο πύθης προφορᾶς, ν' ἀφαιρεθοῦν ἀπὸ τὴν
 γλῶσσαν, χωρὶς ἢ στιχοῦργία νὰ προσβληθῆ.

Διὰ τὴν σπάνιν ταύτην τῶν μακρῶν δυσκόλως ἢ στιχοῦρ-
 γία μας δύναται νὰ μεταχειρισθῆ τοὺς σοβαροὺς καὶ μεγαλο-
 πρεπεῖς σπονδαίους, τοὺς βαρῆτους, τοὺς Ἰωνικοὺς, τὴν δεύτε-
 ρον καὶ τρίτον ἐπίριτον, καὶ σχεδὸν παντάπασι τὸν μολασ-
 σον, τὸν δισπόνθειον καὶ τὸν πρῶτον καὶ τέταρτον ἐπίριτον.
 Αἱ Ἰαμβοὶ καὶ τροχαὶ καὶ διποδαὶ σπάνιος ἐπομένως δύνα-
 ται νὰ ἔχουν εἰς ἡμᾶς τὴν βαρύτητα τῶν ἀρχαίων, διότι σῆ-
 μερον σύγκεινται σχεδὸν ἐκ μόνων τροχαίων, ἢ μόνων Ἰαμβῶν
 ἀδιαμεμγμένω με λίσσα καὶ με πυρρῆγιους, ἐφ' ὃ τὸ παλαι
 πλήρης σπονδαίος ἐστήριζε τὰ ἐλαφρὰ καὶ σπυρόντα ταῦτα
 μέτρα. Ομοίως εἶχε χώραν καὶ εἰς τὸ δακτυλικὸν καὶ ἀνα-
 παίστικόν, ἀλλ' εἰς μὲν τὸ πρῶτον δύναται νὰ τὸν ἀντικατα-
 στησῆ ὁ τροχός, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὁ Ἰαμβός. Εἰς τὴν τοι-
 αύτην ἀντικατάστασιν, ἂν καὶ καθιστώσαν τὴν ἀρμονίαν τοῦ
 στιχοῦ πλέον ἐσπευσμένην καὶ ὀλιγώτερον ἐμβρωθῆ, μᾶς δικαιο-
 οἱ καὶ ἡ παλαιὰ μετρικὴ. Εἰς τὸν στίχον.

Ἄ Ἠοῦ ὦν, αὐ τοὺς δ' ἐ λῶρια ταῦτα κύμωσιν

Ὁ τρίτος πούς εἶναι τροχαῖος ἀντι-σπονδαίος. Τὴν αὐτὴν

αὐτὴν τοῦ τροχαίου χρῆσιν ἐτόλμησε καὶ ἡ Γερμανοὶ σὺν χα-
στατα εἰς τὴν μίμησιν τῶν Ἑλληνικῶν μέτρων, μ' ὅλον ὅτι
αὐτὴ πλουτεῖ σπονδαίων πολὺ μᾶλλον ἢ ἡμεῖς, ὡς ἔχουσα
πολλὰς ἐκ μονοσυλλάβων συνθετοὺς λέξεις, διατηρούσαι ὅλους
τοὺς χρόνους τῶν ἐξ ὧν συνετέθησαν. (S hnsacht, Lustspiel.)
Οὕτως ὁ μεταφραστὴς τοῦ Ὀμήρου Οὐδύσσοις

Iene | wandelten | still, die | mut be | seelten A | chaier
all in | Herzen ge | fasst. (Ilias, III, 8, 9.)

Also | wirbelte | Staub, von dem | Gang der | kommenden
Völker (ib. 13)

Als sie nun | mehr sich ge | naht die | eilenden. (ib. 15.)

μεταχειρίζεται τοὺς τροχαίους κατὰ κόρον ἀντὶ τῶν σπονδαίων.
Εἰς τοὺς ἀνάπαιστους ὁμοίως ὁ Ἰαμβος ἀντικαθίστᾷ τὸν σπον-
δαῖον πολλάκις

αδξέο | τήτο | και | νοι | θεοία | ὅτι | θε | τίους | τε | ποιού | μιν . ο
(Αριστοφ. Βῆτρ. 1041)

Ἐκτός τῶν τοιοῦτων παραδειγμάτων, γνωστὸν ὅτι εἰς τὸ
λογοιδικὸν λεγόμενον ἀνεπαιστικὸν μέτρον, ὁ πρῶτος ποῦς
δέχεται ἀδιαφόρως ἢ σπονδαῖον ἢ Ἰαμβόν. Τὰ λοιπὰ μέτρα,
τὸ χοριαμβικόν, τὸ ἀντισπαστικόν, καὶ τὰ δύο Ἰωνικά, συγ-
κερνοῦν τοσούτῳ τῶς τὰς μακρὰς μετὰ τῶν βραχυῶν, καὶ
ἀφ' ἐτέρου ἐπιτρέπουσι τὴν ἀντὶ σπονδαίων ἄλλων εἰλαφροτέ-
ρων ποδῶν χρῆσιν, ὥστε δὲν ἀποκλείονται τῆς νέας στιχουρ-
γίας ἂν καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὴν ἀσθενέστερα. Μένειν ὅτι τὰ
πολυσημάτιστα καλοῦμεν, περὶ ὧν κατωτέρω.

Μετὰ τὴν παρατήρησιν ταύτην, ἀς προχωρήσωμεν ἤδη εἰς
τὴν ἀντιπαράθεσιν τῶν δύο στιχουργιῶν, καὶ ἀς ἐρευνήσωμεν
ἀνακαλύπτωμεν ἴχνη τῆς παλαιᾶς εἰς τὴν νεωτέραν, ἢ ἀν
ἀναγνωρίζωμεν εἰς ἐκείνην αὐτήν.

Κατὰ τὰς τεθείσας θάσεις, ὅτι δηλ. μακρὰι συλλαβαὶ ἦσαν

το μὲν πάλαι ὅσαι ἢ γραμματικὴ διδάσκει τοιαύτας, ἤδη δὲ
αἱ τετονισμέναι καὶ μόναι, εἶναι

κατὰ μὲν τὴν παλαιάν,	κατὰ δὲ τὴν νεωτέραν
Ἰαμβος ἢ λέξις ἕως	ἢ λέξις αὐτὸς
τροχαῖος — ὦν	— νέας
σπονδαῖος — ἄρχων	— πλὴν ἂν
πυρρίχιος — νέας	— ὁ θε ὅς

τριβραχος — ἔνοχος	— ἐπωφελῆς
μολοσσός — ὀφθαλμῶν	— σὺ δὲ πῶς
δάκτυλος — εὐχερὲς	— ἄνθρωπος
ἀνάπαιστος — ἐπόνου	— ἀγαθός
βακχίος — ἐπαιῶ	— ἡμεῖς δὲ
παλιμδάκχιος — ἄχρηστος	— πλὴν ὅταν
ἀμφίβραχος — ἐπωδός	— ἐκαῖνος
ἀμφίμακρος — εὐγενής	— εἶναι μὲν

Οἱ τετρασυλλαβοὶ εἶναι ἐκ τῶν δυσσυλλάβων σύνθετοι καὶ
ὁ μὲν προκελευσματικὸς, α ἐπόνου (ἀρχ.), ὁ ἐπιμελῆς
(νεώτ.) εἶναι διπλοῦς πυρρίχιος, οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι εἶναι ἢ
ἐνώσειε σπονδαῖον μὲ πυρρίχιον, ἢ αὐταὶ αἱ τροχαϊκαὶ καὶ
ιαμβικαὶ διποδαίαι.

Οὗτοι εἶναι οἱ πόδες ἐξ ὧν συνεθίζονται ὅλα τῆς ἀρχαίας
καὶ τῆς νεωτέρας στιχουργίας τὰ μέτρα. Θέλωμεν τὰ ἐξετά-
σει ἐν πρὸς ἐν, διὰ τὸ νὰ ἴδωμεν ποῖα τῶν ἀρχαίων σώζονται
εἰσέτι, καὶ ποῖα τῶν μὴ σωζομένων δύναται νὰ ζωογονηθῶσιν
ἐκ νέου.

Τὸ Ἰαμβικόν.

Τὸ μέτρον τοῦτο, τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει παρὰ ταῖς δραμα-
τουργίας, ἦτον τὸ κοινότερον καὶ συνηθέστερον εἰς τὰ στόματα
τοῦ λαοῦ, ὅθεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης (ποιητ. δ.) α Ὁ Ἰαμβος
αὐτὴ ἐστὶν ἡ λέξις ἢ τῶν πολλῶν » διὰ τοῦτο θέλωμεν εὑρεῖ
ὅτι σώζεται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέχρι τῆς σήμερον σχεδὸν ὅψ'
Β'.

ύλας του τὰς μορφάς· Αὐτὸ ἐμετράτο κατὰ διποδίαν, δύο
 δηλ. ἱαμβοὶ ἑμοῦ λαμβανόμενοι ἀπετέλουν ἓν μέτρον, εἰς τὸ
 ὁποῖον εἰς τῶν δύο, οὐδέποτε δὲ ἀμφοτέρω, εἰ δυνατόν νὰ εἶναι
 σπονδαῖοι ἀντὶ ἱαμβου. Τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα διατηρεῖ καὶ
 τὴν σήμερον, μετράται δηλ. κατὰ διποδίαν, τῆς ὁποίας, θά-
 τερος τῶν ποδῶν δύναται νὰ μὴ εἶναι ἱαμβος ἀλλὰ πυρρίχιος,
 δηλ. ὁ διὰ θραχειῶν εἰς τὸν σπονδαῖον ἀντιστοιχῶν.

Κατὰ ταῦτα ἦτον εἰς μὲν τὴν παλαιὰν προσωδίαν

1. Μονόμετρον ἀκατάληκτον.
 Κακοῦργος ὦν·
2. » ὑπερκατάληκτον
 ὅσον ταχί|στα
3. Δίμετρον βραχυκατάληκτον
 τέκνων ἐμῶν|φυλάξ·
4. » Καταληκτικόν
 Θέλω δὲ Κάδ|μον ἄδειν·
5. » ἀκατάληκτον.
 γάλαζα τῶ|πολυκρότη·
6. » ὑπερκατάληκτον
 γυναικὸς ἀ|νεῖοι σταθάν|τες·
7. τρίμετρον βραχυκατάληκτον
 ζυγέστα παῖδ|ὁποῖαν ἀ|δοῦαν
8. καταληκτικόν.
 στόμῳ βρέμου|σι δ' ἀντιπλη|γες ἀκται·
9. » ἀκατάληκτον.
 Θεοῦς μὲν αἰ|τῶ τῶν δ' ἀπαλ|λαγὴν πόων·
10. » ὑπερκατάληκτον. (δὲν σώζεται παράδειγμα)
11. τετράμετρον καταληκτικόν.
 Εἴμοι γένου|το παρθένος|κλήητα καὶ|τέρινα·
12. ἀκατάληκτον.
 Δέξαι με κω|μάζοντα δὲ|ξαι· λίσσομαι|σε λίσσομαι·

Εἰς δὲ τὴν νέαν:

1. νὰ μὴ χαθῶ

2. πουλάκι|ξένο
  3. νὰ ζῶμεν στά|στενά
  4. ὡς πότε παλ|ληκάρια
  5. Ναννά ναννά|τὸ γροῦδι μου·
  6. Κλονεῖτ' ἢ γῆ|βογκῶν οἱ κά|μποι·
  7. αὐτὰ τὰ μά|τριά, Δῆμο, τ' ἀ|μορφα
  8. παντέρμη| μὲ ἄφση|στά ξένα·
  9. Κ' οὐδὲ γραφὴν|μοῦ στέλνει κ' οὐδ' ἀ|πολογιά·
  10. Κ' ἡ κόρη λέγει|του ἐγὼ δὲν τραγουδοῦ|σα. (σπάνιον)
  11. Ὁ Ὀλυμπος|κ' ὁ Κίσαρος|τὰ δυὸ βουνα|μαλῶνουν·
  12. Πάψετ' ἀέ|ρες· πάψετε|ἀπόψε κί' ἀλ|λη μιὰ βραδιά·
- Ἄν ἡ τεθεῖσα περ' ἡμῶν θάσισ, ὅτι ὁ χρόνος παρὰ τοῖς ἀρ-
 χαῖοις ἦτον ταυτοσήμαντος μὲ τὸν περ' ἡμῶν καλούμενον τόνον,
 διέφερε δὲ μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐμήκυναν ἄλλας συλλαβὰς
 ἀφ' ὅσας μῆκύνωμεν σήμερον, ἔχη ὀρθῶς, ἔπεται ὥστε ἂν εἰς
 τῶν ἄνω Ἑλληνικῶν στίχων τὴν ἀπαγγελίαν μῆκύνωμεν τὰς
 συλλαβὰς, ὅσας μῆκύνει ἡ γραμματικὴ, ἢ ἂν μεταφέρωμεν εἰς
 εἰς αὐτὰς τὴν προφορὰν τοῦ τόνου, νὰ προαχθῆ ἀπαράλλα-
 κτος ὁ ῥυθμὸς τῶν ἀντιστοιχοῦντων εἰς αὐτοὺς νεωτέρων. Καὶ
 τῶ ὄντι τονιζόμενος ἐπὶ τῶν μακρῶν συλλαβῶν του·
- Ὁ στίχος 1: κακοῦργος ὦν
 ἦχε ὡς 1: νὰ μὴ χαθῶ.
 Ὁ 2: ὅσον ταχί|στα
 ὡς 2: πουλάκι ξέ|νο·
 Ὁ 3: τέκνων ἐμῶν|φυλάξ
 ὡς 3: νὰ ζῶμεν στά|στενά
 Ὁ 4. Θελω δὲ Κάδ|μον ἄδειν·
 ὡς 4. ὡς πότε παλ|ληκάρια·
 καὶ οὕτω καθεξῆς·
 Ὁ 8. Στομῶ βρέμου|σι δ' ἀντιπλη|γες ἀκται
 ὡς 8. παντέρμη|μ' ἀπέβριψε|στά ξένα.
 Ὁ 9. θεοῦς μεν αἰ|τῶ τῶν δ' ἀπάλ|λαγὴν ποιών·

ὡς 9 Κ' οὐδὲ γραφὴν | μὲ στέλνει κ' οὐδ' ἀπολογία-

Ἄ ΙΙ. Εἴμοι γενοί | το πάρθενος | καλήτε και | τερεῖνα

ὡς ΙΙ. Ὁ Ὀλυμπος | κ' ὁ Κίσαβος | τὰ δύο βουγά | μαλώνου. κτλ.

Ἡ ταυτοτης αὐτῆ τῶν στίχων, ἰδοὺ ἢ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδείξεις ὅτι ἡ σημερινὴ τῶν τονισμένων ἦτον ἢ παλαιὰ τῶν μακρῶν συλλαβῶν προφορά, διότι διὰ ταύτης παράγεται ἄρμονία, καὶ μάλιστα ἡ σημερινὴ ἄρμονία. Εἰς ταῦτα ἀς προσθέσωμεν καὶ τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις:

Ἐκ τῶν ἐπιτομωτέρων Ἰαμβικῶν, ἐπισημώτατον κατὰ τὸν Ἡφαιστῖωνα ἦτον τὸ Ἀνακρεόντιον, (ἀρ. 4.) Αὐτὸ τοῦτο καὶ σήμερον εἶναι τὸ μᾶλλον ἐν χρῆσει, καὶ μετὰ τοῦ διμέτρου βραχυκαταλήκτου ποικίλλεται διαφοροτρόπως εἰς πάμπολλα εἶδη λυρικῶν στροφῶν. (Ἰδ. χρίστοπούλου, τὴν ἀνοιξι μὲν μέρα κτλ. κτλ.) Ὁ τοίμετρος ἀκατάληκτος μετὰ τοῦ καταληκτικοῦ (ἀρ. 9 καὶ 8) ἦσαν τὰ μέγιστα ἐν χρῆσει παρὰ τοῖς δραματοποιῶσι, καὶ ἐκαλοῦντο οἱ κυρίως Ἰαμβοί. Ἀν καὶ σπανιότεροι τὴν σήμερον, οὐχ' ἦττον διεσώθησαν ὁμοίως εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ. Τοιαῦτα εἶναι διάφερα δημοτικὰ ἄσματα τῆς συλλογῆς τοῦ Γάλλου Φωριέλλου, ὧν αἱ ἀρχαί:

Αὐτὸ τὸ καλοκαίρι καὶ τὴν ἀνοιξι . . .

Ἐνας Πασᾶ ἐβγήκε στὴν Εὐρύπολιν . . .

Κινῆσαν τὰ καράβια τὰ Ζαγοριανά . . .

Ἀς μοὶ ἐπιτραπῆ ἀποτεινῶν ἐνταῦθα τὸν λόγον πρὸς τοὺς νέους τῶν μουσῶν θιασώτας, ὅσων ἡ γοργὴ φαντασία ἀνανακτεῖ πρὸς τὸν παιδαριώδη χαλεγὸν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, νὰ τοῖς συστήσω τὸν εὐκαμπτον, τὸν χαρὴν, τὸν περὶ τὰς τομαὶ ποικίλον, τὸν ἐλευθρον Ἰαμβον, νὰ τοὺς προτρέψω νὰ τὸν παραδεχθῶσιν, ὡς ἔπραξαν οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἴταλοί, εἰς τὸ νέον μας θέατρον, ὅταν ἀποκτήσωμεν θέατρον, ἀναλογιζόμενοι ὅτι δὲν ἔχει οὐδὲν ξενικόν, καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἔνδυμα εἰς αἰῶνων διάστημα ἔχειροκροτοῦντο τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐριπίδου, Ἀριστοφάνους, Μενάνδρου καὶ ἄλλων τ' ἀριστοτε-

γήματα ἀπὸ τοῦ εὐαισθητοτάτου, περὶ τὴν ἀκοήν Ἀθηναίου!

Ὁ τετράμετρος Ἰαμβικὸς βραχυκατάληκτος εἶναι σήμερον ὁ ἄρχων τῆς στιχουργίας μας. Τὰ πλείεστα τῶν ἐθνικῶν μας ψμμάτων, ὅσα ποιήματα εἰς τὴν νεωτέραν ἐκτάσεώς τινος, ὁ Ἐρωτόκριτος, ἡ Ἐροφίλη, καὶ ἀρχαιότατα ἐπὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ὁ πτωχοπρόδρομος καὶ πρὶν αὐτοῦ τὰ τὰ ψάλτου (1050 μ. χ.) εἶναι γεγραμμένα εἰς τοῦτο τὸ μέτρον. Τὸ μέτρον τοῦτο εἰς τοὺς τραγικοὺς δὲν ἀπαντᾶται, ἀλλὰ τὸ εὐρίσκομεν εἰς τοὺς κωμικοὺς, ἀποδείξεις ὅτι ἦτον εἰς τὸν λαὸν φιλτερον. Διὰ τοῦτο παρέμεινε μέχρις ἡμῶν εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν, διότι τὸ ἔθος διὰ τοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ λαῷ ἐπέζησεν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ καὶ ὑπάρχει. Ἀριστοφ. Πλοῦτ. 253 ἐπ. Νεφέλ. 1030 ἐπ. 1401 ἐπ. Ἰπκ. 334 ἐπ. Βάτρ. 936 ἐπ. κτλ. κτλ. ὠνομάζετο δὲ Ἰππονάκτειον, ἀπὸ τὸν Ἰππόνακτα (500 π. χ.), ποιητὴν, ὅστις τὸ μετεχειρίζετο κατακόρως. (Σχολιαστ. Ἀριστοφ.)

Εἰς τὰ ἄνω σημειούμενα τεμάχια τοῦ Ἀριστοφάνους, συμπίπτουν θεβαίως στίχοι, τῶν ὁποίων ὅλαι αἱ μακραὶ συλλαβαὶ φέρουν κατὰ τύχην καὶ τὸ σημεῖον τοῦ τόνου. Αἱ τοιαῦται ἄρα προφέρονται ἀπὸ ἡμᾶς ὡς ἐπροφέροντο καὶ τὸ πάλαι, καὶ ἐπομένως, ἂν αἱ ἀρχαὶ τὰς ὁποίας ἐθέσαμεν δὲν εἶναι σαθεαί, πρέπει οἱ στίχοι νὰ ἡχοῦν καὶ τὴν σήμερον ὡς καὶ τὸ πάλαι ἡχοῦν καὶ νὰ εἶναι ἀκόμη ἀπαράλλακτοι μὲ τοὺς ὑπ' ἀρ. 6 σημερινοὺς στίχους μας. Τοιοῦτοι εἶναι:

Ἐν τῇ στροφῇ | νυνὶ ληχῶν | τὸ γράμμα σου | δικάζειν . . .

Ὡς ἦδομαι | καὶ τέρπομαι | καὶ βούλομαι | χορεύσαι . . .

Μιμούμενος καὶ | τοῦν ποδοῖν | ὅδ' ἔπαρ' ἐν σαλεύων . . .

(Πλοῦτ. 277, 288, 291.)

ΤΟ ΤΡΟΧΑΙΚΟΝ.

Καὶ τοῦτο μετράται κατὰ δικοδίαν, ὥστε ἀρκεῖ ἐκάστης διποδίας ὁ εἰς μόνον ποῦς νὰ εἶναι τροχαῖος, ὁ δ' ἄτερος δύ-

ναται να εἶναι ἢ πυρρῆχος ἢ σπονδεῖος. Ἦτον ἄρα εἰς μὲν τὴν παλαιὰν μετρικὴν:

1. Μονόμετρον ἀκατάληκτον
ἀστενάκτος
  2. » ὑπερκατάληκτον
φεῦγε λοιδορῶν
  3. Δίμετρον βραχυκατάληκτον
τόξα τ' εὐλο|γήσω
  4. » καταληκτικόν
Μᾶτερ αἰσχύ|νας ἐμάς·
  5. » ἀκατάληκτον
οὐ πρόμαντις|ῶν ἔμελλε.
  6. » ὑπερκατάληκτον.
ἄ· ἔγημ' ὁ|τοξότης Πά|ρις
  7. Τρίμετρον βραχυκατάληκτον.
ὦ τέκνον τέκνον|τάλαινας| μητρός·
  8. » καταληκτικόν.
Ζεῦ πάτερ γάμον|μὲν οὐκ εἰ|δαισάμην.
  6. » ἀκατάληκτον
χρημάτων| εὐν| ἐνδοθεν καὶ| μηδὲν οὕτως.
  10. » ὑπερκατάληκτον.
Μὴ προτίμη|σης ματαίων| τῶν δ' ὕλαγμα|των.
  11. τετράμετρον βραχυκατάληκτον.
οὐδ' ἀμειψί|αν ὄρατέ| πτωχὸν ὄντ' ἐφ'| ἡμῖν.
  12. » καταληκτικόν.
ἀλλ' ἐπεὶ δο|κεῖς τὰ δ' ἔρδειν| καὶ λέγειν γνώ|σει τάχα·
  13. » ἀκατάληκτον.
Κλυθε| μευ γέ|ροντος ἐνέ|θειρα χρυσο|υπλόκε κό|ρα.
- εἶναι δὲ εἰς τὴν νέαν:
1. ὦ παιδιὰ μου!
  2. Ἐλαμψ' ὁ γα|λός·
  3. Τί ὄρατα| κάλλη·

4. Χελιδόνα| ἔρχεται
  5. Ἀφροδίτη| μου κυρία.
  6. Μέρα νύκτα| κλαίω καὶ θρη|νῶ.
  7. (δὲν ὑπάρχει)
  8. Ἄστὸς προ|βγαίνει ἀπ' τὰ| Γράννια
  9. Κόρη ἔπλυ|νε τ' ἀνδρός| της| τὸ μανδύλι.
  10. Κι' ὁ Μανόλης| θυμωμένος| καὶ τὴν ἔσφα|ξε
  11. Δὲν ψηφούσ' τὰ| παλληκάρια| Τούρκικα| του| φέικα
  12. Μιὰ κορὴ| στο| παραθύρι| κ' ἕνας ψάλτης| στο| κελί·
  13. Ἄπο βρυπα|ρῶν χειλέων| ἀπὸ ἀκα|θάρτου γλώσσης.
- Ἄν, ὡς ἀνωτέρω εἰς τοὺς ἰάμβους σημειώσωμεν καὶ ἐν ταῦθα διὰ τόνων τὰς μακρὰς συλλαβὰς τῶν ἀρχαίων τροχαϊκῶν, ἔσται:
1. Ἀστενάκτος
- ὡς 1. ὦ παιδιὰ μου.
3. Τόξα τ' εὐλο|γήσω
- ὡς 3. Τί ὄρατα| κάλλη.
5. Οὐ προμάντις|ῶν ἔμελλε
- ὡς 5. Ἀφροδίτη μου κυρία.
12. Ἄλλ' ἐπίδο|κεῖς τὰ δ' ἔρδειν| καὶ λέγειν γνώ|σει τάχα·
- ὡς 12. Μιὰ κορὴ| στο| παραθύρι| κ' ἕνας ψάλτης| στο| κελί.
13. Κλυθε| μευ γέ|ροντος ἐνέ|θειρα χρυσο|υπλόκε κόουρα
- ὡς 13. Ἀπορυπα|ρῶν χειλέων| ἀπὸ ἀκα|θάρτου γλώσσης.
- Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἑφαισιῶν ὀνομάζει ἐπίσημον τὸ δίμετρον βραχυκατάληκτον (ἀρ· 3), τὸ ὁποῖον καὶ παρ' ἡμῖν εἶναι συνηθέστατον εἰς τοὺς λυρικοὺς. Ἀλλὰ ἐνδοξον καὶ ἐπισημότατον λέγει τὸ καταληκτικόν τετράμετρον (ἀρ 12) Ἄριστοφ. Νεφέλ. 518 ἐπ. 575 ἐπ. 607 ἐπ. 1113 ἐπ. Ἰππεῖς 240 ἐπ. Αἰσχύλ. Ἄγαμέμ. 16 ἐπ. κ τ λ. κ τ λ. Τοῦτο μετὰ τὸ Ἰαμβικόν τετράμετρον εἶναι τὸ συνηθέστατον εἰς τὴν ἡμετέραν ποίησιν, καὶ πολλὰ ἐκτεταμένα ποιήματα εἶναι εἰς αὐτὸ γεγραμμένα. Καὶ εἰς τὰ ἐνταῦθα σημειούμενα τεμάχια τῶν ποιητῶν, ἂν

συμπέσωσι στίχοι τόνους ἔχοντες εἰς τὰς μακράς, ἀνάγκη προφερόμενοι νὰ ἔχουν τὸν αὐτὸν ρυθμὸν τῶν ὑπ' ἀρ. 12 πεπρωτέρων. Τοιοῦτοι εἶναι .

Τοὺς κριτὰς ἀκερδανοῦσιν ἦντι τὸν ἐρ|τὸν χορόν. . .

Ἔχομεν τὴν | νύκτα πᾶσαν | ὡς ἴσως θου|λήσεται. . .

(Ἀριστοφ., Νεφ. 1113 καὶ 1127)

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι λαμβάνονται οἱ νομίζοντες ὅτι οἱ στίχοι τοῦ Δισχύλου

Ἦ βαθυζώνων ἄνασσα Περσιδῶν ὑπερπᾶτη,

Μῆτερ ἢ Ξέρξου γηραιά, χαῖρε Δαρείου γυναι,
εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἡμετέρους πολιτικοὺς, διότι οὗτοι εἶναι τροχαῖκοι καὶ μετατεθέντων τῶν τόνων εἰς τὰς μακράς συλλαβὰς, θέλουν ἀναγινώσκεισθαι:

Ἦ βαθυζώ | νῶν ἀνάσσα Πέρσιδῶν ὑ|περπᾶτη,

Μῆτερ ἢ Ξέρ|ξου γηραιά|χαῖρε Δαρεί|ου γυ|ναί!

Ἀδηλὸν ὁμοίως ὡς τὸ α Μιὰ κορὴ σὸ παραθύρι κ τ λ. Ἄπα-
τᾶ δὲ ὁ ρυθμὸς αὐτῶν, ὡς τοὺς ἀναγινώσκωμεν σήμερον, διότι συνέπεσεν εἰς ἐκάστην διποδίαν νὰ τονίζεται ἀνὰ μίαν τῶν βραχειῶν χωρῶν.

ΤΟ ΑΝΑΠΑΙΣΤΙΚΟΝ.

Καὶ τοῦτο μετράται κατὰ διποδίαν, δύναται ἄρα εἰς τὴν μίαν τοῦλάχιστον τῆς διποδίας χώραν νὰ δεχθῆ ἢ σπονδεῖον, ἢ καὶ Ἰαμβον (τὸν κολωβὸν ἀνάπαιστον), ὡς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ Ἀριστοφάνους, (Βάτρ. 1041). Παραλείπων πρὸς συντομίαν ὅλα τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέτρα, ὅχι διότι αἱ μιμήσεις τῶν δὲν εἶναι εὐκολοὶ καὶ χαρῆεις, ἀλλὰ διότι δὲν γνωρίζω αὐτῶν παραδείγματα ζῶντα εἰς τοῦ πλήθους τὸ στόμα, ἀναφέρω μόνον πρῶτον τὸ δίμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον καὶ τὸ δίμετρον βραχυκατάληκτον, ὡς

Ἐνεταῖ|φρένας αἰ| καθορᾶ|τε . . . .

καὶ Ἐκάτα|κατάχαλ|κον ἄπαν . . . .

προφερόμενα διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ τόνου ὡς χρονικοῦ ση-
μείου εἰς τὰς ἀνηκούσας θέσεις του:

Ἐνεταῖ φρένας αἰ καθορᾶτε. . .

Ἐκάτα καταχάλκον ἄπαν. . .

ἀπαραλλάκτως καὶ ὡς τὸ νέον δίμετρον καληκτικὸν εἰς δυσύλ-
λαβον καὶ δίμετρον βραχυκατάληκτον

Τὰ τραγοῦ|δια μου τὰ|λεγες ὄ|λα

Τοῦτο μόνον δὲν θέ|λεις εἰπεῖ.

Δεύτερον ἀναφέρω τὸ πάντων ἐπισημότατον, τετράμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον, τὸ καὶ Ἀριστοφάνειον, διότι δι' αὐτοῦ οἱ χοροὶ τοῦ ποιητοῦ εἰς τὰς σοβαρὰς παραβάσεις τῶν ἐνουθέτων ὑψηλὰς διδασκαλίας τὴν πόλιν. Τοῦτου παράδειγμα:

ἐκ κη|θαρίου | λαγαρυζόμενον, | καὶ τρα|γαλιζόν|τα το μῆ|δεν

Τὸ ὁποῖον, μετατεθέντων τῶν τόνων εἰς τὰς μακράς συλλαβὰς
βλέπει προφέρεσθαι καὶ ὡς τὸ ὄχι ὀλίγον σὺνήθες νεώτερον ἀναπαί-

στικὸν τετράμετρον καταληκτικὸν εἰς δισύλλαβον, οὕτως:

ἐκ κη|θαρίου | λαγαρυζόμενον, | καὶ τρα|γαλιζόν|τα το μῆ|δεν

ὡς μονά|χος ὁ ψάλ|της πηγαί| νει γυρνᾶ| μονά|χος στὸν

κό|σμο μονά|χος.

Εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον στίχον κατέλαβον δύο Ἰαμβοὶ τὸν τόπον δύο ἀναπαιστων, (μονά. . . μονά. . .) ὡς εἰς τὸν Ἑλληνι-
κὸν δύο σπονδεῖοι (ἐκ κη. . . καὶ τρα. . .) Ὁ στίχος οὗτος μετέχει χάριτος ἐνταυτῷ καὶ ἀξιοπρεπείας, καὶ ἐπιθυμητὸν εἶναι ἢ χρῆσις του νὰ καταστηθῆ κοινοτέρα.

ΤΟ ΔΑΚΤΥΛΙΚΟΝ.

Μετράται κατὰ μονοποδίαν. Εἰς ὅλου τοὺς πόδας δέχεται καὶ σπονδεῖον, σπανίως δὲ καὶ τροχαῖον, (Ἰλιάδ Α. 4) ἢ νεωτέρα συνεχέστερα μεταχειρίζεται τοὺς τροχαίους, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποφεύγῃ τὴν κατάχρησιν. Δύναται μάλιστα νὰ παρατηρηθῆ ὅτι τινὲς βραχεῖαι συλλαβαὶ εἶναι ὡς ἐκ τῶν ἀλλε-
καλλῆως ἐπομένων συμφώνων κατὰ τι μακρότεροι ἀπὸ ἄλλας ἀπίσης βραχείας· οὕτω τῆς λέξεως πλάστιγγῆ ἢ δευτέρα συλ-
λαβὴ εἶναι μακροτέρα ἀπὸ τὴν δευτέραν τῆς λέξεως χροῖσις.

Τιοῦτοι τροχαιοὶ δύνανται κατὰ προτίμησιν ἢ ἀντικαθιστοῦν τοὺς σπονδαίους. Παρασιωπῶ πρὸς συντομίαν τοὺς λοιποὺς ὄλους, δια ἢ ἀναφέρω μόνον τὸν ἔδαξον. Ἐξάμετρον καταληκτικὸν εἰς συλλαβῆν, τοῦ Ὁμήρου τὸν ἔμμουσον στίχον.

ἀλλὰ κα|κῶς ἀφί|ει, κρατε|ρὸν δ' ἐπι|μῦθον ἐ|τελλε, προφερόμενον μετὰ τῶν τόνων τὴν μετάθεσιν

ἄλλα κα|κῶς ἀφί|ει, κρατε|ρὸν δ' ἐπι|μῦθον ἐ|τέλλε.
ὧς ὁ ἄλλος, εἰς τὸν ὁποῖον συνέπεσαν οἱ τόνοι νὰ κείνται ἐπὶ τῶν μακρῶν συλλαβῶν;

« Μῆτε σὺ τὸν δ', ἀγαθὸς περ ἐὼν, ἀποσίρειο κούρην ».

Ἡ νεωτέρα δὲν γνωρίζει τοὺς στίχους τούτους. Ἄλλ' ἢ παραδοχῆ των, πολιτογραφηθέντων πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀλλαχοῦ, ἤθελεν εἶσθαι δι' ἡμᾶς νεωτερισμὸς ἀξιοκατάκριτος. Αἱ βάσεις τὰς ὁποίας ἐθέσαμεν μᾶς ἐγγυῶνται ὅτι ἡ μίμησις αὐτῶν δὲν ἤθελεν ἀποβῆ ἔναντία τῆς ἀρμονίας. τοιαῦτα δοκίμια εἶναι.

Ἦ ἦτον ἡ|μέρα λαμ|πρὰ τῆς ἀ|νοίξεως | εὐμορφη| κόρη. .

εἶν' ἐλευθέρα ψυχῆ, ἐρωμένη τῶν θεῶν ἀγγέλων. .

Πέφτ' ὁ πατέρας κοντὰ στὸν υἱὸ ποῦ ξεψύχησε μόλις. .

ἢ καὶ μὲ σποδεῖον ἀντὶ δακτύλου

Βῆ δ' ἀκέ|ων παρὰ|θίνα πολ|υφλοῖ|σβῆτο θα|λάσσης προφερόμενος τὸ πάλας

Βῆ δ' ἀκε|ών παρὰ|θίνα πολ|ύφλοῖσ|βοῖτο θα|λάσσης ὡς ὁ νεώτερος

Ἄσπρ' εἶν ἡ|πέτρα ἡ|γῆ ποῦσκα|πάξ' εἶν| ἄφωνος| τάφος εἰς τὸν αἰολικὸν ἑξάμετρον ὁ πρῶτος ποῦς ἐδύνατο νὰ εἶναι καὶ τροχαιὸς, ὁ δὲ τελευταῖος καὶ δάκτυλος, δηλαδὴ ὁ στίχος ἀκατάληκτος. Τοιοῦτος εἶναι

Τρέχ ἡ| πλάσις ἐμ|πρὸς καὶ γε|ῖα τὸν με|γάλον τῆ| γίγντα.

ΜΕΤΡΑ ΕΚ ΤΕΤΡΑΣΥΛΛΑΒΩΝ ΠΟΔΩΝ

ἦτοι χοριαμβικόν, ἀντισπαστικόν, τὰ δύο ἰωνικὰ καὶ Παιωνικόν.

Εἰς τὴν νεωτέραν στιχομυθίαν ἴδομεν ὅτι ἡ γλῶσσα βραχυθεῖσα μεταχειρίζεται εἰς τὰς ἰαμβικὰς καὶ τροχαικὰς δικαδίας τὸν πυρρίχιον, τοῦ δὲ σπονδαίου ἀποφεύγει δι' ἑλλειψιν τὴν συνεχῆ χρῆσιν. Ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὡς ἡ ἀρχαία δέχεται εἰς τοὺς περιττοὺς πόδας καὶ δάκτυλον ἀντὶ ἰαμβου, οὕτως ἡ νεωτέρα εἰς τοὺς περιττοὺς πόδας τῶν ἰαμβικῶν δέχεται καὶ τροχαιούς (κεκολωμένους δακτύλους) εἰς δὲ τοὺς ἀρτίους ὄχι. οὕτως:

- υ υ - υ υ υ -

ἦτον ποτὲ|τις ἐποχῆ - - -

Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ τροχαικὰ ἢ ἀρχαία εἰς τοὺς περιττοὺς πόδας δέχεται ἀνάπαιστον, οὐχὶ δὲ εἰς τοὺς ἀρτίους. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον λαμβάνει καὶ ἡ νεωτέρα ἰαμβον (κολωδὸν ἀνάπαιστον) εἰς τοὺς περιττοὺς, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἀρτίους οὕτως:

υ ἄφ' οὔ ὄλα|τινάς χάση - - -

Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτον ὁ ἰαμβος ἐν χρῆσει εἰς τὰς περιττὰς τοῦ τροχαικοῦ χώρας, καὶ ὁ τροχαιὸς εἰς τὰς τοῦ ἰαμβου, καὶ τότε τὸ μέτρον μεταβάλλον ὄνομα, ἐκαλεῖτο μὲν χοριαμβικόν ὅτε αἱ περιτταὶ τοῦ ἰαμβικοῦ χώραι κατεῖχοντο ἀπὸ τροχαιού, ὡς τὸ ἐπίσημον τετράμετρον καταληκτικόν:

Δεῦτε νῦν αὐ|ραὶ χάριτες| καλλικομοί|τε μοῦσαι, προφερόμενον διὰ μεταθέσεως τοῦ τόνου

Δεῦτε νῦν αὐ|ραὶ χριτέ|ς| κάλλιχομοί|τε μοῦσαι, ὧς μόνη ἐλπίς|ὄλων ἡμῶν| σὺ ὦ πατρί|μας εἶσαι.

Ἀντισπαστικόν δὲ ἦτον τὸ ἔχον ἰαμβούς εἰς τὰς περιττὰς χώρας ἰαμβικόν, ὡς τὸ τετράμετρον καταληκτικόν,

Κρονίδη βα|σιλῆος γέ|νος Αἴαν! τὸν|ἀρίστον. . . Προφερόμενον

Κρονίδη βα|σιλῆος γε|νος Αἴαν τον| ἀρίστον. ὧς καθὼς ὅταν ἀπὸ νότον| ὄρμα λάιλαψ| κρατερῶς.

Ὁ Ἴωνικός ἀπὸ μεζόνος εἶναι ὁ τροχαικός, ὁ δὲ ἀπ' ἐλάσσωνος ὁ ἰαμβικός, μὲ σπονδαῖον ἢ εἰς ἡμᾶς πυρρίχιον εἰς τοὺς ἀρτίους πόδας.

Διὰ τὰ βραχύων τῶν λόγων δὲν ἐμβαίω εἰς τῶν ὑποδιαίρει-
σεων αὐτῶν οὐδὲ τῶν παιωνικῶν τὴν οὐζήτησιν, διότι ὅλα
εἶναι τῶν ἀνωτέρω τρόποι μόνον, ἐπιδεκτικοὶ κατὰ τὸ μᾶλλον
καὶ ἤττον μιμήσεως, καθ' ὅσον ὁ σπονδαῖος μᾶλλον ἢ ἤττον
συνεχῆς εἰς αὐτοὺς. Καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἢ χρῆσις τῶν
ἦτον σπανία, οὐδ' ἀπετέλουν εἶδος στιχουργίας ἰδιᾶν καὶ
ἀμικτον, ἀλλὰ συνεπλέκοντο εἰς τὰ πολυσχημάτιστα λεγόμε-
να μέτρα, περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέρωμεν κατωτέρω. Καὶ τὴν
σήμερον ὁ ἀνευ προσοχῆς σύνδεσμος αὐτῶν μὲ τὰ διάφορα μέ-
τρα, καθιστᾷ τοὺς στίχους στριφνοὺς καὶ κακοῦχους.

ΑΣΥΝΑΡΤΗΤΑ.

Εἰς τὰ σώζόμενα Ἑλληνικὰ ᾄσματα παρατηροῦμεν πολλὰ-
κις στίχους τῶν ὁποίων ἕκαστον κῶλον σύγκειται ἀπὸ δια-
φόρου μέτρου πόδας. Ταῦτα εἶναι τ' ἀσυνάρτητα κελούμενα.
Τοιαῦτα ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὴν νέαν στιχουργίαν. Εἰς τὰ
ᾄσματα, ὧν αἱ ἀρχαί:

ὅλα τὰ πουλάκια || ζυγά ζυγά. . . .

ἢ περιστεροῦλα | ἢ νύφημας. . .

τὸ πρῶτον κῶλον εἶναι ἰαμβικόν, τὸ δὲ δεῦτερον τροχαϊκόν.
Τοιοῦτον καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκ διμέτρου ἰαμβικοῦ ἀκαταλήκτου
καὶ διμέτρου τροχαϊκοῦ βραχυκαταλήκτου συγκείμενον, ὡς
Δήμητρος ἀγνῆς καὶ κόρης || τὴν πανήγυριν εἰδῶν,
προφερόμενον δι' ἐπαναγωγῆς τοῦ τόπου εἰς τὰς μακρὰς συλ-
λαβάς:

Δήμητρος ἀγνῆς καὶ κόρης || τὴν πανήγυριν εἰδῶν. . .
ὡς τὸ νέον

καὶ ἀπλυσία | καὶ ἀζυμωσία | καὶ κακὴ καρ|διά γιατί.

Καὶ ποιήματα λυρικά ἀπαντῶνται καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ
εἰς τὴν νεωτέραν, τῶν ὁποίων τινὲς μὲν στίχοι ὑπάγονται εἰς
τὸν ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλο μέτρον. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ νεώτεροι:

Ἐκ' εἶν' οἱ κλέφτες οἱ πολλοὶ }
ὅλ' ἐνδυμένοι στὸ φλωρί, } ἰαμβικόν

κάθονται καὶ τρῶν καὶ πίνουν }
καὶ τὴν ἄρτα φοβερίζουν. } τροχαϊκόν

Καὶ τὸ ἀρχαῖον κατὰ τὸν Ἀθηναῖον ἀδόμενον ὑπὸ τῶν
Ἀθηναίων εἰς τὸν πολιορκητὴν Δημήτριον, ὅταν οἱ Μαραθινο-
μάχαι καταβιβάσθησαν εἰς κολακείαν, συγκείμενον δὲ ἀπὸ
τριμέτρου Ἰαμβικὸν ἀκατάληκτον, καὶ διμέτρον τροχαϊκόν
βραχυκατάληκτον.

Ὡς οἱ μέγιστοι τῶν θεῶν καὶ φίλτατοι

τῇ πόλει πάρεισι (Ἀθήν. Δ. σελ 471. Schveigh.)
Ὁμοιον μὲ τὸ νεώτερον, συγκείμενον ἐκ τριμέτρου τροχαϊκοῦ
ἀκαταλήκτου, καὶ διμέτρου Ἰαμβικοῦ καταληκτικοῦ:

Ὅλες ἢ μελαχροινέ, κ' ἢ μαυρομάτες
μὲ ταῖς ἐλεεῖς γεμάτες. . .

ΠΟΛΥΣΧΗΜΑΤΙΣΤΑ.

Ἐκτός τῶν ἀνω ἐκτεθέντων εἰδῶν τῶν στίχων, ἀπαντῶμεν
εἰς τὴν ἀρχαίαν ποίησιν, τὰς Πινδαρικούς φῶδας, τὰ στροφικά
τῶν δραμάτων καὶ ἄλλα, φαινόμενα ὅτι εἰς οὐδένα νόμον
ὑποτάσσονται, οὐδὲ κανόνας γνωρίζουν. Δὲν δυνάμεθα νὰ δώ-
σωμεν τέλος εἰς τὴν παρούσαν πράγματιαν, χωρὶς καὶ αὐτῶν
τὴν φύσιν νὰ ἐρευνησωμεν, νὰ ζητήσωμεν μεταξύ τῆς ἀτάκτου
συνθέσεως τὴν ἁρμονίαν ἢ ὁποία εἰς αὐτὰ ἀνεφώλευε, καὶ
νὰ θεωρήσωμεν ἂν ἀπαντῶμεν εἰς τὴν νεωτέραν τί φέρον τὸν
χαρακτῆρα τῆς τοιαύτης ποιήσεως.

Οἱ στίχοι τῶν ἐπικῶν ποιημάτων, τοῦ διαλογικοῦ μέρους
τῶν δραμάτων, τῶν ἐλεγείων κτλ, ἀπαγγέλλονται μόνον,
ἀνάγκη ἄρα, διὰ νὰ εἶναι ὡς τοὺς ὠνομάσαμεν ἀνωτέρω, τὸ
ᾄσμα τῶν μὴ ἀδόντων, νὰ περιέχουν ἐν ἑαυτοῖς ἰκανὸν ῥυθμὸν
καὶ ἁρμονίαν, ὥστε ἀνεξαρτήτως πάσης συνδρομῆς ξένης νὰ
διαθέτουν διὰ τῆς ἰδίας τῶν μουσικότητος ἐμμελῶς τὴν ψυ-
χὴν. Ἄλλ' εἰς τὰς φῶδας, ὅσας ἢ φύρμιγξ, ἢ ὄρχησις καὶ τὸ
ᾄσμα συνώδευον καὶ ἀνεπτέρουσαν, ὁ στίχος μὴ ὑποχρεούμενος
νὰ μικρολογῇ περὶ τὴν συνεχῆ ἐπάνοδον τῶν αὐτῶν ἀπηχῆ-

σεων, διὰ τὴν γαργαλίση τὰς διὰ τοσοῦτων ἐλαττηρίων παντο-
δυναμῶς κινουμένας μουσικὰς χερδὰς τῆς ψυχῆς, ἐλύετο εἰς
ῥυθμὴν ἀνημέρον, ἀδέσμευτον καὶ ποικίλον, καὶ μ' ἐλευθέρως
καμπὰς, παρηκολούθει τὴν ἐπιπετωμένην ἁρμονίαν, κ' ἐμιμείτο
τὸ θαρρῆλαϊον τῆς βάδισμα. Ὁλοιδὸς εἰς τὴν μουσικὴν μέθην
του παρεδίδατο εἰς τῆς λύρα, του τὰς ἀτάκτους ἐμπνεύσεις,
καὶ πεπειθὸς ὅτι ἡ ἀληθῶς ἐνθουσιώσα ψυχὴ κατεξουσιάζει καὶ
κυβερνᾷ τὰ ἄλλα, ὡς ἐξουσιάζεται ἡ ἴδια καὶ κυβερνᾶται
ὑπὸ πνεύματος θείου, θεωρεῖ ὡς πρῶτον καὶ μόνον κανόνα τὴν
ἰδίαν εὐαισθησίαν. Ως ἀηδὼν ἐκπέμπει πολυτόνους φωνὰς,
καὶ ἀντὶ τὸν ζητήσης λόγον τῆς μελωδίας του, σοὶ ἀποκρίνεται
ἄκουε! Οὕτως ὁ Πίνδαρος, προσαρμόζων τὰ μέτρα του εἰς τὸ
μέλος, εἰς μὲν τὰς ᾠδὰς ὅσαι δωριστὶ ἐψάλλοντο, συμφώνως
μὲ τὸ σοβαρὸν καὶ ἐπίσημον τῆς δωρικῆς μουσικῆς, (Ἰδ. Πλάτ.
περὶ Δημοκρ. — Πλούταρχ. περὶ μουσικῆς — Θύρσιον,
Προλεγ. εἰς Πίνδαρον.) λαμβάνων τοὺς γοργοὺς δακτύλους
ὡς βάσιν τοῦ μέτρου του, πρᾶναι καὶ δεσμεύει αὐτοὺς δι' ἐν-
τέχνως παρεπιρομένων νῦν μὲ σπονδαίων, νῦν δὲ κρητικῶν, καὶ
χοριάμβων πολλάκις, ἄλλοτε σπονδειτροχαϊκῶν διποδιῶν,
καὶ ἄλλοτε διὰ προτιθεμένης ἢ ἐπιτιθεμένης μακρᾶς. Ὡς παρά-
δειγμα ἡ πρώτη ἀντιστροφή τῆς τρίτης τῶν Ὀλυμπιονικῶν,
« Ἀγλαόκωμον, ἐπεὶ χαίταισι μὲν ζευχθέντες ἐπι σέφανοι. . . »
Ἄρχεται μὲ σειράν δακτυλικήν. -υ-υ. ἀλλὰ τὸ ἀνδρικόν
τῆς δωρικῆς μουσικῆς, δὲν ὑπεμένει ἐπὶ πολὺ τῶν δακτύλων
τῆν ἐλαφρότητα, ὅθεν ἐπιφέρει τῷ βαρῷ μέτρον. -'-'-υ- καὶ
παύει δακτυλικῶς, -υ-υ-υ-. Ὁ δεῦτερος στίχος ἄρχεται ὡς
ὁ πρῶτος μὲ προσθήκην μακρᾶς συλλαβῆς, -υ-υ-υ, καὶ λή-
γει μὲ τὸν σοβαρὸν αἰνόμενον σπονδαίου καὶ κρητικοῦ -υ-
Ὁ τρίτος ἄρχεται ὡς ὁ δεῦτερος, μετὰ ταῦτα τὸ ἀνωτέρω
σύνθετον μέτρον ἐπι βαρύτερον διὰ προσθήκης μακρᾶς, -υ-υ-
καὶ λήγει ὡς ὁ πρῶτος δακτυλικῶς, διὰ μακρᾶς εἰς τὸ
τέλος εἰς χοριάμβον ἐξογκούμενος, -υ-υ-υ-. Ὁ τέταρτος

εἰς ἐπαναλαμβάνει τὸν ῥυθμὸν βαρέων τροχαϊκῶν διποδιῶν,
-υ-υ-, -υ-υ-, -υ-υ-; καὶ λήγει διὰ τῆς ἐπικρατούσης εἰς
ὅλην τὴν ᾠδὴν διποδίας -υ-υ-. Ὁ πέμπτος τέλος ἐμφαι-
νῶν τοῦ ἄλλου τὸν χαρακτῆρα, περιέχει τρεῖς μόνους βαρεῖς
τροχαίους, -υ-υ-, -υ-υ-, -υ-υ-. Ὁμῶς εἰς τὰς ᾠδὰς ὅσαι
ἐποιήθησαν διὰ τὴν γλυκεῖαν δυδικὴν μουσικὴν, οἱ δάκτυλοι
περιπλέκονται παντοίως μ' ἐλαφρὰς τροχαϊκὰς διποδίας. (Ἰδ.
Ὀλύμπ. δ. θ' Πύθ. ι. Νέμ. β'. Ἰσθμ. ζ' ἠ.) Δι' ἐμὲ τὴν
ἥσυχον καὶ πρᾶον Αἰολικὴν μουσικὴν ἀδόμεναι προέκρινον εἰς
ἐναντίας τοῦς χοριαμβοὺς, καὶ αὐτοὺς ἐλαφρυνόμενος ἀκόμη
διὰ τροχαίων. Τοιαῦτα εἶναι κυρίως αἱ Σαπφικαὶ στροφαί,
τῶν ὁποίων οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι στίχοι ἤρχοντο μὲ διποδίαν
τροχαϊκῆς, μετὰ ταῦτα ἐπεφέρετο χοριάμβος, καὶ τέλος ἄλλη
τροχαϊκὴ διποδία, συγγέουσα τὴν πρώτην μακρὰν τῆς μὲ
τοῦ χοριαμβοῦ τὴν τελευταίαν. Ὁ τέταρτος στίχος ἦτον
εἰς ἀπλοῦς χοριάμβος μετριαζόμενος διὰ συλλαβῆς ἐπὶ τέλους
οὕτως.

-υ-υ-|υ-υ-υ-υ (τρὶς)
-υ-υ-υ

Μὲ τοιοῦτον τρόπον συμμιγνύοντες οἱ ἀρχαῖοι τὰ διάφορα
τῆς ῥυθμικῆς στοιχεῖα, καὶ ἀπὸ τὴν θεόδοτον φιλοκαλίαν
ὀδηγούμενοι, ἐξέφαινον τὰς ᾠδὰς των, ὡς λαμπρὸν τῆς μου-
σικῆς αὐτῶν ἔνδυμα, σκευάζοντες ἕκαστον ὕμνον δι' ἕκαστον
μουσικὸν εἶδος, ὥστε ἀληθέστερον ἤθελεν ὀνομάσει ὁ Πίνδαρος
τὴν φόρμιγχα « ἀναξίμνον », ἀφ' ὅτι ὀνομάζει τὸν ὕμνον
« ἀναξίφόρμιγχα ».

Τοιοῦτων πολυσχηματίστων, καὶ τὴν μουσικὴν μόνον ἀκο-
λουθούντων ἀσμάτων ἀναλογίαν εὐρίσκομεν εἰς τὰς σημερινὰς
μας τροπάρια καὶ λοιπὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλημα. Οὕτω τὸ
« Ἀγγελοῦ πρωτοστάτης », ἀντιστοιχοῦν μὲ τὸ λυδικὸν
μέτρον, εἶναι σύγκρημα δακτύλων μετὰ τροχαίων, διαφόρως
ποικιλομένων, καὶ ἐξασθενομένων ἀκόμη δι' ἀπλῶν βραχέων

ων, προτιθεμένων ἢ μετατιθεμένων. Τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» εἶναι ἱαμβικόν, λήγον εἰς ἀνάπαιστον καὶ πυρρίχιον, τὸ δὲ «Ἀΐχιον ἔστι» τροχαϊκόν, ὠλόμενον διὰ παρεντιθεμένων συλλαβῶν. Ὁλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν μας μελῶν εὐρίσκεται τοιαυτοτρόπως ἐν ὁποίῳ δήποτε μέτρῳ ὡς θάσις, ποιικιλόμενον μετὰ ταῦτα κατὰ τοὺς τρόπους τοῦ ἀσματος, εἴτε διὰ τῆς κατ' ἀντιπάθειαν μίξεως, μὲ πόδας ἐναντίους, αἶον ὁ δακτυλὸς μὲ τὸν ἀνάπαιστον κ τ λ. εἴτε μὲ πόδας ὁμογενεῖς ὡς δακτυλὸς μὲ τροχαῖον κ τ λ. Ἡ παράτινων γενομένη παρατήρησις ὅτι τινὲς τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν ἤχουσαν εἰς τὴν προφορὰν ὡς τινὲς τῶν ἀρχαίων στίχων, εἶναι φαινόμενον μᾶλλον συμπτώσεως ὡς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ τόνου, ἢ διδόμενον συμπερασμάτων γόνιμον. Ἐκ τῶν προηγουμένων ἀπεδείχθη ἱκανῶς ὅτι οἱ ἀρχαῖοι οὗτοι στίχοι δὲν ἐπροφέροντο ὡς τοὺς προφερόμενον σήμερον, ἀναιρεῖται ἄρα καὶ τῆς προφορᾶς τῶν ἢ νομιζομένη συμπτῶσις.

Διὰ τῶν προεκτεθέντων νομιζόμεν ὅτι ἐδώσαμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τὴν κλεῖδα τῆς παλαιᾶς ἁρμονίας, καὶ ὅτι ἀπεδείξαμεν τὴν σημερινὴν στιχοουργίαν μας γνησίαν θυγατέρα ἐκείνης. Ἄν ὁ χρόνος μᾶς ἀφῆρσε τινὰ τῶν ἐπισημοτέρων ἀρχαίων μέτρων, ὁποῖον τὸ δακτυλικόν, ἂν ἄλλα κατέστησε σπανιώτερα, ὁποῖον τὸ τρίμετρον ἱαμβικόν, καὶ ἂν ἡ μετὰ τῶν ῥωμανικῶν ἔθνων ἐπιμιξία μᾶς ἐπέβαλε τὸν ζυγὸν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, δι' ὀλίγη προσοχὴ εἰς τὰς ἐνταῦθα τεθείσας θάσεις, καὶ πρὸ πάντων διὰ σπουδῆς τῶν ἀρχαίων μέτρων εἰς τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα, δυνάμεθα καὶ τοῦτον ἢ ἀποτεινάξωμεν καὶ ἐκεῖνα ν' ἀναζωογονήσωμεν.

Εἰς τὰ ἐπόμενα φύλλα ἴσως ἐτυγχήσωμεν νὰ δώσωμεν δοκίμια τινὰ ποιήσεως εἰς ἐξαμέτρους στίχους καὶ εἰς ἀναπαιστους

A. Ῥ. Ραγκαβῆς. (*)

(*) Εἰς τὴν μετριοφροσύνην τοῦ φιλοκάλου συγγραφέως τῆς παρούσης διατριβῆς χρεώστοιμεν καὶ τοὺς ἁρμονικοὺς περὶ ἀθανασίας στίχους τοὺς ὁποίους ἐξεδώκαμεν εἰς τὸ προηγουμένον φυλλάδιον.
Σ. Σ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

περὶ Γλυπτικῆς

Ἐάν ἐρευνήσωμεν εἰς τὸ χάος τῶν χρόνων τὴν γένεσιν τῆς τέχνης ταύτης, θέλομεν εὑρεῖ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, ἀφ' οὗ συνέλαβον τὴν ἰδέαν ἐνός ὄντος, τὸ ὁποῖον ἐλάτρευον καὶ τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα ἤθελον νὰ ἔχωσιν, ἀφ' οὗ ἐπεθυμήσαν νὰ ἴδωσιν ἀντικείμενόν τι τοῦ ἀποθανόντος φιλάτου, τότε ἔλαβον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μὲ ὅ,τι τυχερῶς εἰς τὴν φύσιν εὑρον. Κορμὸς δένδρου, τμήμα θράχου ἢ πέτρας, ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους τοὺτους ἄνδρας τὴν πρώτην ἰδέαν τοῦ ἀγάλματος, τὸ ὁποῖον Βρέτας ἐκάλεσαν. (Ὅθεν ὁ Αἰσχύλος εἰς Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις «ποτὲ πίσω Ἑρέτη Δαιμόνων») καὶ Ἄγαλμα οἶον ἀγαλλίαμα, ὡς εὐφραίνόμενοι εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ. Τὸ Βρέτας τοῦτο, τὸ ὁποῖον τυχερῶς εὑρέθη, καὶ τοῦ ὁποίου οἱ Κυρηναῖοι, κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ ἐτυμολογικοῦ, ἐφύλαξαν τὴν ἀληθῆ σημασίαν κλοῦντες διὰ τῆς λέξεως ταύτης τὸ ἀναίσθητον, ἀλλ' ἄνθρωπόμορφον, ἀφ' οὗ ἐπιτηδεύθησαν, ἐκάλεσαν ξόδανον ὡς ἐξεσμένον, καὶ εἶδωλον ὡς φέρον τὴν ἰδέαν τοῦ ὅλου, ἢ ὁμοίωμα. Ἄν προστρέξωμεν εἰς τὴν Ἀγίαν γραφὴν ὡς τὸ ἀρχαιότερον ἐγνωσμένον σύγγραμμα, βλέπομεν τὸν ὕψιστον νὰ διατάτῃ «οὐ ποιήσετε εἰκόνα οὐδὲ ὁμοίωμα» καὶ εἰς τὴν Γένεσιν βλέπομεν τὴν Ῥαχὴλ ποιῶσαν ἄγαλμα τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τὸ ὁποῖον περιέκρυπτεν (Γένεσις 31 34.). Ἐν Ἐξέδοις περιγράφεται τὸ χρυσοῦν ἄγαλμα, τὸ ὁποῖον εἰς ἀπουσίαν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρῶν ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἔπλασεν (Ἐξοδ. 32 4.) καὶ ὁ ὄψις τοῦ Μωϋσέως δὲν ἦτον ἄλλο εἰμὴ μίμημα ἀρχαιοτάτου ἀγάλματος τοῦ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς μυθολογηθέντος καὶ ἱσορηθέντος τοῦτου ἕρπετοῦ Ὁ Σολομὼν ἔστειλεν ἐκ τῆς Τύρου τὸν Γλύπτην Σιράμ ἐκ τῆς φυλῆς Ναφθαλὶμ ἵνα ἐπιτηρῇ τὰ ἀνάγλυπτα τοῦ ναοῦ, τῶν ὁποίων κατεσκεύασεν. (Βασιλ.

714) Ὁ Ἱερεμίας καὶ Ἡρόδοτος λέγουσιν εἰς τὴν Βαβυλῶνα ἦσαν ἀγάλματα χρυσαῖα, ἀργυραῖα, λίθινα καὶ ξύλινα, καὶ ταῦτα 730 ἔτη περίπου πρὶν Χριστοῦ. Ὁ Ἡρόδοτος καὶ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης ἐκθειάζουν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ἀρχαῖο-
 τατα ἀγάλματα τοῦ Βήλου, τοῦ Νίνου, καὶ τῆς Σεμιράμιδος. Τὰ εἰς τὰ ἑρείπια τοῦ Ἑκατοπέδου (οἰκοδομῆς 700 ἐτῶν σχεδὸν πρὸ Χριστοῦ) εὑρέθηκα πρὸ ὀλίγου ἐν τῇ Ἀκροπόλει, παριστάνουσι ἐν γὰρ τὴν λαμπρότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν. Εἶναι δὲ αὐτὰ διάφορα χερούλια χάλκινα ἀγγεῖων ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, τὰ ὅποια παντελῶς δὲν ἤθελον χαλκευθῶσιν καλῆτερα ἀπὸ τοὺς μεταλλουργοὺς τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Εἰς χάλκινος Λακωνικὸς κύβων εὑρέθη εἰς ὁσάτως εἰς τὸ ἴδιον μέρος τῶν ἑρειπίων εἶναι ἀριστοῦργημα. Ἐν ἀγάλματι τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ Αἰγυπτιακοῦ εἶδους, πιθανῶς ἔργον τοῦ Εὐδοίου, καὶ ἐν ἀνάγλυπτον Δήμητρος ἢ Ἀφροδίτης Αἰγυπτιακῆς τέχνης, ἐμφότερα σωζόμενα εἰς τὴν ἀκροπόλιν, δεικνύουσιν τὴν γλυπτικὴν καὶ πρὶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Φειδίου ὄχι εὐκαταφρόνητον. Τὰ ἀνακαλυφθέντα ἀνάγλυπτα εἰς τὴν Περσέπολιν καὶ τὰ ὅποια κατὰ τοὺς 1818 μετέβησαν εἰς τὸν Κόμητα Ἀβερδὴν, ἤδη δὲ κεῖνται εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον μαρτυροῦν ὡσαύτως τὴν κατάστασιν τῆς γλυπτικῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους καιροὺς, καθ' οὓς ἤνθει ἡ πόλις αὕτη.

Ἐκ τῶν σωζομένων τὴν σήμερον εἰς διάφορα Μουσεῖα ἀγαλμάτων καὶ ἀναγλύπτων φαίνεται ὅτι ἡ γλυπτικὴ εἰδικαίριτο εἰς τέσσαρα ἤτοι εἰς Αἰγυπτιακὴν, Περσικὴν, Ἑτρουσκικὴν ἢ Αἰγυπτιακὴν καὶ Ἑλληνικὴν. Ἡ μὲν πρώτη ἐργάζετο ἐπὶ λίθου διαφόρων χρωμάτων γύψου, χαλκοῦ, πηλοῦ, λίπους, γρανίτου, Συηνίτου, καὶ πίσσας· ἡ δευτέρα ἐπὶ ξύλου, λίθου διαφόρου, γύψου καὶ πίσσας· ἡ τρίτη μόνον ἐπὶ λίθου, ξύλου πηλοῦ, μετάλλων καὶ ἐλεφαντίνου κοκκάλου· καὶ ἡ τε-

εἴρη ὡσαύτως. Τὰ ἀγάλματα τῆς Αἰγυπτιακῆς παριστάνοντα φέροντα ἐνωμένα τὰ δύο σκέλη, καὶ ἂν ἦσαν ἐκ τῶν θεῶν αὐτῶν, ὡς ὁ Ὀσιρις, ἡ Ἴσις καὶ ὁ Ὄρος ἔφερον ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἢ σφαιρὰν ἢ βωμὸν, ἢ ὄρνεον τι. Τὸ δ' ἀνάστημα αὐτῶν ἦτον ἀνώτερον τοῦ φυσικοῦ, τινὰ ἐφαίνοντο ὀκτωκέφαλα, καὶ τὸ σῶμα ἐγένετο πολὺσαρκον. Ἡ τάξις αὕτη τῆς Αἰγυπτιακῆς γλυπτικῆς διατηρήθη μέχρι τοῦ χρόνου τῶν Πτολεμαίων διαδόχων τοῦ Ἀλεξάνδρου. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Ὀσιρις καὶ ἡ Ἴσις ἔφερον Μακεδονικὴν ἐνδυμασίαν, καθὼς καὶ Ἑλληνικαὶ θεότητες παριστάθησαν εἰς τὰς Αἰγυπτιακὰς. Ὁ τρόπος οὗτος ἠκολούθησεν ἐπὶ Ἀδριανοῦ μέχρι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτε ἡ εἰδολολατρεία κατέπαυσε σχεδὸν καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ Ἑτρουσκικὴ, ἥτις καὶ Αἰγυπτιακὴ ἐκαλεῖτο, ὡς ἐπεξεργάζετο μὲν καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἦτον πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἢ πλέον αὐστηρὰ καὶ ἢ πλέον τελεία. Ὁ Κουϊντιλιανὸς περιγράφων τὰ ἔργα τινῶν Ἑλλήνων γλυπτῶν, ἐργαζομένων τὴν γλυπτικὴν Αἰγυπτιακῶς λέγει εἰς Κάλλων καὶ Ἡγησία ἐγλυψαν τραχέως ὡς οἱ Ἑτρούσκοι γλύπτει, ὁ Κάλλαμις ἐστάθη μαλακώτερος, καὶ ὁ Μύρων ἐπεξεργάσθη τὰ ἀγάλματά του γλυκυτέρως. Ἡ δὲ Ἑτρουσκικὴ γλυπτικὴ ἄλλαξε τὴν τραχύτητά της εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους, καὶ κατὰ τὸν Πλίνιον οἱ Ῥωμαῖοι ἐκτιμῶντες τὴν Ἑτρουσκικὴν τέχνην μετέφερον εἰς τὴν Ῥώμην διὰ τοῦ Βολσινίου διακόσια ἀγάλματα ἐκ τῆς Ἑτρουρίας. (Nat. Hist. lib. 34 c. 7.) Ἡ γλυπτικὴ τῶν Ἑλλήνων ἐστάθη ἢ πλέον θεῖα, ἢ πλέον φυσικὴ καὶ ἀξιοθέατος. Μόνον αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἤθευρον νὰ παρμοιάσουν τὴν φύσιν εἰς τὰ ἔργα των. Ὁ Δαίδαλος, ὅστις ἐξηχιλοὺς τετρακοσίου χρόνου πρὶν Χριστοῦ, εἶχε τὴν τιμὴν νὰ ὀνομασθῆ ὁ πρῶτος Διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Τὰ πρῶτα ἔργα τούτου τοῦ ἀρχαίου γλύπτου πιθανὸν νὰ ἦσαν ἐκ ξύλου. Τινὰ τούτων φημίζεται νὰ ἐσώζοντο εἰς

ἐν Ῥώμῃν μέχρι τῶν τελευταίων ταύτης αὐτοκρατόρων. Ἄν εἶναι δυνατόν νὰ κρίνωμεν τὴν σήμερον πόσου ἀξία ἦσαν τὰ ἔργα αὐτοῦ. Εἰς τὸν Ὀμηρον ὅμως καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας συγγραφεῖς βλέπομεν νὰ ὀνομάζουσι πᾶν ἀριστρούργημα γλυπτικῆς ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Δαιδάλειον ἔργον. Τοῦτο προέκυψε βέβαια ἢ διότι οἱ πρῶτοι Ἕλληνες βλέποντες τὰ ἀνθρωπόμορφα ἔργα αὐτὰ τὰ ἀγάσθησαν ὅθεν ἀγάλματα ὠνόμασαν ταῦτα, ἢ διότι μία σειρά Δαιδάλων ἀγάλματοποιῶν ὑπῆρξεν. Ὁ Πausanias (Ἡλιακά κεφ. 11) λέγει ὅτι εἰς τὴν Σικυῶνα ἔζησε καὶ ἕτερος Δαίδαλος. Μαθητὴς Δαιδάλου τοῦ Ἀθηναίου ἐστάθη κατὰ τὸν Πausanias ὁ Εὐδοιος, τοῦ ὁποίου διάφορα ἀγάλματα ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπὶ βάθρου φέροντος ἄγαλμα, ἔργον αὐτοῦ, ἀναμινύσεται εἰσέτι ἐπιγραφή ἀρχαίοις γράμμασι γεγραμμένη.

Μετά τὸν Εὐδοιον μαθητὴς ἢ σύγχρονος τοῦ Δαιδάλου ἐστάθη ὁ Σμίλις ἐξ Αἰγίνης, ὅστις ἐποίησε τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα τῆς Ἥρας εἰς τὴν Σάμον. Ὁ Διοκίος καὶ ὁ Σκίλλιος Κρήτες ἀκμάζοντες κατὰ τὴν 50. Ὀλυμπιάδα ἤτοι 580 πρὶν χριστοῦ ἐστάθησαν περίφημοι γλύπται καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν ἐκ λίθου ἔθεωροντο ὡς κάλλιστα ἔργα (Plin. Hist. nat. lib. 36. C. 4.) Ἀλλὰ καὶ ὀλίγον πρὶν τῶν χρόνων τούτων, ὅταν ὁ Ἀργεῖος Φεῖδων ἐφεῦρε πρῶτος νὰ τυπώσῃ νόμισμα, εἰσῆχθη ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς ἀγαλμάτων ἐκ μετάλλου, καὶ τὰ σφυρήλατα χάλκινα ἀγάλματα τοῦ Σπαρτιατοῦ Γυτιαδά: ἀκμάζοντος πρὶν τοῦ Μεσσηνιακοῦ πολέμου, ἤτοι 750 ἔτη πρὶν Χριστοῦ, ἐσώζοντο εἰς τὴν Σπάρτην μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πausanίου. [Πaus. Λακων. κεφ. 17] Περὶ τοὺς χρόνους τούτους, κατὰ τὸν Πausanias, ἢ καὶ πρὶν, κατὰ τὸν Πλίνιον, ὁ Ροῦκος ὁ τοῦ Φιλίου, καὶ Θεόδωρος ὁ Τηλεκλέους, ἀμφότεροι Σάμιοι ἐφεῦρον τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς χυτῶν ἐκ μετάλλου ἀγαλμάτων. [Διέχεαν δὲ καὶ χαλκόν: πρῶτοι καὶ ἀγάλματα ἔχοντες ἔσαντο. Ροῦκός τε Φιλίου καὶ Θεόδωρος

Τηλεκλέους Σάμιοι, Πausan. Λακων. κεφ. 10)

Ὁ Διδουράδης Σικυῶνιος κεραμεύς, ὅστις ἐφυγε τὴν τυραννίδα τοῦ Κυψέλου, πρῶτος ἐπλασε ἀγλάμια ἐκ Πηλοῦ. Ὁ δὲ Θεόδωρος ὁ Σάμιος πρῶτος κατασκεύασε σιδηρὰ ἀγάλματα (Πausan. Λακων. κεφ. 14 Φωκικ. κεφ. 38.) Γλαῦκος ὁ Χίος καὶ Τισαγόρας ἔχυσαν ὁ μὲν διάφορα ἀγγεῖα ἐκ σιδήρου, ὁ δὲ μίαν σειράν σχολιῶν (groupes) ἐκ τοῦ ἰδίου μετάλλου (Πausan. Μεσσηνιακ. κεφ. 31 Λακων.)

Ὁ Σάμιος Θεόδωρος ἐστάθη περίφημος μεταλλουργός καὶ ἀγαματοποιός. Παρατηρῶντες τὰ σωζόμενα Ἑλληνικὰ ἀγάλματα εἰς τὰ διάφορα Μουσεῖα, καὶ συγκρίνων τὴν τέχνην αὐτῶν εὐρίσκει πρῶτον, μίαν σειράν χρονολογικὴν τοῦ βαθμοῦ τῆς τέχνης, καὶ δεύτερον διαφορὰν τινὰ τῶν ἀγαλμάτων τῆς μιᾶς πόλεως ἀπ' ἐκείνων τῆς ἄλλης, ἐκτός ἂν ὁ ἴδιος γλύπτης ἔγλυψεν εἰς τὴν μίαν πόλιν τὸ ἓν καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὸ ἄλλο. Τὰ ἀνάγλυπτα τὰ ἀνακαλυφθέντα κατὰ τοὺς 1823 εἰς τὴν Σελινοῦντα τῆς Σικελίας, τὰ κείμενα τώρα εἰς τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον συγκρινόμενα μὲ ἐκεῖνα τῆς Αἰγίνης, τὰ ὅποια εὐρέθησαν περὶ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ κατὰ τοὺς 1812 ἀπὸ μίαν ἐταιρείαν Εὐρωπαϊῶν τεχνιτῶν καὶ ἐπωλήθησαν εἰς τὸν Βασιλεῖα τῆς Βαβυρίας, ἀμφοτέρω ἂν καὶ Αἰγινητικῆς ἢ Ἐτροσκικῆς τέχνης: καὶ σχεδὸν σύγχρονα, σώζουσι διαφορὰν τινὰ, ἤτοι τὰ Αἰγινητικὰ εἶναι καλητέρας ἐργασίας παρὰ τὰ τῆς Σελινοῦντος. Εἰς τὰ Αἰγινητικὰ ταῦτα ἀνάγλυπτα, τῶν ὁποίων τὰς χρονικὰς ἀκρωτηριάσεις ἐπεσκεύασεν ὁ σημερινός γλύπτης Κ. Τυρβαλῶν, παρατηρεῖ τις κάμποιάν τινὰ ὁμοιότητα τῶν προσώπων καὶ κατὰ τοῦτο μόνον δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὸ ἔργον ὡς μὴ φέρον τὴν Ἀττικὴν ποικιλίαν, ἂν δὲν σκεφθῇ, ἄ. τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ταῦτα εἰργάσθησαν, β' πιθανὸν ἄλλον τινὰ λόγον τοῦ τεχνίτου. Παραβάλων δὲ πάλιν ἀνάγλυπτα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος ἐν Φιγαλείᾳ, τὰ ὅποια ἀνακαλύφθησαν ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἐταιρείαν,

ἥτις ἐστερέθη τὴν τάλαιναν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ τὰ Αἰγυπτιακά, τὰ ὁποῖα ἐπωλήθησαν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Νεαπόλεως καὶ τώρα κεῖνται εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Παλέρμου, τὰ δὲ ἀντίτυπα αὐτῶν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν μουσεῖον, μεῖναι τοῦ Παρθενῶνος καίτοι σύγχρονα, καίτοι τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀνωτέρου Διδασκάλου τῆς γλυπτικῆς, λέγω τοῦ ἀθανάτου Φειδίου, εὐρίσκει διαφορὰν τινά. Εἰς τὰ ἀνάγλυπτα τῆς Φιγαλείας φαίνεται περισσότερο ἀρχαϊκὴ χεῖρ, τὴν ὁποίαν παραβάλλων τις μετὰ τὰ ἀνάγλυπτα τοῦ Θεοῦ δύναται νὰ ὀνομάσῃ κατὰ σύγκρισιν γλυπτικὴν μαλακωτέραν. Ἐπιστήσας δὲ τις τὴν προσοχὴν του εἰς τὴν Παναθηναϊκὴν θεωρίαν, ἥτις ἐστεφάνωνε τὸ πάλας τὴν ζωοφόρον τοῦ Παρθενῶνος, καὶ τῆς ὁποίας μέγα μέρος κατ' εὐτυχίαν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Φειδίου ἔχομεν, τὸ δὲ ἄλλο ἀφηρέθη κατὰ τοὺς 1801 μέχρι τῶν 1808 ἀπὸ τὸν Λέρδ' Ἐλγιν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του, βλέπει εἰς τὰ ἀληθινὰ ἔργα τοῦ Φειδίου οὐράνιον τι ἦθος καὶ ἐνταῦθα τὸ ἄπειρον πνεῦμα, μετὰ τὸ ὁποῖον ὁ πλάστης καὶ δημιουργὸς ἐπροίκισε τὸν ἔνδοξον τοῦτον γλύπτην. Τὰ σωζόμενα ταῦτα ἔργα τῆς ἀνθρωπίνου τῶ ὄντι ἐντελείας ὡς πρὸς τὴν τέχνην αὐτὴν εἶναι τὸ καλλίτερον παράδειγμα τῆς Ἑλληνικῆς καλλιτεχνίας.

K. Σ. Π.

ΤΜΗΜΑ Β.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΤ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.

Ὅταν ἀναβλέποντες εἰς τὸν οὐρανὸν παρατηρῶμεν ἐκστατικοὶ τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν αὐτόθι διεσπαρμένων ἀκτινοβόλων σωματίων, ὅλοι σχεδὸν ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν τὴν φύσιν

τῶν ἀστέρων καὶ τοῦ νόμου, καθ' οὗς κινεῖνται, δηλ. νὰ λάβωμεν γενικὴν τινὰ τῆς Ἀστρονομίας γνῶσιν, τόσῳ δὲ μέλλομεν ὅσα καὶ οἱ ἀστέρες καὶ οἱ νόμοι οὗτοι ὑπάρχουσι πάντοτε σταθεροί, καθὼς πληροφοροῦμεθα ἀπὸ τὴν τακτικὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς δύο ἀντικρυζόμενα μέρη, ἀπὸ τὰ διάφορα σχήματα, τὰ ὁποῖα λαμβάνει ἡ σελήνη εἰς τὰς αὐτὰς περιόδους καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ ἀνάλογα καὶ καθημερινὰ φαινόμενα.

Ἄν καὶ ἔκκαλοι οἱ ἄνθρωποι ἐσπούδασαν τὴν Ἀστρονομίαν, ἦσαν ὅλος σφαλεραὶ καὶ γελοιώδεις αἱ πρῶται ἰδέαι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἐστηρίζετο. Οἱ Ἕλληνες μάλιστα ἐχέμισαν τὸν κόσμον ἀπὸ τόσας θεότητας, ὥστε ἦτο ἀδύνατον νὰ εὐρίβῃ ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια μεταξὺ τῶν μύθων. Τὴν σήμερον δὲν πιστεύομεν βέβαια ὅτι κροκόπεπλος καὶ ῥοδοδάκτυλος νία ἡ Ἥως ἀνοίγει πᾶσαν αὐγὴν τοῦ οὐρανοῦ τὰς πύλας διὰ νὰ περάσῃ ἐκεῖθεν τὸ φωτεινὸν ὄχημα τοῦ Ἀπόλλωνος· ὁ ἥλιος δὲν καταβαίνει πλέον πᾶσαν ἐσπέραν διὰ νὰ λουσθῇ εἰς τοῦ Ὠκεανοῦ τὰ ὕδατα, καὶ ὁ Ὀλυμπος ἔμεινε μικρὸν τῆς Θεσσαλίας θουνόν, ὅπου δὲν κατοικεῖ πλέον ὁ κεραινοφόρος Ζεὺς καὶ τῶν λοιπῶν θεῶν τὸ συνέδριον. Ἄλλ' ἐπικρατεῖ εἰσέτι κατὰ δυστυχίαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων πολλὴ ἀπάτη εἰς διάφορα τῆς Ἀστρονομίας ἀντικείμενα. Ἀμέσως κατὰ τὴν κοινὴν γνώμην μόνῃ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, ὅλαι δὲ αἱ λοιπαὶ σφαῖραι, ὁ ἥλιος, οἱ ἀστέρες, οἱ πλανῆται· περιφέρονται κύκλωθεν. Τὸ λογικὸν ὅμως δὲν δύναται νὰ ἀπατηθῇ ἀπὸ τὰς ἐπιφανείας εἰς πολὺν καιρὸν. Ὅθεν ἀκριβῆς ἔρευνα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ γῆ ὑπάρχει ἀπλοῦς πλανήτης μικρότερος μάλιστα παρὰ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ κινούμενος καθὼς καὶ αὐτοὶ ἀπαράλλακτα. Ὁ Πυθαγόρικος Φιλόλαος πρῶτος, νομίζω, ἐδόξασεν ὀρθῶς καὶ ἐπισταμένως περὶ τούτου· ἀλλὰ κυρίως ὁ Κοπέρνικος παρίστηεν ὅτι εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα ὁ μὲν ἥλιος κατέχει τὸ μέσον, ἡ

δὲ γῆ κινεῖται δύο διαφοροῦς κινήσεις· καὶ κατὰ μὲν τὴν πρῶ-
την περιστρεφόμενη ἐντός 24 ὥρων εἰς ἑαυτὴν παρουσιάζει
ὄλα αὐτῆς τὰ μέρη ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὸν ἥλιον, καθὼς
τρόπον τινα ὁ ὀβελός εἶτε σοῦβλα παρουσιάζει εἰς τὴν ἀνθρα
κίαν τὸ κρέας· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν μεταβαίνει συγχρόνως
ἀπὸ τόπου εἰς τόπον διατρέχουσα περίξ τοῦ ἡλίου ὡσεὶ δὴ τινα
γραμμὴν τροχίαν λεγομένην εἰς 365 ἡμέρας 5 ὥ. ας καὶ 49
λεπτοῦ ἐξηκοστημόρια. Ἄλλὰ καὶ ἡ σελήνη ἔχει δύο ἀναλόγους
κινήσεις περὶ τὴν γῆν, καθὼς ἡ γῆ περὶ τὸν ἥλιον.

Ὅταν μὲ δυνατόν τηλεσκόπιον παρατηρῶμεν τὸν οὐρανόν,
εὐρίσκομεν ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀστέρων μένουσι σχεδόν
ἀκίνητοι, διὰ τοῦτο ἀπλανεῖς ὠνομάσθησαν. Φκίνονται τῶντι
ὅτι ἀνατέλλουσι μὲν εἰς τοῦτο τῆς γῆς τὸ μέρος, διαπερῶντες δὲ
ὅλον τοῦ οὐρανοῦ τὸν θόλον καταντῶσιν εἰς τὸ ἀντίπεραν,
ἀλλὰ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς γῆς, μὲ τὴν
ἁποίαν καὶ ἡμεῖς φερόμενοι νομίζομεν ὅτι προχωροῦσι, καθὼς
ὁ ἐπιβάτης τοῦ ἀρμενίζοντος εἰς τα ἔμπροσθεν πλοίου πιστεύει
ἔτι τοῦ αἰγιαλοῦ τὰ δένδρα φεύγουσιν εἰς τὰ ὄπισθεν. Τὸ
φῶς τῶν ἀπλανῶν τούτων ἀκτινοβολεῖ κατ' ἐξοχὴν καὶ ἀλ-
λάσσει χρῶμα συχνάκις, καὶ ἐκ τούτου μάλιστα διακρίνονται
ἀπὸ τοῦς πλανήτας, οἱ ὅποιοι ὠνομάσθησαν οὕτως ὡς μετα-
βάλλοντες τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν καὶ κινούμενα· καθὼς ἡ
γῆ περὶ τὸν ἥλιον, ἔχουσι δὲ φῶς ὁμαλὸν πάντοτε καὶ ὁμοι-
ομορφον.

Προσίχοντες δὲ πλεῖστον διακρίνομεν καὶ ἄλλα τινα
σώματα περὶ τοῦς πλανήτας αὐτοῦς κινούμενα καὶ διὰ τοῦτο
θεορυφόρους λεγόμενα. Ἄλλ' ἐκ διαλειμμάτων φαίνονται ἐνί-
οτε εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ οἱ κομήται ἢ ἀστέρες σύροντες μακρὰν
κόμην πυρὸς φλογέοντος, καὶ αὐτοί, καθὼς οἱ πλανῆται, περὶ
τὸν ἥλιον κινούμενοι.

Περὶ τῆς γῆς.

Ἡ γῆ ἔχει στρογγυλοειδὲς σχεδὸν σῶμα ὀλίγον εἰς τὰς

ἄκρας συνσφιγμένον ὡς πορτογάλλιον. Ἡ ἡμέρονύκτιος αὐτῆς
κίνησις γίνεται περίξ ἄξονος, τὸν ὁποῖον φανταζόμεθα διαπε-
ρῶντα αὐτῆς τὸ κέντρον. Τὰ μέρη δὲ, ὅπου ὁ ἄξων οὗτος ὑπο-
τίθεται ὅτι ἐκβαίνει λέγονται τὸ μὲν Βόρειος ἢ Ἀρκτικός,
τὸ δὲ Νότιος ἢ Μεσημβρινός πόλος. Ζωδιακός δὲ λέγεται πλα-
τεῖα ζώνη κειμένη εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς καὶ ἐξίσου τῶν δύο
πόλων ἀπέχουσα. Ἀπὸ τὴν περὶ τὸν ἄξονα δὲ κίνησιν τῆς
γῆς ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἐστίας γίνεται
ἡ ἡμέρα καὶ νύξ. Διαρκεῖ δὲ ἡ κίνησις αὕτη 24 ὥρα, διαιρουμένης
εἰς 60 λεπτά ὑποδιαιρούμενα καὶ αὐτὰ εἰς 60 στιγμάς. Ἄλλ'
ὑπάρχει εὐκόλον νὰ καταλάβωμεν ὅτι ἀλληλοδιαδόχως ἡ γῆ
παρασιάζει εἰς τὸν ἥλιον τὰ διαφορὰ αὐτῆς μέρη κατ' αὐτὴν
τὴν κίνησιν. Διὰ τοῦτο ἐναλλάξ φωτιζόμεθα ἢ μένομεν εἰς
τὸ σκοτός, καὶ ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν ἡμέραν, οἱ ἀντίποδες ἡμῶν
(κάτοικοι τοῦ ἀντιθέτου τῆς γῆς μέρους εἰς ἐκείνο, ὅπου ἡμεῖς
εὐρισκόμεθα) ἔχουσι νύκτα. ὅταν δὲ ἡμεῖς βλέπωμεν ἀνατίλ-
λοντα τὸν ἥλιον, ἄλλοι ἔχουσιν αὐτὸν μεσουρανίζοντα καὶ
καθεξῆς ὁμοίως.

Ὅτι δὲ ἡ γῆ ὑπάρχει στρογγυλοειδῆς, ὡς ἤδη εἶπαμεν, εὐκό-
λως πληροφορούμεθα· ἐπειδὴ εὐρισκόμενοι εἰς πεδιάδα μεγάλην,
ἢ εἰς πλατεῖαν ἔρημον δὲν βλέπομεν τὰ ὑψηλὰ ἀντικείμενα,
ὅσα κεῖνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μακρὰν. Ὅταν δὲ
πλησιάζωμεν, τότε κατ' ἀρχὰς διακρίνομεν μόνον τὴν κορυ-
φήν, ἥτις φαίνεται ὅτι ἐκβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν, ἐφ' ὅσον ἡμεῖς
προχωροῦμεν, ἕως οὗ κατ' ὀλίγον τὴν βλέπομεν ὀλόκληρον.
Ἄλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς τι ἐπὶ γὰρ δυνάμεθα νὰ ἀπαδώ-
σωμεν ἄλλο παρά τὸ στρογγύλον σχῆμα τῆς γῆς; Μήπως εἰς τὴν
ἀδυναμίαν τῆς ὁράσεως; Ἀλλὰ διὰ τί νὰ ἰδῶμεν τὴν κορυφήν
βαθμηδὸν προκύπτουσαν; Ἐπειτα δὲν συμβαίνει πάντοτε τὸν
αὐτὸ καὶ ὅταν τὸ πλοῖον πλησιάζῃ εἰς τὸν λιμένα; Δὲν βλέ-
πομεν πρῶτον τῶν κάρτιων τὴν ἄκρον, καὶ κατοπιν ὅλο-
τὸ σκάφος; Τέλος πλεονε, ἀπο τῆν Εὐρώπην εἰς τὸν Ἀτλαν-

τικόν Ὀκειανόν δηλ. πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς Ἰαπωνίας καὶ διαβαίνοντες ὅλην τὴν Ἀσίαν ὥστε νὰ ἐπιστρέψωμεν διὰ τῆς Ρωσσίας θέλομεν ἔχειν πάντοτε ἔμπροσθεν ἡμῶν τὸ δυτικὸν τοῦ ὁρίζοντος μέρος, καθὼς παρετήρησαν ὅλοι ὄσοι, καθὼς ὁ Μαγελάνος, περιέπλευσαν τὴν ὑπόγειον σφαιραν. Νέα εἰσβία αὕτη ἀποδεικτικὸν τοῦ στρογγύλου τῆς γῆς σχήματος, τὸ ὁποῖον οὔτε τῶν ὀρίων τὸ ὕψος, οὔτε τῶν κοιλάδων τὸ βάθος καὶ αἱ φάραγγες δύνανται νὰ μεταβάλλωσιν. Ἐπειδὴ ἂν καὶ φαίνονται μεγάλα συγκοινομένα κατὰ μέρος μὲ μικρότερα ἀντικείμενα, ἐξαλείφονται ὅμως καὶ ἀφανίζονται ὡς πρὸς τὴν γῆν ὅλην θεωρούμενα.

Ἄλλὰ σφάλλομεν πάλιν, ἂν νομίζωμεν τὴν γῆν ἀκριεῖ καὶ τελείαν σφαιραν. Ἐπειδὴ συνθλίβεται κατὰ τοὺς πόλους, ὥστε ἢ διαβαίνουσα τὸ κέντρον μέχρις αὐτῶν ἀκτῆς ὑπάρχει ἐν 3050 μικροτέρα τῆς ἀγομένης ἀπὸ τὸ κέντρον εἰς τοῦ ζωδιακοῦ τὸ ἐπίπεδον. Προσδιορίζεται δὲ ἡ διαφορὰ αὕτη μερικώτερον ὡς ἐφεξῆς.

	μέτρα	λεύγας
Διάμετρος τοῦ ζωδιακοῦ,	12754863 ἢ	28701
Διάμετρος τῶν πόλων	12712251 ἢ	2860,5
Διαφορὰ	42612 ἢ	9.6
Περίμετρος τῆς γῆς		9000

Πρὸς κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω πρέπει νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Ἰσημερινὸς κύκλος, τὸν ὁποῖον φανταζόμεθα ὡς συμπέτονον εἰς τῆς γῆς τὸ μέσον, διηρέθη εἰς 360 ἰσάλληλα μέρη, τῶν ὁποίων ἕκαστον ὠνομάσθη μοῖρα, ἕκαστη δὲ πάλιν μοῖρα περιλαμβάνει 25 λεύγας. Δι' ἕκαστου τῶν 360 σημείων τούτων τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῶν δύο πόλων διαβαίνει ἕτερος κύκλος Μεσημβρινὸς λεγόμενος ἢ τοῦ μήκου, διηρημένος ὁμοίως εἰς 360 βαθμοὺς, διὰ τῶν ὁποίων περῶσιν ἄλλοι παράλληλοι τοῦ Ἰσημερινοῦ κύκλοι ἢ τοῦ πλάτους. Ἐπειδὴ τὸ μὲν

μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων δηλ. τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τινος παραλλήλου διάστημα μετρούμενον ἐπὶ τοῦ Μεσημβρινοῦ λέγεται πλάτος, καθὼς δεικνύει πόσον ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ἀπέχομεν τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ Μεσημβρινοῦ δοθείσης τινος μεγάλης πόλεως τῶν Παρισίων π. χ. ἢ τοῦ Λονδίνου καὶ παραπλησίου τινος κύκλου ὑπὸ τὸν ὁποῖον κεῖται ἄλλη τις χώρα μετρούμενον καὶ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ὀνομάζεται μῆκος, ἐπειδὴ δεικνύει πόσον πρὸς δυσμὰς ἢ ἀνατολὰς ἀπέχει αὐτὴ ἀπὸ τὴν εἰρημένην πόλιν. Ἐκτούτου δὲ συμπεραίνεται ὅτι ἐπὶ χάρτου, ὅπου ὑπάρχουσι σημειωμένα τὰ μῆκη, καὶ πλάτη, εὐκόλως εὐρίσκομεν τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τινος τόπου, ἀφ' οὗ μάθωμεν εἰς τί μῆκος καὶ πλάτος κεῖται. Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ μὲν τοῦ πλάτους βαθμοὶ ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν ὡς τὸν βύρειον ἢ νότιον πόλον ἔνθεν καὶ ἔνθεν, οἱ δὲ τοῦ μήκου ἀπὸ τὸν δοθέντα μεσημβρινὸν πρὸς ἀνατολὰς ἢ πρὸς δύσιν.

Ἄφ' ὅσα μέχρι τοῦδε εἴπαμεν συμπεραίνεται μὲ πόσω μεγάλην ταχύτητα ἢ γῆ περιστρέφεται εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς ἄξονα. Ἄλλ' ὁ Ἰσημερινὸς κύκλος ἔχει 9 χιλ. λευγῶν περίμετρον: ἄρα ὅλας αὐτὰς διατρέχει εἰς 24 ὥρας δηλ. 6 1/4 λευγ. κατὰ λεπτόν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ οἱ κύκλοι μικρύνονται βαθμηδόν, ὀλιγοστεύει ἀναλόγως ἀπὸ τὸν Ἰσημ. εἰς τοὺς πόλους καὶ ἡ ταχύτης τῆς φορᾶς, ὡς οὗ κατανιᾷ σχεδὸν ἀνεπαίσθητος.

Καθὼς δὲ ὁ τροχὸς τῆς ἐμάξης κινεῖται διπλὴν κίνησιν τὴν μὲν μικρὰν περὶ τοῦ ἄξονος, τὴν δὲ μεγάλην κατὰ τὴν ἑξωτερικὴν αὐτοῦ περιφέρειαν, δυνάμει τῆς ὁποίας προχωρεῖ εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἢ καθὼς ὁ ῥόμβος τῶν παιδιῶν, ἐν ᾧ περιστρέφεται θιαύως εἰς ἑαυτὸν σχηματίζει συγχρόνως μεγάλους κύκλους καὶ εἰς τὸ ἔδρανον, ἢ γῆ ἐκτός τῆς μικρᾶς περὶ ἑαυτὴν κινήσεως, ἦτις ἀποτελεῖ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν, ἀλλάσσει τὸπον ἀδιακόπως κινουμένη περὶ τὸν ἥλιον καὶ περιτρέχουσα ἐν τῷ ἐνός ἔτους

(δηλ. 365 ημερῶν 5 ὥρων, 48 λεπτῶν, καὶ 50 δευτέρων) ἔλλειψοειδῆ ἢ μακρυλὴν τινα γραμμὴν εἰς τὸ ζῳδιακῷ Ἐκλειπτικῇ λεγομένην 220,000,000 λευγῶν τὸ μήκος. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ καμπυλότης τῆς γραμμῆς ταύτης διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη, ἢ ταχύτης τῆς προκειμένης περιφορᾶς, δὲν ὑπάρχει παντοῦ ὁμοία, περιλαμβάνει ὁμογενικῶς 412 λεύγας κατὰ λεπτόν. Εἰς τὴν ἑκτασιν δὲ τῆς μεγάλης ταύτης τροχιάς, τὴν ὁποίαν περιπατεῖ ἡ γῆ ὑπάρχουσι δύο σημεία, τὸ μὲν μακρυνότατον τοῦ ἡλίου ἢ ἀφῆλιον, τὸ δὲ πλησιέστατον αὐτοῦ ἢ περιῆλιον λεγόμενον.

Ἡ Γῆ περικυκλοῦται πανταχόθεν ἀπὸ ἀτμοσφαίραν εἰτε αἴρα, χωρὶς τοῦ ὁποίου δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν, ὅθεν συμπεραίνομεν, ὅτι ἐπειδὴ τὰ ἄστρα δὲν ἔχουσιν ἀτμοσφαίραν, δὲν κατοικοῦνται ἀπὸ ὄντα τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ ἡμᾶς.

Ἡ Γῆ ἔλκει εἰς ἑαυτὴν ὅλα τὰ σώματα, καὶ ἡ διάθεσις αὐτῆ τῶν σωμάτων νὰ πέσωσιν εἰς τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν λέγεται βαρύτης. Ὑπάρχει δὲ μεγαλητέρα εἰς τοὺς πόλους παρὲς εἰς τὸν ζῳδιακόν, καθότι ὡς συμπεπισμένοι οἱ πόλοι πλησιάζουσι πλειότερον εἰς τῆς γῆς τὸ κέντρον. Ὅθεν ἐκκρεμοφόρον (pendule) ὠρολόγιον κανονισμένον εἰς τὴν Μόσχαν θάλει βραδύνειν εἰς τὴν Καϊέναν, ἐπειδὴ αἱ ἀναλικήσεις τοῦ ἐκκρεμοῦς γίνονται τόσῳ ταχύτεραι, ὅσῳ ἡ ἐλκυστικὴ τῆς γῆς δύναμις ὑπάρχει μεγαλητέρα. Ὅθεν τὸ ἐκκρεμὸς κινεῖται βραδύτερον εἰς τὴν Καϊέναν ὡς κειμένην πλησίον τοῦ ζῳδιακοῦ, παρὸ εἰς τὴν Μόσχαν, ἥτις ἐγγίζει τὸν πόλον.

Ἡ θερμότης τῆς Γῆς αἰξάνει ἀπὸ τὰ ἄνω εἰς τὰ κάτω ἕνα θερμομετρικὸν βῆθρον καθ' ἑκάτον πόδας. Ὡστε λογαριάζονται ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀναλογίας βιαζόμεθα σχεδὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐπέκεινα 15 ἢ 20 λευγῶν βάθους ἡ συγκροτοῦσα τὴν γῆν ὕλη ὑπάρχει ὅλως ρευστῆ καὶ ἀναλυμένη, καθὼς τὸ μεταλλὸν εἰς τὸ χυμένον ἔστιον.

Ἐχει στρογγύλον σχῆμα καὶ ἐκπέμπει ἀέννον φῶς. Τόσαι χιλιάδες ἄστρων, τὰ ὁποῖα βλέπομεν ὑπάρχουσιν ἴσως ἥλιοι, καὶ περίε αὐτῶν ἄλλοι τλανῆται περιστρέφονται, καθὼς ἡ γῆ περιφέρεται περίε αὐτοῦ. Φαίνεται ὁμοιωμεν ὡς μεγαλητέρος καὶ φωτεινότερος παρ' αὐτοῦς ὡς πλησιέστερος εἰς ἡμᾶς. Ἡ Γῆ ἀπέχει ποτὲ μὲν ὀλίγον, ποτὲ δὲ πολὺ ἀπὸ τὸν Ἡλιον κατὰ τὴν εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν αὐτῆς δρόμον· ἀλλ' ὁ μέσος ὁρος τῆς τοιαύτης ἀποστάσεως δὲν ὑπερβαίνει τὰς 34,500,000 λεύγας· ὑπάρχει δὲ ὁ Ἡλιος 1400κις παρὰ τὴν γῆν ὀγκωδέστερος.

Πολλοὶ ἀστρονόμοι ἐκλαμβάνοντες τὸν Ἡλιον ὡς καιόμενην κάμνον φαντάζονται ὅτι θέλει κατανήσειν τέλος πάντων νὰ καταχωνευθῇ μετὰ πολλοὺς αἰῶνας. Ἄλλοι ὁμοιωμεν πιστεύουσιν ὅτι σκοτεινός καθ' ἑαυτὸν περικυκλοῦται μόνον ἀπὸ φωτεινὴν καὶ ἀκτινοδόλον ἀτμοσφαίραν, ἀπὸ τῆς ὁποίας τοὺς κυματισμοὺς (τὰς δίνας) καὶ τὰ βίαια ρεύματα προέρχονται ἢ θερμότης καὶ τὸ φῶς. Ἡ δόξα αὕτη θεωρεῖται πιθανότερα τῆς πρώτης, καθότι ἐκτός τῶν ἄλλων ἐξηγεῖ καὶ τὰς μελανὰς ἐκείνας κηλίδας, ὅσας βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἡλίου μὲν χρωματισμένα διαπτρα ἀναμέσον τῶν διαστημάτων, τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς τὴν φωτοδόλον αὐτοῦ ἀτμοσφαίραν. Πολλῶς καὶ εἰς τὴν φωτοδόλον αὐτοῦ ἀτμοσφαίραν. Κατὰ τὸ 626 ὅτι αἱ κηλίδες αὗται διήρκεσαν ὡς 70 ἡμέρας. Κατὰ τὸ 626 ἔτος μάλιστα τὸ ἥμισυ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου κατεσκοτίσθη, λέγεται, ἀπ' αὐτὰς εἰς ἕν ὄγκωλον θέρος. Ἄλλαι δὲ ἀφοῦ ἐξέλιπον ἐφάνησαν πάλιν μετὰ 14 περίπου ἡμέρας. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἐπαναληφθεῖσα πολλῶς ἐπιθανοποίησε σχεδὸν τὴν ἰδεάνυτι ὁ Ἡλιος περιστρέφεται εἰς ἑαυτὸν ἐντὸς 14 ἢ 25 κατ' ἄλλους ἡμερῶν, καθὼς ἡ γῆ ἐντὸς 24 μόνον ὥρων. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Ἐρσχειλον κινεῖται καὶ μεταβατικῶς διευθυνόμενος εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ Ἡρακλέους. Ἐπειδὴ δὲ μὲ μόνον τινὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου δυνάμεθα νὰ προξηνήσωμεν πλειότεραν θερμότητα παρὰ

μὲ ὁποιοῦνδήποτε τεχνητὸν τρόπον, συμπεράνωμεν πόση ὑπάρχει ἡ καυστικὴ αὐτοῦ δύναμις. Τὸ δὲ φῶς καταναφῶ: ἡμᾶς εἰς 8 λεπτὰ διατρέχον 70 χιλ. λεύγας κατὰ πᾶσαν στιγμὴν (ἢ λεπτὸν δεύτερον.)

Διὰ τὴν καταλάδωμεν, ὅσω δυνατόν, χωρὶς μαθηματικῶν ἰδεῶν καὶ διαγραμμάτων βοήθειαν πῶς γίνονται οἱ τέσσαρες κκίροι τοῦ ἔτους, κρέπει νὰ φαντασθῶμεν ἕνα ἑλλειπτικὸν ἢ μακρολὸν κύκλον Ἐκλειπτικὴν γραμμὴν λεγόμενον, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ὁποίου φαίνεται μένων ἀκίνητος ὁ ἥλιος, εἰς δὲ τὴν περιφέρειαν περιστρέφεται τῆς γῆς ἡ σφαῖρα ἔχουσα τὸν ἄξονα αὐτῆς ὄχι κάθετον, ἀλλ' ἐγκάρσιον εἴτε πλαγίως εἰς αὐτὴν κεκλιμένον. Ὑπάρχει ἔπειτα ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἡ γῆ εὐρίσκεται δις τοῦ ἔτους εἰς δύο ἀντικρυνομένας καὶ παντελῶς συμμέτρους θέσεις, καὶ ὅταν μὲν γυρίζουσα περὶ ἑαυτὴν ἔρχεται εἰς τὰς κατὰ τὸ πλάτος τοῦ κύκλου ἀντιθέτους, ἔχει τὸ μὲν ἡμισυ αὐτῆς μέρος φωτιζόμενον ἀπὸ τὸν ἥλιον, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ ἢ τὸ ὀπίσθεν βυθισμένον εἰς τὸ σκότος. Ὅθεν ἡ ἡμέρα ὑπάρχει τότε ἴση μὲ τὴν νύκτα εἰς τὰς ἐκράτους ζώνας. Τοῦτο δὲ συμβαῖνον κατὰ τὴν 21 μαρτίου καὶ τὴν 21 Σεπτεμβρίου ὀνομάζομεν Ἰσημερίαν. Ὑπὸ τὸν ζωδιακὸν ὄμως δηλ. εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς αἱ ἡμέραι ἰσομετροῦνται πάντοτε μὲ τὰς νύκτας, ἐπειδὴ διηλεκτῶς τὸ ἡμισυ μέρος τῆς γῆς κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους φωτίζεται, ἐνθ' ὁ ἕτερον μένει σκοτεινὸν 12 ὥρας.

Ἀξιοσημείωτοι ὁμοίως ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι δύο θέσεις κείμεναι εἰς τὰς δύο ἄκρας τοῦ μακρολῶν κύκλου (τῆς ἑλλειπτικῆς) καὶ κατὰ τὰς ὁποίας τὸ ἡμισυ τοῦ βόρειου καὶ μεσημβρινοῦ ἡμισφαίριου ἐξίσου δὲν φωτίζονται. ἐπειδὴ εἰς τὴν μὲν ἐκτοῦτων μόνος ὁ βόρειος πόλος δέχεται τὸ φῶς, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν μόνος ὁ μεσημβρινός, ἕως ὅ ἥλιος μεταβῆ ἐντὸς ἐξ ἡμῶν

ἀπὸ ταύτης εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν. Ἀλλὰ καθ' ἐκάστην τούτων μέγα μέρος τῆς γῆς περὶ τὸν πόλον φωτίζεται, περιοριζόμενον δὲ ἀπὸ τὴν πλαγιότητα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν λέγεται πολικὴ χώρα περιγραφομένη ἀπὸ τὸν ἀρκτικὸν ἢ ἀνταρκτικὸν κύκλον. Συμπιπτοῦσι δὲ καὶ αἱ δύο αὐτὰ θέσεις ἢ μὲν κατὰ τὴν 21 Ἰουνίου, ὅτε διὰ τὴν ἐγκάρσιον τῆς γῆς κίνησιν φωτίζεται πλεονέτερον ὁ βόρειος πόλος ὡς ἐστραμμένος πρὸς τὸν ἥλιον καὶ ἡμεῖς ὁ πρὸς αὐτὸν νεύοντες ἔχομεν τὰς μεγίστας ἡμέρας, ἢ δὲ κατὰ τὴν 21 Δεκεμβρ. ὅτε φωτίζεται πλεονέτερον ὁ μεσημβρινός πόλος, ὅστις ἀποθλέπει πρὸς τὸν ἥλιον, ὁ δὲ βόρειος μένει ἀναλόγως εἰς τὸ σκότος. Ὅθεν οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἡμεῖς ἔχομεν τὰς μεγίστας τοῦ ἔτους νύκτας.

Τὰ δύο τελευταῖα ταῦτα σημεῖα τῆς τροχῆς τῆς γῆς ὀνομασθησάν ἑρινὸν καὶ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον. Ἐπειδὴ ὅταν φθάσῃ εἰς αὐτὸ ἡ γῆ οὔτε προχωρεῖ οὔτε ὀπισθοποδίζει ἔπει σθητῶς, καὶ ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ἐνδιατρίβει ἐκεῖ τινὰ χρόνον.

Ὅσον πλεονέτερον ὁ ἥλιος μένει ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος, τόσο περισευεῖ εἰς τὴν γῆν ἡ θερμότης. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἑαρινὴν Ἰσημερίαν ὡς τὸ ἑρινὸν ἡλιοστάσιον, ὅτε αὐξάνουσιν αἱ ἡμέραι, μεταβαίνομεν ἀπὸ τοῦ ἑαρινὸς τὸ θερος, ἀπὸ δὲ τὸ ἑρινὸν ἡλιοστάσιον, ὡς τὴν φθινόπω. Ἰσημ. ὅτε μικρύνονται αἱ ἡμέραι, μεταβαίνομεν ἀπὸ τοῦ θερος εἰς τὸ φθινόπωρον, ἀπὸ δὲ τὴν φθινόπωριν Ἰσημερίαν ὡς τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, ὅτε αὐξάνουσιν αἱ νύκτες, μεταβαίνομεν ἀπὸ τὸ φθινόπωρον εἰς τὸν χειμῶνα, τέλος ἀπὸ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον ὡς τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν ὅτε μικρύνονται αἱ νύκτες, μεταβαίνομεν ἀπὸ τὸν χειμῶνα εἰς τὸ ἑαριν.

Ἡ γῆ εὐρίσκεται μακρὰν τοῦ ἥλιου κατὰ τὸ θερος, πλησιέστερον δὲ αὐτοῦ τὸν χειμῶνα ἀλλ' ἐν καιρῶ μὲν θερος διχομέθρα καθέτως τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας, κατὰ δὲ τοὺς μῆνας τοῦ χειμῶνος πλαγίως. Καθέτως δὲ προσβάλλει ὁ ἥλιος τὰς ἀκτίνας πάντοτε καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς, ὅθεν διασκεκαυμένα ζῶνα ὀνομάσθη ἡ χώρα αὐτῆ, περιοριζομένη ἔθεν καὶ ἔθεν τοῦ ζωδιακοῦ ἀπὸ δύο κύκλους τροπικῶς λεγομένους, ὧν ὁ μὲν καλεῖται

του Καρκίνου, όπου συμβαίνει το Θεριών, ο δὲ τοῦ Αἰγόκερω
 όπου συμπύπτει τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον. Τὸ δὲ μεταξύ τῶν
 Τροπικῶν τούτων καὶ πολικῶν κύκλων, λέγεται Εὐκρατος ζώνη,
 ἐπειδὴ τὸ κλίμα ὑπάρχει τῶντι γλυκὺ, καὶ αἱ ἀκτῖνες προσ-
 βάλλουσι πλαγιώτερα. Τέλος αἱ κατὰ τοὺς πόλους χῶραι
 δεχόμεναι αὐτὰς διόλου πλαγίως πάσχουσιν ὑπερβολικὸν ψύ-
 χος, ὅθεν Κατεψυγμένας ζῶνας ὠνομάσθησαν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀπὸ
 τὴν Εὐκρατον προχωροῦμεν εἰς τὴν Κατεψυγμένην, τὸ φωτιζό-
 μενον μέρος τῆς γῆς αὐξάνει, ὥστε κατανατῶμεν μέχρι τινός
 ὅπου ὅλος ὁ κύκλος διὰ μιᾶς φωτίζεται, καὶ ὁ Ἥλιος διαμένει
 24 ὥρας ἐπάνωθεν τοῦ ὀρίζοντος, ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται εἰς τὸν
 τροπικόν. Ἀλλὰ περαιτέρω ἔτι πρὸς τὸν πόλον ἡ παρουσία
 τοῦ Ἥλιου παρατείνεται ἔτι διεξοδικώτερον ἔθεν ἡ ἡμέρα διαρ-
 κεῖ ἓνα μῆνα μείζονα τοὺς 67 βαθ. πλατους, δύο εἰς τοὺς 69
 τρεῖς εἰς τοὺς 74, πέντε εἰς τοὺς 84 καὶ ἕξ εἰς τοὺς 90. Ἐν-
 ταῦθα ὅμως πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ τῶν ἀκτῖνων τὴν δι-
 ἀθλασιν βλέπομεν τὸν Ἥλιον πρὸ ἑτέρας ἀναρῆ πρῶματικῶς εἰς τὸν
 ὀρίζοντα καὶ ἐν ᾧ ὑπάρχει 18 βαθμοὺς αὐτοῦ ὑποκάτωθεν. Ἐκ
 τούτου δὲ προέρχεται τὸ λυκαυγὲς ἢ ὄρθρος καὶ τὸ ἔσπερινόν
 σέλας ἢ λυκόφως, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς πόλους αὐξάνουσι τρεῖς
 μῆνας σχεδὸν τῆς ἡμέρας τὸ μήκος.

ὅτι ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀναρῆται τὸ πρῶματικὸν εἰς τὸν ὀρίζοντα
 ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται εἰς τὸν τροπικόν. Ἀλλὰ περαιτέρω ἔτι πρὸς τὸν πόλον ἡ παρουσία
 τοῦ Ἥλιου παρατείνεται ἔτι διεξοδικώτερον ἔθεν ἡ ἡμέρα διαρ-
 κεῖ ἓνα μῆνα μείζονα τοὺς 67 βαθ. πλατους, δύο εἰς τοὺς 69
 τρεῖς εἰς τοὺς 74, πέντε εἰς τοὺς 84 καὶ ἕξ εἰς τοὺς 90. Ἐν-
 ταῦθα ὅμως πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ τῶν ἀκτῖνων τὴν δι-
 ἀθλασιν βλέπομεν τὸν Ἥλιον πρὸ ἑτέρας ἀναρῆ πρῶματικῶς εἰς τὸν
 ὀρίζοντα καὶ ἐν ᾧ ὑπάρχει 18 βαθμοὺς αὐτοῦ ὑποκάτωθεν. Ἐκ
 τούτου δὲ προέρχεται τὸ λυκαυγὲς ἢ ὄρθρος καὶ τὸ ἔσπερινόν
 σέλας ἢ λυκόφως, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς πόλους αὐξάνουσι τρεῖς
 μῆνας σχεδὸν τῆς ἡμέρας τὸ μήκος.

Εἶδος αικίας	τόπος	τρόπος θεραπείας.	χρόνος θεραπείας	παρατηρήσεις
1. μαλακὰ μέρη.				
1 ἀποφολιδώσεις excoriation.	δέρμα.	ἰσχάρα αἱματώδη croûtes.	4 ὡς 5 ἡμέραι.	
2 φλόγῳσις.	βλενωδεις ὕμενες.	αὐτόματος διάλυσις τῆς ἀρρώστιας	10 ἡμ.	
3 ἰσχάρα ἢ σσηπότα μέρη.		πτῶσις τῆς ἰσχάρας καὶ ἔμπύσις.	21 ὡς 22 ἡμέραι.	
4 μώλωψ.	δέρμα καὶ βλενωδεις ὕμενες.	αὐτόματος διάλυσις.	10 ἡμέρ.	
5 ἐκχύμῳσις.	ὁ κυψελλώδης ἰστός.	Ἐμπύσις.	4-5 ἡμ.	
6 πληγαί.	τὸ δέρμα οἰδεν. ὕμενες ὁ κυψελ. ἰστός, οἰμῳνες.	Ἐμπύσις.	17 ἡμ.	
7 πληγαὶ μὲ φθῶραν σάρκος.	δέρμα, βλενωδεις, ὕμενες, κυψελ. ἰστός, μῦς.	Ἐμπύσις.	21 ὡς 22 ἡμέρ.	
8 πυροβολικὰ τραύματα.	ὁμοίως.	Ἀπεσχάρισις καὶ ἔμπύσις.	ὁμοίως	
2. σκληρὰ μέρη.				
9 φλόγῳσις	τοῦ περιστείου τῶν σπογγωδῶν ὀστέων.	αὐτόμ. διάλυσις ἔμπύσις.	17-21-22 ἡμ.	
10 Νέκρωσις.	τὸ μέσον τῶν μακρῶν ὀστέων, τὸ συμπαγές μέρος.	Πτώσις τοῦ νεκροῦ μέρους.	μῆνες καὶ ἕτη	ἡ θεραπεία διατῆς πτώσεως τοῦ μέλους πολὺ λάκι μετὰ κυλάετα.
11 πληγαὶ ὀστέων	συμπαγές μέρος καὶ κεφαλῆς ὀσ.	cal ὀστεοφυΐα.	Κατὰ τὴν ἡλικίαν	Κατὰ τὸ κατάγμα.
	ὀσ βραχ. μακο οἶον πτέρνα (cel canéum) κατὰ κλείς κτλ.	Ἐμπύσις.	ἀπὸ γενετῆς ὡς πέμπτου ἔτους	
	Μικρὰ ὀσ., μακρὰ τῶν ἀνωτέρων μελῶν, τῶν κατωτέρων μελῶν.	Ἐμπύσις.	12-18 ἡμ. 14-20 ἡμ. 25-30 30-35.	τοπικὴ θεραπεία.
Κατάγματα ἐν γένει.	βραχέα ὀσ., μακρὰ τῶν ἀνωτέρων μελῶν, μακρὰ τῶν κατωτέρων μελῶν.	Ἐμπύσις.	ἀπὸ 5 ὡς 60 ἔτων 14-25 30-40	συχνάκις νοσηλεία κλινήρης,
Ἀκολουθία τῶν καταγμάτων.	βραχέα ὀσ., μακρὰ τῶν ἀνωτέρων μελῶν, μακρὰ τῶν κατωτέρων μελῶν.	Ἐμπύσις.	ἀπὸ 60 ὡς 90 ἔτων 40-50 14-30 40-60 70-80	πάντοτε νοσηλεία κλινήρης. ὡς ἀνωτέρω.
Διάστασις, τραγαλιασμός, ἔλαφρος.	Ποδοκνημικὸν ἄρθρον, καρπός.	αὐτόμ. διάλυσις.	10 ἡμ.	
Στραγγαλιασμός βαρῦς.	Ἐμπύσις.	Ἐμπύσις.	17 ἡμ.	πολλάκις συμβαίνει πῆρωσις.
Ἐξάρθρωσις.	Γενικῶς.	Καταρτισμός	ἄμισος.	ἀνάρρωσις ταχέως ἢ βραδεία κατὰ τὸ καθὼν ὄστυον.
Πληγαὶ τῶν ἀρτηριῶν.	Ὅμοιως.	ἄμισος ἔνωσις τῶν χεϊλέων τῆς πληγῆς Ἐμπύσις καὶ ἀποτομή.	4-5 ἡμ.	
Ἀγκύλωσις	Ἄρμοι.	Συνάφεια τῶν ἀρθρωτικῶν ὀστέων	17 ἡμ. Καθὼς τὰ κατάγματα.	
Πληγαὶ τῶν ἁρτηριῶν.	Ἄρτηρ. τέν. ἄρτηρ. τέν.	ἔνωσις.	ἡμ. 25 ὡς 30	πῆρωσις.

Νομίζω ὅτι ἀπὸ πολλὴν πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἐπιεικείαν ὁ Βισσὺς ἐμίκρυνε τὸν χρόνον τῆς θεραπείας τῶν διαφορῶν αἰκιῶν· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων ὁ ἀνωτέρω αὐτοῦ καταλογος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πολὺ εἰς τὴν εὐρίσιν τοῦ μέσου ὄρου, ἀφ' οὗ μάλιστα ἀνιπτυχῆ ὀπωσοῦν διά τινων ἐξηγήσεων χάριν τῶν ἀνιδέων τῆς ἰατρικῆς συνηγόρων καὶ δικαστῶν.

Μώλωψ λέγεται ἢ μὲ στρογγύλον καὶ ἀμβλὺ ὄργανον, ὁποῖον ἢ πυγμὴ καὶ ἢ ῥάβδος, γινομένη πληγὴ χωρὶς διαβρῆξιν τοῦ δέρματος. Κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν αἱ σαρκώδεις ἴνες καὶ μάλιστα αἱ τριχοειδεῖς ἀρτηρίαι καὶ φλεβὲς συνθλίβονται καὶ διατέμνονται, ὥστε ἡ ἐπιφάνεια γίεται μελανή. Πολλάκις δὲ μεγάλα παθήματα προέρχονται ἀπὸ ἀπλοῦς μώλωπας ἐπειδὴ τὰ ὀστέα συντρίβονται, οἱ μυῶνες, τὰ ἀγγεῖα καὶ νεῦρα κατασπαράττονται, τὰ σπλάγχνα σχίζονται, ἂν καὶ, πρᾶγμα σχεδὸν ἀπίστευτον, τὸ δέρμα ἐξωτερικῶς δὲν φαίνεται διόλου βλαμμένον. Τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἀπανθῶνται μάλιστα συχνάκις εἰς τὰς μεγάλας καὶ βιομηχανικάς πόλεις. Τοῦλάχιστον ἐγὼ ἐφ' ὅσον διέτριβον εἰς Παρισίους εἶδον ὡς 10 ἀθρώπους, ἐπάω τῆς κοιλίας τῶν ὁποίων πέρασαν μεγάλων ἀμαξῶν τροχοὶ χωρὶς κανέν σημεῖον σχεδὸν ἐξωτερικῆς βλάβης. Πολλάκις δὲ καὶ τὰ πυροβόλα αὐτὰ ἐπιφέρουσιν ἀνάλογα ἀποτελέσματα καὶ αὐτὸν μάλιστα τὸν θάνατον, ἐνῶ δὲν φαίνεται οὐδὲ πληγῆς ἔχνος. Ὅθεν ἔλαβεν ἀφορμὴν ἡ κοινὴ πρόληψις ὅτι ὁ ἄνεμος τῶν σφαιροβόλων ὑπάρχει θανάσιμος. Ἐκ τούτων συμπεραίνομεν πόση χρειάζεται προσοχὴ εἰς τὴν αὐτοψίαν τοῦ νεκροῦ καὶ πόσον ὠφελεῖ βαθεῖα καὶ ἐκτεταμένη ἐντομὴ πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἐσωτερικῆς κατάστασεως τοῦ σώματος. Ὅταν μὲ τὸν μώλωπα σχισθῇ τὸ δέρμα τοῦ ἐστὶ συμβῆ πληγῆ, τὰ χεῖλη ταύτης ὑπάρχουσιν διαμασσημένα καὶ ἄνισα.

Ἐκχύμωσις. Τὸ αἷμα ἐκχεόμενον ἀπὸ τὰ σχισμέα ἀγγ.

γεία ἢ συνάγεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ κυψελώδους ἴσου, ἢ διασκορπίζεται μακρὰν εἰς τὰ πέριξ. Πολλάκις ὅμως συμβαίνει αὐτομάτως, καθὼς εἰς τὴν καχεκτικὴν ἢ σκροβουτικὴν διάλυσιν, καὶ εἰς τὴν αἰμορραγίαν τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων (μέλαινα), τῶν ὀπῶν τότε ὁ ὕμην μελαίνεται τόσον, ὥστε ὁ ἀπρόσεκτος ἐκλαμβάνει τὸ φαινόμενον ὡς γαγγραινὴς ἀποτέλεσμα. Ἡ ἐκχύμωσις ἀκολουθεῖ καὶ τὴν πολλὴν βίαν ἢ τὸ πολὺ τίναγμα εἰς τοὺς ἀδυνατάτους ἀνθρώπους. Τῆς προερχομένης ὅμως ἀπὸ ἐξωτερικὴν αἰτίαν ἢ κηλῆς, τὸ πρῶτον ἐρυθρὰ γίνεται ἀλληλοδιαδόχως μολυβοχρῆς, ἰώδης καὶ ὑποκίτρινος, ἕως ὅτου αἱ διαφοραὶ αὗται βραβαὶ ἐκτείνονται εἰς μεγαλύτεραν περιφέρειαν ἀδυνατίσῃσι βαθμηδὸν καὶ τέλος παντελῶς ἀπορροφηθῶσιν. Ἐντεῦθεν συνάγομεν ὅτι ἡ ἐπιπόλαιος μετὰ τινα χρόνον εἰς τὸ δέριμα ἐκχύμωσις προδίδει πολλάκις βραβεῖαν αἵματος ἔκχυσιν, τὴν ὁποίαν οὕτε καὶ νὰ ὑποπτεύσωμεν ἐδυνάμεθα.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὰς ἐκχύμωσεις μὲ τὰ ἐρυθρὰ, πελιδνά, ἢ ἰώδη σημεῖα, τὰ ὁποῖα πολλάκις μὲν φαίνονται καὶ εἰς τὸ νεογνὸν αὐτὸ ἔρως, συμβαίνουν δὲ καὶ ἐξαίφνης ἐπίστε εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη, εἰς τὰς χεῖρας, τοὺς κροτάφους, καὶ μάλιστα τῶν λεγόντων γυναικῶν, ἐπειδὴ διαφέρουσι τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πολυποικίλου χρωματισμοῦ καὶ ὡς ἀκριβῶς πᾶσι μετρημένα. Ἐν ἄλλο εἶδος κηλῶν ὁμοιότροπων καὶ τούτων φαίνεται εἰς τὸ δέριμα τῶν ἀδυνάτων ἀρρώστων, μάλιστα δὲ ἐν καιρῷ θανάτου καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς ὤμους καὶ τοὺς γλουτοὺς, ὅπου τὸ σῶμα ἀνακαύεται· ἀλλ' ὅταν σχίσωμεν τὸ δέριμα κληροφοροῦμεθα ὅτι ἔγουν αἰτίαν τὴν τοπικὴν κληρώσαν καὶ ὄχι τὴν ἔκχυσιν τοῦ αἵματος.

Τέλος πρὸ πολλοῦ ὁ ἱπποκράτης καὶ περὶ τοὺς ἐσχάτους χρόνους ὁ φυσιολόγος Chaussier παρατήρησαν πελιδνώματα εἰς

τὰ μέρη μάλιστα ἐκεῖνα τοῦ δέρματος, ὅσα ἀντικρίζουσι τὰ πάσχοντα ὄργανα, καθὼς τὴν πλευρὰν καὶ τὸν πνεύμονα, ὅταν πάσχωμεν πλευροπνευμονίτιδα. Τοῦτο ὑπάρχει πολλὰ σπουδαῖον καὶ σημειώσεως ἄξιον. Ἐπειδὴ ἐνδέχεται ἀπὸ ἀπλῆν μόνον ἀμάθειαν, ἐκλαμβίνοντες τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αἰτίαν, νὰ πιστεύσωμεν ὅτι συνέβη μῶλωψ καὶ νὰ καταδικάσωμεν ἀδίκως ἀθῶον ἄνθρωπον.

Ἐξάρθρωσις ἢ στραγγαλισμὸς ὑπάρχει ἢ διάστασις ἢ καὶ ῥῆξις μάλιστα τῶν συνδέσμων κινήτου τινος ἄρμου. Πάσχουσι δὲ τὸ πάθος τοῦτο μάλιστα ὁ καρπὸς καὶ τὸ ποδοκνήμιον. Ἡ ἐξάρθρωσις τῶν κάτω μελῶν θεωρεῖται ὡς πολὺ ἐπικινδυνότερα διὰ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον οἱ πόδες ὑποφέρουσιν· ὅθεν καὶ τὸ πρῆσρα καὶ ἡ δυσκολία τοῦ βαδίσματος διαμένουσι καὶ μετὰ τὴν ἰατρειάν πολὺν καιρὸν.

Συγκρίσεις. Τὰ μόρια εὐθλάστων καὶ μαλακῶν ὀργάνων συσπυρρῶμενα συμπιέζονται· ἀλλὰ μάλιστα ὁ ἐγκέφαλος ὑπόκειται εἰς τοῦτο τὸ πάθος· ὅθεν ὅταν κτυπημένον τὸ κρανίον σαλεύῃ σχεδὸν ἐσωτερικῶς καὶ κυμαίνεται, καθὼς ὁ πληττόμενος κώδων, συσπυρρῶμενος ὁ ἐγκέφαλος στερεῖται τὴν ἀκμὴν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ ἐπιφέρει πολλάκις ἀμέσως τὸν θάνατον. Ὁ Λίττης ἀναφέρει τὴν ἱστορίαν τινὸς νέου, ὅστις φυλακίζόμενος πρὸς ἀνοσίων πράξεων παινὴν ἔδραμεν ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον τοῦγον τοῦ δεσμοτηρίου, καὶ κτυπήσας τὴν κεφαλὴν ἔπεσε παρ' αὐτοῦ νεκρὸς. Εἰς δὲ τὴν αὐτοψίαν τὰ μὲν ὁστὰ ἐφάνησαν ὀλόκληρα καὶ ἄθικτα· ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος εὐρέθη συμπεπιεσμένος εἰς πολλὰ μικρὰ ὄγκον καὶ ἔμανε δὴ δακτύλους σχεδὸν κάτωθεν τοῦ κρανίου. Ἐπληροφορήθη δὲ καὶ ἐγὼ τοῦτο εἰς τὸ πτώμα τινος ὅστις ἔπεσε κατὰ κεφαλῆς ἀπὸ παραθύριον β' ὀροφῆς τῆς οἰκίας. Φέρει δὲ μάλιστα τοιαῦτα ὀλέθρια ἀποτελέσματα ἢ πτώσις εἰς τοὺς πόδας, ἐπειδὴ ὁ ἐγκέφαλος συμπιέζεται εἰς τὴν θάσιν τοῦ κρανίου. Εἰς ἀναλόγους σχεδὸν περιστάσεις συμβαίνει οὐθλασις τοῦ σπλη-

νός, τοῦ ἥπατος μάλιστα δὲ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ὅταν κτυπήσωμεν εἰς τὴν ράχιν.

Τὰ Κατάγματα τῶν ὀστέων λέγονται ἀπλᾶ μὲν ὅταν δὲν ὑπάρχη ἐξωτερικὴ πληγὴ, ἢ αἰμορραγία κτλ. συμπελεγμένα δὲ καὶ ἀκολούθως ἐπικίδουνα καὶ δυσίατα ὅσα συμβαίνουσι πλησίον τινὸς ἄρκου τοῦ ὁποίου καταποῦνται αἱ κινήσεις καὶ ὁσάκις ἀκίδει ὁστέου προκύπτωσιν ἔξω τοῦ δέρματος ἢ τὰ εὔρα καὶ μεγάλα ἀγγεῖα διασχίζονται.

Ἡ ἐξάρθρωσις εἴτε ἐκθάσιμον τοῦ κοκκάλου θεωρεῖται ἐπικίνδυνον κατὰ τὸν ἄρκον ὅπου, καὶ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ συνέβη, καὶ ἄλλα σύγχρονα συμπτώματα οἷον παραλυσίαν διὰ τὴν σύθλιψιν τῶν νεύρων, αἰμορραγίαν, κάταγμα κτλ.

Καύματα πολλάκις διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν δύνανται νὰ φέρωσι τὸν θάνατον, ἢ νὰ διεγείρωσι φλόγωσιν καὶ ἀφορήτου πόνου. Εἰς τὸν Α'. βαθμὸν κοκκινίζουσι τὸ δέριμα. Εἰς τὸν Β'. ὀρθῶδες ὕλη ἐκχέεται ὑποκάτωθεν τῆς ἐπιδερμίδος, ἥτις σχηματίζει λευκὴν τινα φλύκταιναν κτλ. Εἰς δὲ τὸν Γ'. τὸ δέριμα καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μεταβάλλονται εἰς ἐσχάραν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον βυθίζαν. Ὅταν ὁ κίνδυνος ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ποσότητα τῆς φλογώσεως, μὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἐμπυήσεως, μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ ὀργάνου, καὶ μὲ τὴν ἔκτασιν ἢ δὲ ἴσως γίνεται δι' οὐλῆς ἀνεξιτήλου.

Πληγαὶ γίνονται μὲ ὄξυσμα, κοπτερὰ, καὶ συνθλαστικὰ ἐργαλεῖα, δι' ἀνσπασμοῦ, διὰ δῆγματος, καὶ διὰ πυροβόλου εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος. Ἐνδέχεται δὲ νὰ συμβῶσιν ἐλαφραὶ ἢ βαρεῖαι ἢ φαρμακεραὶ ὕβεν ἀπὸ ὕλας τὰς τυχερὰς αὐτὰς περιστάσεις κρέματαί τῆς πληγῆς ὁ κίνδυνος.

Ἄλλὰ πολλάκις βαρεῖται κατὰ τὸ φαινόμενον πληγὴ ἰατρεύεται παρὰ πᾶσαν ἰλπίδα, ἐν ᾧ ἢ κατ' ἀρχὰς ἐλαφρὰ φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν τάφον. Ἐπὶ τῆς τελευταίας εἰς τὴν Γαλλίαν ἢ μᾶλλον τῶν Παρισίων ἐπανάστασιν ξίφος διεπέρασε τὸ ὑποχόνδριον πολίτου τινὸς ἀπὸ τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο μέρος. Τὸ

ἦπαρ, τὸ ὀρίζοντιον κῶλον, ὁ στόμαχος, ὁ στήλην, τὸ διάφραγμα, πολλὰ ἀγγεῖα ἢ οὐ εὐλογωμένη ὑπόψια ὅτι ἔπαθον· καὶ ὅμως ὁ πληγωμένος οὗτος ἰατρεύθη ἐντός 25 ἡμερῶν. Τὸ προγνωστικὸν δὲ τοῦ ἰατροῦ ὑπάρχει μάλιστα ἐπισφαλές· εἰς τὰ πυροβολικὰ τραύματα· Ἐπειδὴ πολλάκις ἢ ἐσχάρα ἐμποδίζει μόνον πρὸς καιρὸν τὴν αἰμορραγίαν, ἥτις μέλλει ολίγακις ὕστερον ἡμέρας νὰ τὸν φονεύσῃ, τὰ ὅσα τοῦ ἀρρώστου ἐνδέχεται νὰ κροθῶσιν, φλογώσεσι διεγείρονται, καὶ ἀποστήματα συμβαίνουσιν Ἄλλοτε μεγάλαι καὶ βαρεῖαι κατὰ τὸ φαινόμενον πληγὰ ἰατρεύθησαν ἀκινδύνως καὶ τὸ μολύβιον τοῦ πυροβόλου πολλάκις ἔμεινεν ἐμφωλευμένον εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὸν πνεύμονα, τὸν ἀληθινὸν τοῦτον τρίποδα τῆς ζωῆς χωρὶς νὰ τὴν καταπαύσῃ. Πόση ἄρα προσοχὴ ζητεῖται ἀπὸ τοὺς ἰατροῦ; πόση δὲ φιλανθρωπία καὶ κρίσις ἀπὸ τοὺς δικαστὰς εἰσαγγελεῖς καὶ συνηγόρους εἰς τοιαύτας περιστάσεις!

Δ Κ Α Δ Η Μ Ι Α Κ Α .

Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις.

Εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς 9 Μαΐου ὁ Magendie διέγραψε τὴν διὰ Γαλβνικῶν ρευμάτων ἰατροῦ Πωλλωνοῦ ἀξιωματικοῦ, ὅστις ἐν ᾧ ἐπυροβόλει κατὰ κανονοστασίῳ ἐπὶ τῆς ἐν Ὀστρολέγγῃ μάχης ἔπεσε κάτω ἀναισθητός σχεδὸν ἡμισίαν ὥραν, μετὰ δὲ ταῦτα διέμεινε κωφός, ἄλαλος καὶ στερημένος γεύσεως, ἔν καὶ δὲν ἔφερε πούποτε ἀμυδρὸν σημεῖον πληγῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ μάλωπος. Ματαίως διὰ φλεβοτομιῶν καὶ ἀντιπερισπασμάτων εἰς τὴν Βιένναν, διὰ δὲ τῆς στυρνιῆς εἰς τὴν Τεργέστην, τὸν ἐθεράπευσαν διάφοροι ἰατροὶ Ὁ δὲ Magendie ἔγγισε τὸ ἐν σῶμα τῆς Βιολταῖ ἢς σφραγίσαι εἰς τὴν χορδὴν τοῦ τυμπάνου, ὥστε μετὰ τὸν τρίτον ἡμέρας κτρισμόν ὁ ἀρρώστος ἀνέλαβε τὴν γεῦσιν, μετὰ δὲ τὸν 7 ἢ 8 ἡμέρας καὶ τὴν συνήθη ομιλίαν· ἔμενε δὲ ἔως τότε ἡ γλωσσοῦ

μόνον ἀκίνητος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀφώνιαν ταύτην ἤλπιζε νὰ διαλύσῃ ὁ ἐπιτετῆσιος ἰατρός φέρων εἰς τὰ κεντρα τοῦ λαρυγγος τὴν ἀκραν τῶν ἠλεκτρογῶγων συρμάτων.

Ὁ πλοίαρχος Jonh Franklin ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας ὡς κυβερνήτης τῆς Διεμενικῆς χώρας παρεκάλεσε διὰ τοῦ Ἀραγῶ τὴν Ἀκαδημίαν νὰ τὸν ἐπιφορτίσῃ μὲ ὕσας δῆποτε θέλῃ παρατηρήσεις καὶ ἐρεῦνας.

Ὁ Λακανάλ ἔγραψε πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν, ἀπὸ τὰς Ὀμοσπόνδους ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς ὅτι ματαίως ἐδοκίμασαν ἕκαστοι πολλοὶ καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους τῆς ἀμκέλου τὴν καλλιέργειαν ἔχοντες μάλιστα κλήματα ἀπὸ τὸ φυτοκομεῖον τοῦ ἐν Παρισίοις Δουξεμβούργου. Ἐπειδὴ πάντοτε τὸ γινόμενον σταφύλιον εἶχε γεῦσιν χαμοκεράσου, πρὶν ὄριμασθαι ἐξηραίνεται ἢ ἂν ὄριμαζεν ἐσήπαιτο σχεδὸν εὐθύς, ὃ δὲ ἐξ αὐτοῦ γινόμενος σῖνος ὠξίνιζε. Ὁμοίως δὲ ἀποτυγχάνει εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν ταύτην χώραν καὶ ἡ ἐλαία.

Ὁ Ροδίκὲ διάβασεν ὑπόμνημα πρίεργον τοῦ Παλλὰς Ἰσκου ἔλεγεν ὅτι ἐκβάλε σακχαρικὴν ὕλην ἀπὸ τὸν καυλὸν (στέλεχος) τοῦ ἀραβοσίτου (ψηγοπύρου) ὅτε ὁ κερπὸς ἦτο ἤδη μεστωμένος.

Ὁ Ἀραγῶ διηγουόμενος εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὰς κατὰ τὸ Ἑὐέλπι Ἀκρωτήριον παρατηρήσεις τοῦ Ἐρσκέλλου κατέστησε τὸ γελοῖον τῶν ἀποδιδομένων ἐσχάτως εἰς αὐτὸν σεληνιακῶν ἀνακαλύψεων εἶπε δὲ μάλιστα ὅτι ὁ τηλεσκοπικὸς ὕαλος, τὸν ὁποῖον ὁ ἀνωτέρω ἀστρονόμος μετεχειρίσθη ἐκεῖ, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς πέντε δακτύλους, ἐν ᾧ διεφημίσθη ὅτι εἶχεν ὀλοκλήρων 24 ποδῶν διάμετρον. Ὁ Oschow ἀπὸ Κοπεγγάγην πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀνηγγελημένον ὅτι τὸ βρομόμετρον καταβιβάνει ἐπαισθητικῶς μεταξὺ τῶν τροπικῶν. Αὐτὸ τοῦτο παρετήρησε καὶ ὁ Ἐρσγκελλος εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, προσδιόρισεν ὅτι ἡ διαφορὰ ὑπάρχει ἐνδὸς δακτυλικοῦ τεταρτημορίου.

Ὁ Βορὺ Σαινβενσάν παρουσιάσων εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ

φυσικὸν μέρος τοῦ μεγάλου συγγράμματος τῆς σταλείσης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, εἶπεν ὅτι μετεκομίσθησαν ἐντεῦθεν εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπέκεινα τῶν δισχιλίων ζωϊκῶν καὶ φυσικῶν ἀντικειμένων. Ἐρευνήθησαν δὲ πάμπολλα περιέργα γεωλογικὰ καὶ φυσικὰ φαινόμενα, κατεστρώθη λεπτομερῆς καταστατικὴ τοῦ τόπου, καὶ ὁ γεωγραφικὸς χάρτης διωρθωμένος ἐφάνη τόσον ἀκριβῆς καὶ τέλειος κατὰ πάντα, ὅσον οἱ χάρται τῶν περιχώρων τῆς πόλεως τῶν Παρισίων.

Λυπούμεθα ὅτι στερεῖται εἰσέτι ἡ ἐθνικὴ βιβλιοθήκη τὸ πολυτίμον τοῦτο σύγραμμα τῶν πολλαχῶς καὶ πολλάκις εὐεργετησάντων ἡμᾶς Γάλλων, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μόνον δυνάμεθα νὰ μάθωμεν τὴν φυσικὴν τῆς πατρίδος ἡμῶν κατάστασιν.

Ὁ Junod ἐκινολόγησεν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ὅτι μετεχειρίσθη εὐτυχῶς τοὺς ἀτμούς τοῦ χρυσώτου ἀντὶ τῶν πησασφαλικῶν κατὰ τῆς πνευματικῆς φθίσεως.

Ὁ Ποασσὼν διάβασε τὰς κατὰ τὸν λογισμὸν τῶν πιθανότητων ἐμβριθεῖς καὶ μαθηματικὰς αὐτοῦ μελέτας. Ἐλαβον δὲ τὸν λόγον ἀλληλοδιαδόχως ἔπειτα εἰς τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὴν συζήτησιν ὁ Δουπέν, Ναβιέ καὶ Ποασσώ.

Ὁ αὐτὸς ἀκαδημαϊκὸς ἀνέφερε εἰς τὴν ὁμήγουριν τὴν θεωρίαν τοῦ Liouville περὶ λογισμοῦ τῆς τῶν κομητῶν ἀποκεντρίσεως.

Ὁ Ριβιέρος διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ δεινδροκομία καὶ καλλιέργεια τῆς γῆς ὀλιγόστευσε, πολλάκις μάλιστα καὶ διόλου κατεξήρανε τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων ὥστε ὁ πρότερον καθυγρὸς τόπος κατεστάθη ψαθυρὸς καὶ αὐχμῶδες. Πρὸ τοῦ 1821 αἱ μεσημβριναὶ τῆς Γαλλίας ἐπαρχίαι κατεβρέχοντο ἀπὸ ῥύακας καὶ ποταμούς, ἀλλὰ τὸ ψύχος τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀφάνισε ὀλοκλήρα ἐλαίων δάση. Ὅθεν κατὰ τὸ 1822 ἐβιάσθησαν νὰ τὰς κόψωσι μέχρι ρίζης, μετ' ὀλίγον ὅλαι αἱ βρύσεις ἐξηράνθησαν καὶ ἡ χώρα ὑπέφερε ὑπερβολικὴν ὑδάτων ἔλλειψιν. Ὁ ποταμὸς Durent, ἀφ' οὗ ἐκαλλιεργήθη ἢ

κορυφή τῆς κοιλάδος ὅπου τρέχει, κατεστάθη χείμαρρος ὅστις ποτὲ μὲν καταφέρει παμμεγέθει λίθους καὶ πελαγίζων καταστρέφει τὸ προστυχόν, ποτὲ δὲ μόλις φίνεται ρέων.

Ὁ Β. κὰς ἔγραψε πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ὅτι μόνη ἡ κρυστὴ μαγνησία δύναται νὰ καταστήσῃ ὑδραυλικὴν εἴτε ποσειδωνικὴν τὴν καθαρὰν ἄσβεστον, ὅταν ἐνωθῶσι 30 ἢ 40 μαγνησίας καὶ τὰ λοιπὰ 70 ἢ 60 ἀσέστου.

Ὁ μέγας χημικὸς Davy εὗρηκεν ἐκ πειραμάτων ὅτι αἱ σιδηρὰ ἄλλοσι κτλ. εἶνε κάμηλοι τῶν πλοίων βαπτιζόμενοι εἰς τὸ γλυκὸ ἢ ἄλμυρὸν ὕδωρ δὲν σκωριάζονται, ὅταν ὑπάρχωσιν ἐνωμένοι μὲ μικρὰ κομμάτια ζίγκου διὰ τὴν γίνεσιν τῆς ἠλεκτρικῆς ὕλης· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει παντελῶς εἰς τὸν ἀέρα, ὅθεν οἱ σωροὶ τῶν πυρακτόλων σφαιρῶν (projectiles boulets) ἐκτεθειμένοι εἰς τόπον ὑπαιθρον δὲν χρησιμεύουσι πλέον ὡς καθαρὸς σίδηρος. Κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ὁ Δουμὰς συμβούλευσε νὰ ἀλειφθῶσι τὰ σιδηρικὰ ταῦτα μὲ βρονίχην ἀπὸ καουτσούριον εἴτε ἐλαστίνον κόμμι.

Ὁ Β. ρὺ Σενβενσιὰν διάβασεν ἐπιστολὴν τοῦ Durieu λέγουσαν ὅτι εἰς τὴν κορυφὴν αὐτὴν τῆς Σαραντίνης (Ἰσπανικὴ Ἀστουρία) ἀναβρῦει πελυγεύμων πηγὴ ὕδατος· ὅθεν συνάγεται ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀκρόωρεα αὐτὴ δὲν ἔχει ὑπερέχουσάν τινα ἐκ τῶν παραπλησιῶν ἄλλων, ὁ μεγάλῃ τερὸς βορρῶν τοῦ αἰφῶνος φέρεται μακρὰν πρὸς ἀνατολὰς εἰς τὰ σπλάγγνα χιονοσκεπάζων καὶ ὑψηλοτέρων βουνῶν διὰ νὰ συνάξῃ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον χύνεται ἀπὸ τὸν μερόσπον.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ.

Κατὰ τὴν 20 Μαρτίου ἐωρτάσθησαν εἰς δημόσιαν καὶ πολυπληθῆ συνέλευσιν ἐνταυτῷ τοῦ βασιλέως τὰ γενέθλια καὶ τῆς ἐταιρείας ἢ οὐστάσις. Ὁ πρόεδρος αὐτῆς Κ. Ῥέξερ ἀρχι-

επρὸς τῆς Α. Μ. προσημίασεν ἐκφωνήσας λόγον εἰς τὴν καθωμιλουμένην ἡμῶν γλῶσσαν.

Ἐπειτα ὁ γρομματεὺς τῆς ἐταιρείας ἀνέφερε τὴν πρόδον αὐτῆς, τὰ ἀνθήματα τῶν φιλελλήνων συδρμητῶν καὶ τὰς διατριβὰς, ὅσαι ἕως τότε ἀνεγνώσθησαν. Ὁ Κ. Φράϋ μυστικός σύμβουλος τοῦ ἀνακτοβουλίου διάβισε μετὰ ταῦτα περὶ φυσικοῖστοριῶν ἐπιστημῶν σκοποῦ καὶ ὠφελείας εἰς τὴν Ἑλλάδα διζηδοκίωτατον καὶ περίεργον λόγον εἰς Γερμανικὴν διάλεκτον. Ἠκούσαμεν ὑστερον συντομὸν τινα ἱστορικὴν ἔχθειν τοῦ Κ. Βούρου, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ ἐξετάσῃ συνωμικῶς τὰ γνωστότατα καὶ συνήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ζῶα, καὶ ἀμέσως τὰ πτηνὰ φέρων εἰς μαρτυρίαν ὀρνιθολόγους νεωτέρους καὶ παλαιούς. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ σχεδίασμα τοῦτο ἦτο μακρὸν, ἀνέβαλε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς συνεχείας εἰς ἄλλην συνεδρίασιν. Τότε διαδέχθεις τὸν λόγον ὁ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτήτων Κ. Ῥὸς εὐχαρίστησε τοὺς παρευστώτας μὲ τὰς ἀρχαιολογικὰς αὐτοῦ ἐρεῦνας ἐμπεδύμενας ἀπὸ ποιητῶν ἀποδείξεις καὶ πολλὰ ἐπιγράμματα περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς κηδείας, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἄλλοτε ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τινῶν ἄλλων τοιούτων ζητημάτων.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ.

Εἰς τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν ὁ πρόεδρος τῆς ἐταιρείας Κ. Β. Ὑρος διάβασε τὴν ἱστορίαν γυναικὸς τινος πασχούσης κίσαν. Τὸ πάθος τοῦτο ἀπαντᾶται συχνάκις μάλιστα εἰς τὰς ἐγῆρας, εἰς τὰ μικρὰ παιδία, εἰς τοὺς φρεσθλαβεῖς καὶ τοὺς ἀλλοκότου ἀνθρώπους. Ἐνθυμούμεθα δὲ κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν ὅτι Οὐμβόλδος εὗρηκεν ὀλοκλήρους λαοὺς εἰς τὰς ὄχτας τοῦ Ὀρνόκου τρεφομένους μόνον μὲ γῆμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται βεβαίως νὰ χυλοποιηθῇ καὶ ἀκολούθως νὰ θρηφῆ, ἂν δὲν περι-

ἔγη ὀργανικὰς οὐσίας· Ἄλλα καὶ οἱ Κινεζοὶ συνειθίζουσα
νὰ τρώγουσι μὲ ἀπίστουτον λαυμαργίαν μαγερικῶς κορυκευμέ-
νην τὴν φουλεὰν μικροῦτινος πετηροῦ, ἐπειδὴ σύγκειται ἀπὸ
φυτικῆς ὕλης εἶον θρύον κτλ· Ἐκτὸς τῶν παραδειγμάτων
τούτων τῆς νοσηρῆς διαστροφῆς τῶν γενετικῶν ὀργάνων
ἐγνωρίσαμεν δύο γυναίκας τὴν μὲν εἰς τὰς Ἀθήνας τρώγου-
σαν μὲ παράδοξον ὄρξιν τοὺς ἄθροκας (κάρθουνα), τὴν δὲ
εἰς Πρωσίους πλουσίαν καὶ εὐδαίμονα, ἣτις κρύπτουσα παντοι-
οτρόπως τὰ περιλειπούμενα τῆς τραπέζης ὄστᾶ (κὀκκαλα) τὰ
ἐτραγάνιζε τὴν νύκτα. Ἄλλη πάλιν ἐνοστιμεύετο κατ' ἐξοχὴν
νὰ μασᾶ τὰς στεατίναις λαμπάδας εἴτε ἀλειμματοκῆρια,
καὶ ὡς ὁ ὄχλος τινῶν ἱπαργίων τῆς Ρωσίας κτλ.

Πρὸ πολλοῦ ἦ ἡ δύο σοφοὶ τῆς Γαλλίης καὶ Ἀγγλίας
Βικρεὶλ καὶ Φαραδέ ἀπέδειξαν διὰ πολλῶν πειραμάτων ὅτι
τὰ σώματα συνέρχονται εἰς ἓν καὶ συντίθενται δυνάμει τῆς
ἑτερονομίου αὐτῶν ἠλεκτροκίης· ὅταν δηλ. τὸ μὲν τύχη ἠλε-
κτροθετικόν, τὸ δὲ ἠλεκτραποθετικόν· οὕτω π. χ. πότασσα
πορακιμένη εἰς χωριστὸν ἀγγεῖον πλησίον ὄξειου ὄξειος μετα-
βάλλεται εἰς ὄξικόν ἄλλας κρυσταλλώσιμον· καὶ πέταλα ἢ
ἐλάσματα χρυσοῦ κρεμάμενα εἰς ἱκανὸν ὕψος λευκαίνονται ἀπὸ
τὸν ὑδράργυρον κάτω κείμενον. Τοῦτο δὲ παρατηρεῖται συχνάκις
καὶ εἰς τὰ χρυσᾶ ὥρολογια ἢ τοὺς δακτυλίους τῶν κατακόρως
λαθόντων ὑδραργυρικᾶ φάρμακα ἀφροδισιακῶν ἀρρώστων. Ἐκ
τούτων ὀδηγούμενος ὁ Κ. Λάνδερερ ἐπειθῆσε νὰ ἀπορροφήσῃ
τὸν ὑδράργυρον· τοῦ ὁποῦ ἡ καταγρησις ἔφερε πτυαλισμὸν,
ἔλκη κακοήθη, ὀδοντοκινήσειν, ἀρρομίαν, καὶ ὀρεοσκοπικοὺς διὰ
νυκτὸς πόνους, βάλλων εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν ὀδυνώμενα μέρη τοῦ
πασχοντος λεπτὰ κασσιτέρου φύλλα, τὰ ὁποῖα μετὰ 3 ἢ 4
ἡδομάδας εὐρέθησαν ὅλως διεφθαρμένα καὶ τρυπημένα μάλ-
ιστα ἀπὸ τὸν ὑδράργυρον, τὸν ὁποῖον ἐδυνήθη νὰ συναῖξῃ διὰ
χημικῶν ἐργασιῶν· ἡ δὲ ἀρρώστος ἀπηλλάγη διόλου τῶν
καθῶν, τὰ ὁποῖα τὸν ἐβασάνιζον.

μετὰ ταῦτα προβλήθησαν διαφορα μὲλη ἀντεπιστέλλοντα
μακροτέν· Διωρίσθη δὲ ἡ ἱατρικὴ ἐφημερίδος συντακτικῆ
ἐπιτροπὴ καὶ ἀνηγγέλθη ὅτι ὁ Βασιλεὺς ὑπέσχετο νὰ βοηθήσῃ
τὸ ἐπιχείρημα μὲ προσφορὰν 500 δραχμῶν.

Κατὰ τὸν νέον τῆς ἐπιτροπῆς ὀργανισμόν καταβάλλονται
36 δραχμαὶ συναεφ' ἑκάστης κατ' ἕκαστον τῶν μελῶν.
Το δὲ ἄθροισμα τῶν γρημάτων τούτων, ἐκτὸς τῆς προσπιπτού-
σης μικρῆς δαπάνης, προωρίσθη νὰ γοσημεύη εἰς ἀγορὰν
ἱατρικῶν ἐφημερίδων καὶ βιβλίων (Γερμ. Γαλ. καὶ Ἰταλ.)
τὰ ὁποῖα δὲν συγχωρεῖται νὰ ἐκδύνωσι τοῦ καταστήματ

ANAMIKTA.

Ἔρωσ τῆς μουσικῆς.

Κατὰ πολλῶν παρατηρήσεις ὅλα σφαλὸν τὰ μεγάλα ὀφεί-
δια ἰδύονται ἐξαιρέτως ἀπὸ τοῦ μουσικοῦ ἤχου. Εἰς τὸ
Κορμανδὲλ μάλιστα ὑπάρχουσι τετρατοποῖοι, οἵτινες ἄθροτες
πρὸς κακοχότατον τυμπάνιον ἐεργάζουσι τόσον καὶ εἰς τὰ
φαρμακερώτατα ὀφείδια, ὥστε θελγόμενα ἀπὸ τὴν ἡδονὴν περι-
τρέφονται εἰς διαφόρους σπείρας. Ὁ δὲ ζωολόγος Shann λέγει
ὅτι εἶδεν εἶδος σαύρου περιστρεφόμενον συγχρόνως μὲ τοὺς Αἰ-
γυπτίους Δερβίσιδας κατὰ τὰς διαφόρους ἐκείνων κινήσεις εἰς
τοὺς θρησκευτικοὺς χορούς.

Ἀγγελιαφόρος περιστερᾶ.

Ἀναγινώσκωμεν εἰς τὰς μεταμρφώσεις τοῦ Ὀιδιῶδου ὅτι ὁ
Ταυροσθενὴς διὰ περιστερᾶ, τὴν ὁποῖαν εἶχε θαμμένην μὲ προ-
φυροῦν γρῶμα, ἐφάνερωσεν αὐθημερόν τρις τὸν ἐν Αἰγίῃ ἢ
διατρίβοντα αὐτοῦ πατέρα ὅτι ἐνίκησε κατὰ τοῦ Ὀλυμπιακοῦ
ἀγῶνα. Ἄλλὰ μανθάνομεν ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸν Πλίνιον ὅτι
πολιορκουμένης τῆς Μοδῆνης παρὰ τοῦ Μάρκου Ἀτωνίου
διὰ περιστερῶν ὁ Βρούτος ἀνταπεκρίνετο μὲ τοὺς πολιορκου-

μινους. Τίλος ὅτε οἱ Φράγκοι καὶ Βενετοὶ περικαθήμενοι ἐπολιόρχουν τὴν Πτολεμαΐδα (Ἄκρι), καὶ ἤδη ἡ πόλις αὐτὴ ἐκινδύνευεν, οἱ στρατιῶται ἰδόντες πετομένην ὑψηλὰ περιστεράν ὑπώπτευσαν ὅτι ἐστέλλετο ἀγγελιαφόρος, ὅθεν ἐθέρυθσαν τόσον ὅλοι, ὥστε τὸ δυστυχὲς πτηνὸν τρομασμένον ἔπεσε κατὰ γῆς. Τότε δὲ ἐξεταζόμενον εὐρέθη ὅτι ἔφρονε ὑποκάτω μιᾶ τῶν πετερυγῶν τὴν ἀκολουθοῦν τοῦ Σουλτάνου ἐπιστολὴν. «Θεῶν ἰσχυρῶν ἐλθεῖν ἐντός τριῶν ἡμερῶν μὲ ἰκανὰς δυνάμεις διὰ νὰ ἐλύσω τὴν πολιορκίαν.» Ἄλλ' ἀντ' αὐτῆς οἱ πολιορκηταὶ ἔβλεπον τὴν ἀόλουθον, «Ἡ φρουρὰ πρέπει νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀσφαλείας, ἐπεὶ δὲ ὁ Σουλτάνος διὰ τὸ πλεθροῦς κατασκευασῶν ὑποθέσεων δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ πρὸς βοήθειαν.» Τὸ στρατήγημα τοῦτο ἐπέτυχεν ἄριστα τὸν σκοπὸν, καὶ οἱ πολιορκούμενοι παρεδόθησαν ἀπὸ τὴν ἀελεπισίαν.

Θαλασσοπορία ὄνου.

Βλέπων ἐμαζόμενον δεινῶς δίκροτον πλοῦτον τοῦ γόλου τῆς Βρετανίας περὶ τὰς σύρτεις πλησίον τοῦ Point de gat ὁ Κυβερνήτης Δουδά, ἐῤῥιψεν εἰς τὴν θάλασσαν μετὰ ἄλλων πραγμάτων καὶ ἕνα ὄνον. ἄλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς ἀνοιγόν τῶν Γαδείρων αἰ πύλαι, ἐφάνη ἐκτὸ ὄνον οὗτος περιμένων νὰ ἔμβῃ. Ἐμβαίνων δὲ ἐβλάδιζε κατ' εὐθείαν εἰς τὸν ἀχυρῶνα τοῦ Κυρίου Οὐτῆ, ὅπου ἄλλοτε ἔζη. Κατ' αὐτὴν τὴν περίστασιν τὸ ζῶον τοῦτο ἐκολύμβησε καὶ ὁδοιπόρησε χωρὶς ὀδηγόν, καὶ διαδότην καὶ χάρτην, ἀλλὰ βοηθούμενον ἀπὸ τὴν φυσικὴν αἰσθησιν. Ἡ ἀπλοῦν μόνον αὐτοματισμὸν ἴσως δὲ καὶ τὴν ὁσμὴν ὡς 200 μίλια. Γέρον δὲ ἵππος ἀγορασμένος εἰς τὸ Vermont πρὸ πολλῶν ἡδὴ ἔτων, ἐπιβιβάσθη εἰς τὸ Saybrook. Ἄλλ' ὅταν ἔφθασε μέχρι τινος, ἀνέβη εἰς τὸ κατάσκιον, κατῴρθωσε νὰ ἀποβῇ εἰς τὴν γῆν καὶ μετὰ 5 ἡμέρας ἐπέστρεψε εἰς τὸ Vermont ὅπου ἄλλοτε διέτριβεν.

Πολυγλωττία.

Πρὸ τινων ἔτων ὑπῆρξε Γερμανὴ κυρία Μαρία Σχούζμαν

Shuzman λεγομένη ἰννοῦσα 12 γλώσσας, τῶν ὁποίων ἔγραφον πέντε ὀρθότατα. Ἄλλ' ἐν τῷ μίσῳ τῆς σπουδῆς ταῦτε περιέπεσον εἰς βιθυτάτην μελαγχολίαν, ἔπειτα δὲ εἰς τελείαν παραφροσύνην καὶ ἀπέθανε τρώγουσα ἀκρίδας.

Γλώσσα τῶν πιτηνῶν.

Κατὰ τὸ 1813 κορώνη ἐδοκίμασεν εἰς τὴν Σκοτλανδίαν νὰ ἀναρπάσῃ ἐν ἀπὸ τὰ δεκατρία νεόττια (μικρὰ πουλιὰ) τὰ ὅποια ἔμενον εἰς τὴν φωλιάν. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξῷ ὁ ὑπηρέτης ἀνοιγῶν κατὰ τύχην τὸ παραθύριον τὴν ἐτρομάξεν ὅθεν ἐπέταξεν. Εἰς τῆς ἡμέρας ὅμως τὸ διάστημα 13 κορώναι ἐφάνθησαν καὶ ἐκάστη ἀναρπάσασα ἐν νεόττιον, ἐφυγον ὅλας κρῶζουσαι καὶ θριαμβεύουσαι.

Χαρακτὴρ τῶν πυρρότριχων.

Ἀμφιβάλλω, ἀν οἱ πυρρότριχες ὑπάρχωσι, κατὰ τὴν κοινήν διέξαν, ὀλίγον δυστροποὶ πιστεύω ὅμως ὅτι ἔχουσιν αἱματώδη κράσιν καὶ ἀκολούθως ὑγιάν εὐρωστον. Ἐνεργεῖ δὲ συνήθως ὁ ἥλιος πολὺ εἰς τὸν χρωματισμὸν τοῦτον· ἐπειδὴ πολλοὶ ἀναχωρήσαντες εἰς τὰ θερμὰ κλίματα τῆς Ἰνδίας κτλ. ἐπίστρεψαν πυρρότριχες. Ὅλοι σχεδὸν οἱ Τοῦρκοι συνεθίζον καὶ ἴσως εἰσέτι συνεθίζουσι νὰ μιμῶνται διὰ τῆς τέχνης τοῦτο τῆς εὐαξίας τὸ σημεῖον βλάφοντες μὲ κἀνθὸν τὰς τρίχας κτλ. Ὁ Ἀπόλλων ζωγραφεῖται μὲ ξανθοὺς βοστρύχους· ἡ Ἀφροδίτη μὲ χρυσοῦν κόμην, ὁ δὲ Ἄρης πυρρότριξ.

Φιλομαθία.

Ἐκτὸς τῶν τακτικῶν σχολείων, ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰς τοῦ πολιτισμένου κόσμου χώρας καὶ ἄλλα ὅπου συνερχόμενοι οἱ ἄνθρωποι τὴν κυριακὴν ἀκούουσι διάφορα μαθήματα. Ταῦτα κυριακῆς σχολεῖα ἀριθμοῦντο κατὰ τὸ 1833 εἰς μὲν τὰς Ὁμοσπόνδους τῆς Ἀρκτῶς Ἀμερικῆς ἐπαρχίας 1082· εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν 11,275, δηλ. 128,784 διδάσκαλοι καὶ 1,158,345 μαθηταί!

Πολυμάθεια.

Ἡ Μαρία Ἄννα Ἐρρίετα Παγιάν ἀπὸ Ἐστάγ (Marie Anne Henriette Payan de l'Estan) ἀποθανοῦσα τὸ 1802 ἔτος ἀξιώθη διὰ τὰ ἔξοχα αὐτῆς προτερήματα καὶ τὴν τεράστιον πολυμάθειαν νὰ λάβῃ καθέδραν εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Nismes.

Σεισμός.

Εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν γ'. Ἀπριλίου ἑσπέρας ᾗσθάνθημεν σεισμόν, ὅστις διήρκεσεν ὡς 3 δευτέρα τοῦ λεπτοῦ. Τὸ σύμβημα τοῦτο δίδει ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὸν γενομένον φοβερόν σεισμόν ἐν Καισαρείᾳ κατὰ τὴν 25 Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους· ὅτε 2000 οἰκίαι ἐκρημίσθησαν, 150 ἄθρωποι ἐφονεύθησαν εἰς τὰ ἐρείπια ἢ τοῦς ἀγρούς. Μέρος τοῦ βουνοῦ εἰς τοὺς πρόποδας, τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ πόλις, ἔκαιεν ὡς πυρίπυρον ὄρος· ὡς καὶ 150 μίλια ἀπέχουσαι κῶμαι ἐκρημίσθησαν, μία μάλιστα ἐκ τούτων Κουμέτσι κατεχωνεύθη δι' ὄλου καὶ λίμνη ᾗδη κατέχει τὸν τόπον ὅπου ἄλλοτε ἔκειτο. (Ἰδθ. ἐφημερίς).

Ἀρχαιοτήτων ἐκτίμησις.

Ὁ στρατηγὸς Ἀλλάρδ (Γάλλος) περιφερόμενος σήμερον εἰς Παρισίους μὲ τὴν γενειάδα του ἐρριμένην ἐπάνω τῶν ὤμων εὐτύχησε, κατὰ τὴν περιήγησιν τοῦ Burn, νὰ φιλιωθῇ πολὺ μὲ ἓνα τῶν βασιλέων ἢ ἡγεμόνων τῆς εὐρυχώρου τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ἐπικρατείας. Σταλμένος, εἰς τὴν εὐρώπην ἔφερον ἀξιόλογον συλλογὴν νομισμάτων τῆς ἐκκρατείας τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, τὰ ὁποῖα εὐρήκεν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ὅπου συναιροτήθη ἡ φοβερὰ ἐκείνη καὶ ὀλεθρὰ εἰς τὸν Πῶρον μάχη. Τὰ πολυτίμα, ταῦτα ἐνδόξου ἐποχῆς μνημεῖα καθυποβληθέντα εἰς τῶν σοφῶν τῆς Γαλλίας ἀρχαιολόγων τὴν ἐξέτασιν ἐκρίθησαν ἄξια νὰ ἀγορασθῶσι μὲ 400,000 φράγκα, ἰκανὴν βίβλια ποσότητα εἰς τὸν πωλητὴν διὰ πολεμικὰ ἐφόδια, πυρὸ-κονιν, θύρακα, πυροβόλα, σφαιροβόλα, τηλεπόλεις κτλ. ὅσα ἐπεγορεύθη νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸν Ἀσιανὸν αὐτὸν Κύριον.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς τὸ 4 φυλλάδιον τῆς ΗΟΥΣ.

ΤΜΗΜΑ Α'.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Περὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς προσω-
δίας καὶ παράθεσις αὐτῆς μὲ τὴν νέαν. Φυλ. 1
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. Περὶ γλυπτικῆς. 33

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ. Περὶ ἀστρονομίας. 38
ΙΑΤΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΑ. Περὶ αἰκίων 49

ΑΚΑΔΗΜΙΑΚΑ Περὶ τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας
τῶν ἐπιστημῶν. 53
Περὶ τῆς ἐν Ἀθῆναις φυσικοῖς ἱστορικῆς
ἐταιρείας 56

Περὶ τῆς αὐτοῦ ἱατρικῆς ἐταιρείας. 57
ΑΝΑΜΙΚΤΑ. Ἔως τῆς μουσικῆς. 59

Ἀγγελιαφόρος περιστέρ. 2

Θαλασσοπορία ὄνου. 60

Πολυγλωττία. —

Γλῶσσα τῶν πτηνῶν. 61

Χαρακτὴρ τῶν πυρροτρίχων. —

Φιλομάθεια. 62

Πολυμάθεια. 62

Σεισμός. —

Ἀρχαιοτήτων ἐκτίμησις. —

Ἐπειδὴ παρεισέφρησάν τινα σφίλματα εἰς τοὺς προηγου-
μένους ἀριθμούς τοῦ συγγράμματος, ἐκρίναμεν ἀνα-
γκαιῶν νὰ διορθώσωμεν ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστατα.

ΑΡΙΘΜ. 3.

Σελ. 17. σιχ. 12. ἀλλ' μετακίνητα: ἀμετακίνητα δὲ. —
σελ. 19 σιχ. 11. δακτυλίου: κρίκου. σελ. 20 σιχ. 17.
— ἄρσενικα: ἄρσενικὰ ἐνόστα — σελ. 48. σιχ. 26 φανθ.
ρῶς: φανερῶς — σελ. 49. σιχ. 12. ξυλίνου: σιδηροῦ. — σελ.
53. σιχ. 8 ἀπιθανοτέραν: πιθανοτέραν. —

ΑΡΙΘΜ. 4

σελ. 3 σιχ. 13. μουκα: μουσικα. — σελ. 8. σιχ. 11.
κενολογία: κινολογίας. αὐτῆ: αὐτῆς. — σελ. 33 σιχ. 20
σιχ. 23 ἔπλασεν: ἐπλασε. — σελ. 34 σιχ. 26. ἐτρουσκι-
κῆ: Ἐτρουσκικὴν. — σιχ. 27. Αἰγινήτ: Αἰγινήη — σελ. 35
σιχ. 3 αὐτῶν: αὐτῶν. — σιχ. 18. ἐτρούσκοι: Ἐτρούσκος.
— 23. ῥώμην: Ῥώμην. — σελ. 37. σιχ. 3. ἔπλασε: ἔπλα-
σεν. — σελ. 41. σιχ. 31. ὄλο: ὄλον. — σελ. 45. σιχ. 12.
κάμνον: κάμινον. — σελ. 46. σιχ. 17. ὀπισθεν: ὀπισθεν. —
σελ. 47. σιχ. 13. ὕτα: ὕταν. — σελ. 50. σιχ. 11. διάφο-
ροι: διάφοροι. — σελ. 52. σιχ. 5 ἐπικίνδυνα: ἐπικίνδυνα.
— σιχ. 7. ἀκίδε: ἀκίδες. — σιχ. 19. ἦττον: ἦττον. — σελ.
53 σιχ. 8. νεκρωθῶσιν: νεκρωθῶσι — σιχ. 9. Ἄλλοτε: Ἄλλοτέ.
σελ. 54. σιχ. 2. ἐπιτήδειος: ἐπιτήδειος — σελ. 55. σιχ. 20
ἀνέφερε: ἀνέφεραν, — σελ. 56. σιχ. 9. σιδηραί: σιδηραῖ. —

ΕΙΔΗΣΙΣ. Πρὸς τοὺς συνδρομητάς.

Διάφοροι περιστάσεις ἐμπόδισαν μέχρι τοῦδε τὴν ταχτικὴν
ἔκδοσιν τῆς Ἡοῦς· ἀλλ' εἰς τὸ ἐξῆς ἐλπίζομεν νὰ φυλάξωμεν ἀκ-
ριθέστερον τὰς ὁποίας ἰδῶκαμεν ὑποσχέσεις καὶ θέλομεν ἐξυχο-
λουθήσειν τοῦλάχιστον ὡς τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἢ τῆς πρώτης πε-
ριόδου. Διὰ νὰ δυναθῶμεν ἔμως νὰ τελειοποιήσωμεν βαθμηδὸν
καὶ νὰ παρατείνωμεν μάλιστα ἐπέκεινα τὸ κοινωφελές τοῦτο
ἔργον παρακαλοῦμεν τοὺς συνδρομητάς λαβόντες τὸ φύλλον τοῦ-
το νὰ καταβάλωσι τὴν συνδρομὴν οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις εἰς αὐτοὺς
τοὺς Συντάκτας, οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐπαρχίας εἰς τοὺς ἐπιστάτας τῶν
ταχυδρομείων, αἵτινες ἐπιφορτίσθησαν διὰ Β. διατάγματος νὰ
συνάγωσι τὰ τῶν ἐφημερίδων χρήματα.

οἱ Συντάκται.